

Jaarverslag 2023

N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij

Samen vooruit!

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Kerncijfers	5
Verslag van de Raad van Bestuur	7
Verslag van de Raad van Commissarissen	39
Jaarrekening 2023	47
Geconsolideerde balans per 31 december 2023	48
Geconsolideerde winst-en-verliesrekening over 2023	50
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	52
Toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening	53
Toelichting op geconsolideerde balans per 31 december 2023	63
Toelichting op geconsolideerde winst-en-verliesrekening over 2023	80
Enkelvoudige balans per 31 december 2023	90
Enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2023	92
Enkelvoudig kasstroomoverzicht	94
Toelichting op de enkelvoudige balans per 31 december 2023	95
Toelichting op enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2023	104
Overige gegevens	113
Statutaire regeling van de winstbestemming	113
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	114

Voorwoord

Bovemij Verzekeringen is een nicheverzekeraar die schadeverzekeringen aanbiedt aan mobiliteitsbedrijven en hun klanten. Voor de schadeverzekeringsmarkt was ook 2023 een uitdagend jaar. Voor Bovemij Verzekeringen was het beheersen van de hard stijgende schadelast een van de grootste uitdagingen van het afgelopen jaar. Niet dat we meer schades dan het jaar ervoor telden. Maar de kosten per schade zijn in 2023 sterk gestegen. Dat heeft te maken met de sterke inflatie bij letselschades, de hoge materiaalkosten en loonkosten bij schadeherstellers.

De inflatie raakt niet alleen de schadelast van het afgelopen boekjaar, maar ook schades die nog niet zijn afgehandeld en op de balans staan. Hierdoor was een extra eenmalige ophoging van de schadevoorziening met € 18 miljoen nodig.

Er waren meer uitdagende marktomstandigheden. Jarenlang hebben we in onderhandeling met herverzekeraars de prijzen voor onze verzekeringen scherp kunnen houden. De afgelopen jaren zagen we een kanteling. Herverzekeraars hebben een betere onderhandelingspositie gekregen en kunnen een hogere prijs vragen voor de risico's die zij nemen en de voorwaarden die zij stellen.

Een andere ontwikkeling is dat het aantal fietsendiefstallen in 2023 flink is toegenomen. Met name elektrische fietsen zijn doelwit. We hebben zowel onze tarieven als onze verzekeringsvoorwaarden hierop aangepast.

Verder hadden we te maken met een uitdagende arbeidsmarkt. Goed personeel is schaars, waardoor we vacatures lastiger ingevuld kregen. Het zorgde ervoor dat onze dienstverlening onder druk kwam te staan. We hebben achterstanden moeten wegwerken. Het was druk aan de telefoon. Klanten hebben langer moeten wachten op offertes dan ze van ons gewend waren. We hebben zo goed als we konden ons werk gedaan. Gedurende het jaar is de dienstverlening weer op niveau gekomen. En ondanks langere wacht- en doorlooptijden was de klanttevredenheid bij contact met onze deskundige medewerkers goed. Onze klanten waarderen ons met een NPS van 8.

In 2023 hebben we keihard opgewerkt tegen deze negatieve trends. En niet zonder succes. We hebben een premiegroei gerealiseerd, we zijn nog steeds de grootste partner voor dealers en importeurs en we zijn een grote speler geworden in fietsverzekeringen. Toch hebben we niet kunnen voorkomen dat de combined ratio (de verhouding tussen schadelast en bedrijfskosten en de binnengekomen premies) boven de honderd procent is gekomen. We kenden een positief beleggingsresultaat van € 19 miljoen. Een sterk beleggingsresultaat heeft het negatieve resultaat uit bedrijfsvoering niet kunnen compenseren. Ons resultaat over 2023 is uitgekomen op € -4,3 miljoen.

De ontwikkeling van het resultaat en met name de stijging van de schadelast heeft helaas ook een negatieve impact gehad op de solvabiliteit. Deze is fors gedaald naar 150. We zijn hiermee eind 2023 op het vereiste niveau gekomen. Bovendien hebben we afgelopen jaar maatregelen genomen voor de verbetering van onze solvabiliteit. Daar zullen we de komende periode op blijven sturen.

In periodes van deining is het zaak om maatregelen te treffen die ons weerbaar en flexibel houden. We hebben maatregelen genomen om de schadelast te beheersen. Dat hebben we enerzijds gedaan door onze verzekeringspremies te verhogen en anderzijds door te kijken naar mogelijke aanpassingen in de voorwaarden. Dat zetten we ook komende periode voort.

We hebben sinds afgelopen jaar een nieuw directieteam dat ervoor moet zorgen dat we een moderne verzekeraar worden, met hoogwaardige dienstverlening, waar het leuk is om te werken. De vernieuwde strategie van Bovemij, waarin eind 2023 werd aangekondigd de focus op verzekeringen te verscherpen, gaat hieraan zeker bijdragen.

Die moderne verzekeraar worden we door te investeren in digitalisering en procesoptimalisatie. Het moet voor klanten mogelijk worden om ook digitaal zaken met ons te doen. En voor onze interne organisatie geldt dat onze IT-infrastructuur ons moet helpen in onze dienstverlening. Zodat wij ons kunnen richten op onze klanten. In 2023 maakten we een begin. Er is een team Business Change geformeerd dat de digitalisering gaat begeleiden. We werken de kinderziekten voor Axon Zakelijk weg, Axon voor particulieren staat in de steigers. De digitalisering van ons werk gaat ons ook helpen om hoogwaardige dienstverlening te bieden. Tot slot investeren we bij Bovemij Verzekeringen in de tevredenheid bij medewerkers: het moet leuk zijn om bij ons te werken. Hoewel 2023 door de werkdruk een pittig jaar was voor onze collega's, hebben we toch de drive gezien om het iedere dag een stukje beter te doen. Dat verdient een groot compliment.

We zijn blij dat het compliance dossier uit het verleden definitief kan worden gesloten. De AFM en DNB hebben de voorgenomen boetes aan Bovemij ingetrokken, al blijven beide toezichthouders van mening dat Bovemij in de periode tussen 2014 en 2019 compliance regels heeft overtreden. Nu de AFM en DNB een punt achter hun onderzoeken hebben gezet, kan Bovemij deze dossiers achter zich laten en zich volledig richten op de toekomst.

Met onze focus op digitalisering en ons verzekeringstechnisch resultaat maken we in 2024 een grote stap naar een financieel gezonde en moderne verzekeraar. Wij zijn en blijven dé nicheverzekeraar voor mobiliteitsbedrijven die doorbouwt op wat 60 jaar geleden is gestart.

N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij
Linn Musters & Ageeth Bakker

Kerncijfers

(in duizenden euro's)		2023	2022	2021	2020	2019
Brutopremies						
Ongevallen en ziekte		30.018	31.100	37.583	56.911	58.516
Motorrijtuigen aansprakelijkheid		139.871	133.122	125.178	119.787	117.991
Casco		178.817	185.186	166.095	163.661	145.814
Brand en andere schade aan goederen		17.123	17.696	19.196	21.477	23.603
Overige branches		16.691	17.751	18.436	15.919	20.568
Totaal brutopremies		382.520	384.855	366.488	377.755	366.492
In procenten ten opzichte van 2019		104,4%	105,0%	100,0%	103,1%	0,0%
Verdiende premies eigen rekening	[A]	373.513	355.298	340.992	342.064	339.983
Schade eigen rekening in verhouding tot [A]	[B]	78,3%	61,5%	53,6%	51,1%	62,0%
Acquisitiekosten in verhouding tot [A]	[C]	15,0%	15,1%	15,0%	13,8%	15,1%
Beheers- en personeelskosten in verhouding tot [A]	[D]	15,3%	13,7%	12,0%	14,9%	15,7%
Combined ratio		108,6%	90,3%	80,6%	79,8%	92,8%
Resultaat voor belastingen		-6.761	-11	83.226	69.827	39.720
Resultaat na belastingen	[E]	-4.326	-405	60.809	51.521	30.192
Eigen vermogen	[F]	142.857	152.186	193.833	175.347	163.817
Rentabiliteit eigen vermogen $[(E) / (F)]$		-3,0%	-0,3%	31,4%	29,4%	18,4%
Toegekend dividend		20.000	30.600	48.843	42.475	9.391
SCR Ratio		151%	198%*	212%	205%	187%
Technische voorzieningen		462.829	438.477	410.862	411.899	412.008
Beleggingen en liquiditeiten	[G]	507.804	498.167	530.521	505.155	468.916
Resultaat beleggingen	[H]	21.124	-32.382	21.919	6.593	15.236
Gemiddeld rendement op beleggingen $[(H) / (G)]$		4,2%	-6,3%	4,2%	1,4%	3,7%

*In 2023 hebben correcties plaatsgevonden in de SCR-berekening. Dit heeft er toe geleid dat de SCR Ratio 2022 is aangepast naar 198% (was 213%). Zie voor een toelichting de jaarrekening paragraaf "Toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening".

Verslag van de **Directie Verzekeringen**

Missie, visie en kernwaarden

De missie, visie en kernwaarden van Bovemij Verzekeringen sluiten aan op die van Bovemij N.V.

Bovemij: al 60 jaar samen vooruit

Bovemij wordt 1963 door de leden van de BOVAG opgericht als verzekeringsmaatschappij voor de mobiliteitsbranche. Het doel is om risico's af te dekken voor ondernemers die die risico's niet kunnen of willen dragen.

Gedurende de jaren heeft Bovemij zich ontwikkeld tot de partner in de mobiliteitsbranche. Wij helpen bedrijven in de mobiliteitsbranche om succesvol te ondernemen. Dat doen we met onze dienstverlening en met onze kennis en ervaring die wij de afgelopen 60 jaar hebben opgedaan.

De mobiliteitsbranche staat nooit stil. Dus ook Bovemij niet. De uitdagingen van de branche zijn onze uitdagingen. Wij bewegen mee met de ontwikkelingen en blijven werken aan relevante producten en diensten die onze klanten sterker maken. Zo gaan we samen vooruit.

Onze missie

Bovemij helpt de mobiliteitsbranche succesvol ondernemen. Bovemij Verzekeringen is de digitale risicoadviseur voor mobiliteitsbedrijven en hun medewerkers en consumenten.

Onze visie

Wij bestaan voor en door de mobiliteitsbranche.

Onze kernwaarden

Bovemij heeft drie kernwaarden geformuleerd. Die vormen de uitgangspunten voor ons werk.

Vertrouwen

Vertrouwen is een katalysator die ervoor zorgt dat we samen verder komen. We werken open en transparant, komen onze beloftes na en werken samen aan de meest betrouwbare producten en diensten. Vertrouwen versterkt de verbinding.

Verbinding

Om echt samen te werken aan duurzame, langetermijnoplossingen is het belangrijk dat we elkaar zien en de verbinding met elkaar aangaan. Want alleen ga je snel, maar samen kom je verder. Samen vooruit!

Vooruitgang

We willen, denken en doen vooruit. Want stilstand is achteruitgang. We bewegen mee, met onze klanten en de veranderende wereld. We zien kansen en werken proactief.

Terugblik op 2023

Bovemij Verzekeringen kijkt terug op een bewogen jaar, met uitdagende marktomstandigheden. Het 60-jarig jubileum luidt een nieuw tijdperk in voor Bovemij, waarin het bedrijf zich gaat richten op haar belangrijkste kerntaken. Bovemij Verzekeringen is hierin het centrale bedrijfssonderdeel.

Aankondiging van onze nieuwe strategie

We hebben een aantal jaren geleden een platformstrategie geïmplementeerd, vanuit het idee dat digitale platforms leidend zouden moeten worden in onze dienstverlening. Bovemij heeft verschillende platforms ontwikkeld; viaBOVAG.nl voor de particuliere markt, en viaBovemij.nl voor de zakelijke klanten. Door ontwikkelingen in de markt, de druk die de platformontwikkeling op onze organisatie heeft gelegd en het feit dat klanten de platformstrategie niet compleet omarmden, hebben we besloten veel meer focus aan te brengen in onze dienstverlening.

Dit heeft ertoe geleid dat wij in 2023 hebben gewerkt aan het vernieuwen en verder aanscherpen van onze strategie. Eind november kondigden wij deze vernieuwing aan. Bovemij gaat zich volledig richten op verzekeringen (Bovemij en ENRA), garanties (Autotrust) en datadiensten (RDC). Tegelijkertijd gaan we de dienstverlening aan klanten voor deze productgroepen verder verbeteren en digitaliseren.

Een van de consequenties is dat Bovemij stopt met het beheer en de financiering van leaseactiviteiten door autobedrijven. Het platform viaBOVAG.nl gaat als zelfstandige scale-up verder, waardoor het wendbaarder wordt en sneller kan inspelen op nieuwe ontwikkelingen en de wensen van consumenten en mobiliteitsbedrijven. ViaBovemij.nl wordt de nieuwe ‘mijn-omgeving’ voor de dienstverlening van Bovemij.

Met de nieuwe koers en de verscherpte focus streven we ernaar sneller en stabiel winstgevend te worden. We scherpen ons portfolio aan en verdelen dat in drie clusters: verzekeringen, garanties en datadiensten. Daarmee vereenvoudigen we onze organisatiestructuur. De drie bedrijfssonderdelen hebben ieder een eigen directie. Die krijgen meer verantwoordelijkheid voor het uitzetten van hun koers, de omzet en de resultaten. De onderdelen worden ook verantwoordelijk voor hun sales- en marketingactiviteiten. De nieuwe gedecentraliseerde organisatiestructuur vergroot de slagvaardigheid en biedt kansen om het serviceniveau te verhogen, problemen accuraat te signaleren, op te lossen en nieuwe kansen in de markt te zien en te grijpen.

Nieuw directieteam

In 2023 heeft Bovemij Verzekeringen een nieuw directieteam geformeerd. Dat team bestaat uit 6 directeuren, van wie er twee statutair directeur zijn: Linn Musters en Ageeth Bakker.

Linn Musters is als Algemeen directeur verantwoordelijk voor Bovemij Verzekeringen en de transformatie ervan naar een moderne verzekeraar met hoogwaardige dienstverlening waar het leuk is om te werken. Ageeth Bakker is CFRO.

Miranda de Bruin is sinds 1 april 2024 directeur van ENRA; zij volgt Rémi Viellevoe op die van zijn welverdiende pensioen gaat genieten. Suzan Smit-Nelissen is directeur Operations en Jurgen Alkema directeur Verzekeringstechniek & Distributie. Op 1 januari 2024 is Patrick van Duijnhoven als Commercieel Directeur aan het directieteam toegevoegd.

ENRA

Bovemij Verzekeringen heeft twee pijlers: auto en fiets. ENRA is verantwoordelijk voor fiets- en brommerverzekeringen en heeft een eigen identiteit en merknaam. In 2023 is besloten deze eigen identiteit te behouden en bestendigen. Dat betekent onder andere dat een aparte directeur is aangesteld voor ENRA Internationaal (Nederland, België en Duitsland). Collega's die voor ENRA Nederland werken, zullen dat blijven doen vanuit de regio Grootebroek.

Dienstverlening op orde, digitalisering en verzekeringstechnisch resultaat

Dienstverlening op orde, digitalisering en verzekeringstechnisch resultaat waren de prioriteiten in 2023. Het afgelopen jaar is een eerste stap gezet in de digitalisering van onze dienstverlening. Dat doen we om onze dienstverlening makkelijker te maken voor onze klanten in de mobiliteitsbranche. En intern om ons werk efficiënter te doen. Daardoor blijft er tijd vrij voor persoonlijk contact. Want wij blijven die vertrouwde partner voor de mobiliteitsbranche. We werken digitaal waar het kan, persoonlijk wanneer we hiermee het verschil maken. Bij complexe vragen zijn wij er met deskundig en persoonlijk contact. Dienstverlening op orde krijgen en digitalisering gaan dus hand in hand. Ook hebben we ons het afgelopen jaar gericht op het verbeteren van ons verzekeringstechnisch resultaat naar de toekomst.

Verkorten van de hele klantketen

Door de vernieuwde strategie wordt Bovemij gedecentraliseerd naar de bedrijfsonderdelen. Voor Bovemij Verzekeringen betekent dit dat de commerciële medewerkers ook onderdeel zijn geworden van Bovemij Verzekeringen. Eerder waren ze onderdeel van een aparte entiteit. Zo zorgen we voor meer samenwerking, samenhang en slagkracht.

Onderhandelingspositie voor herverzekeraars verbetert

Jarenlang hebben wij hebben de prijzen voor onze verzekeringen scherp kunnen houden. De afgelopen jaren hebben we een kanteling gezien. Herverzekeraars hebben een betere onderhandelingspositie gekregen. Zij stellen andere voorwaarden en vragen hogere prijzen voor de risico's die zijn nemen. Dat betekent dat de scherpe premies onder druk zijn komen te staan.

Letselschadelast gestegen

De letselschadelast is gemiddeld gezien hoger geworden. Dit heeft te maken met de stijgende lonen. Ook de trend dat letselschadeadvocaten harder onderhandelen met verzekeraars over uit te keren letselschades zet zich voort.

Compliancedossier afgesloten

We zijn blij dat we de compliance-issues uit het verleden definitief achter ons kunnen laten. De AFM en DNB hebben de voorgenomen boetes aan Bovemij ingetrokken, al blijven beide toezichthouders van mening dat Bovemij in de periode tussen 2014 en 2019 complianceregels heeft overtreden. Nadat we de onregelmatigheden zelf hadden geconstateerd, hebben we in 2019 direct verbetermaatregelen doorgevoerd om herhaling in de toekomst te voorkomen. Eerder had DNB al laten weten dat deze in opzet voldoende waren. Nu de AFM en DNB een punt achter hun onderzoeken hebben gezet, kan Bovemij deze dossiers achter zich laten en zich volledig richten op de toekomst.

Markttrends en maatschappelijke ontwikkelingen

Economische (in)stabiliteit heeft nauwelijks invloed op autobezit en gebruik

Het afgelopen jaar zijn prijzen door inflatie hard gestegen, mede als gevolg van geopolitieke spanningen en de economische instabiliteit die dat met zich meebrengt. Dit heeft mensen geraakt in de portemonnee. Ook de val van het kabinet in juli 2023 zorgde voor onzekerheid over diverse dossiers als de woningmarkt, stikstof en migratie. Eind november vonden Tweede Kamerverkiezingen plaats waarbij rechtse en nieuwe partijen wonnen.

De economische- en politieke ontwikkelingen hebben weinig invloed op het autobezit in Nederland. Dat blijft doorgroeien. Dat komt door de toename van het aantal huishoudens in Nederland. Wel zijn de verkoopcijfers van nieuwe auto's, en daarmee de beschikbare occasions op de markt, gedaald. De verwachting is dat de vraag naar mobiliteit het komende decennium blijft groeien, zowel voor goederen als personenvervoer. Het aantal gereden autokilometers daalde fors tijdens de coronacrisis, maar is deels hersteld en zal dit decennium verder blijven groeien (Bron: Wagenparken 2035, Trend-Rx)

Arbeidsmarkt staat onder druk

De arbeidsmarkt blijft onder druk staan. Het aantal beschikbare banen is in jaren niet zo hoog geweest. Binnen verschillende sectoren zorgt de krapte op de arbeidsmarkt voor een verhoogde werkdruk bij bedrijven. Het aantrekken van nieuw personeel is lastig. Dit geldt eveneens voor de mobiliteits- en verzekeringsmarkt. Vacatures staan lang open. Om medewerkers aan te trekken, moeten hogere salarissen worden geboden.

Energieprijzen en inflatie stijgen door

De energieprijzen zijn over het afgelopen jaar hard gestegen. Ook binnen de mobiliteitsbranche vormen de verhoogde energieprijzen een groeiend probleem. Uit de BOVAG Ondernemersmonitor bleek dat 43% van de BOVAG-ondernemers de bedrijfsvoering heeft aangepast als gevolg van de stijgende kosten voor energie, personeel en inflatie hun bedrijfsvoering. Daarom hebben we in 2023 onze energietoeslag aan klanten gecontinueerd. Per 1 april 2024 wordt dit stopgezet.

Populariteit elektrische auto neemt af

De ontwikkeling van elektrificatie heeft het Nederlandse wagenpark veranderd. Ondertussen rijden er bijna 950.000 elektrische auto's. De accu's en grotere modellen zorgen voor een verzwaring van het wagenpark en daarmee ook hogere premies. Afgelopen jaar zagen we dat elektrisch rijden minder aantrekkelijk dreigt te worden. Het prijsverschil tussen nieuwe elektrische voertuigen en auto's met een verbrandingsmotor wordt nauwelijks kleiner. Ook het afbouwen van subsidies en de hoge energieprijzen dreigen de verkoop van elektrische af te remmen.

Uitrol agency model is onzeker

Uit onderzoek van KPMG blijkt dat verwacht wordt dat in 2030 ongeveer 40% van alle nieuwe auto's rechtstreeks bij de fabrikant wordt besteld. De komende jaren schakelt driekwart van alle merken in de komende jaren over naar een ander distributiemodel. Ford en Stellantis zijn de eerste partijen in Nederland; de verwachting is dat andere merken gaan volgen, hoewel diverse merken wel tot uitstel zijn overgegaan. In 2030 zullen autofabrikanten een significant aandeel zelf verkopen, waardoor het volume dat via het Nederlandse retailkanaal wordt verkocht afneemt.

Gebruik van deelauto's zet niet door

Dat de mobiliteitsvorm verandert van bezit naar gebruik is een bekende trend. Het gebruik van deelauto's zet voorlopig nog niet grootschalig door. In de stedelijke gebieden is de trend wel waarneembaar, waarbij autobezit niet meer vanzelfsprekend is en steeds meer gebruik wordt gemaakt van abonnementen die diverse vormen van mobiliteit aanbieden. BOVAG constateerde vorig jaar dat deelauto-concepten in Nederland met het huidige verdienmodel moeite hebben om winstgevend te worden. De vraag naar regelmatige verhuur en deelconcepten zal op de langere termijn wel stijgen, aldus de branchevereniging in juni.

Consumenten zijn positiever over verzekeraars

De opvattingen van de Nederlander over het consumentenvertrouwen, het economisch klimaat en de koopbereidheid zijn aan het einde van 2023 minder negatief dan aan het begin van 2023, maar blijven behoorlijk laag. (Bron: Vertrouwen consumenten minder negatief in november (cbs.nl)) Nederlanders krijgen door de jaren heen wel een steeds positiever beeld van verzekeraars. Vooral klanten die contact hebben gehad met hun verzekeraar zijn positief. Ook de claimafhandeling wordt positief ervaren. Tegelijkertijd vinden consumenten dat verzekeraars hun eigen belang vooropstellen en daarmee niet de klant centraal zetten (Bron: Consumentenmonitor VvV).

Nederlandse verzekeraars kunnen rol spelen bij het afremmen van klimaatverandering

De verzekeringssector kan een proactieve en impactvolle rol spelen bij het afremmen van klimaatverandering. Via de beleggingsportefeuille én de risico-acceptatie kunnen verzekeraars bijdragen aan de wereldwijde overgang naar net-zero broeikasgasemissies. Gemeten naar de ClimateWise-principes voor verzekeringen maken Nederlandse verzekeraars vorderingen op het gebied van ESG-rapportage en duurzaamheid, maar ze liggen internationaal nog achter. Duidelijke beleidslijnen en risicomodellen, gekoppeld aan de algemene CO₂-prestaties van de organisatie, zijn belangrijk bij het streven van de organisatie naar een net-zero beleggings- en verzekeringsportefeuille. De impact van klimaatverandering op de verzekeringsportefeuille is momenteel vooral zichtbaar in de schadelast. Voor Bovemij zit het risico met name in extreem weer, bijvoorbeeld hagelbuien. Samen met de stijgende inflatie en kosten voor schadeherstel is er sprake van een stijgende schadelast voor alle verzekeraars.

Consolidatie onder verzekeraars

De consolidatietrend onder de verzekeraars loopt naar verwachting ten einde. De druk op kosten in de keten blijven groot. Naast consolidatie stimuleert digitalisering verdergaande standaardisatie. Dit vergroot de efficiency, maar heeft aan de andere kant gevolgen voor de beschikbare vakkennis bij verzekeraars. Bovendien zijn er minder mogelijkheden af te wijken van de standaard; maatwerkrisico's zijn steeds lastiger te verzekeren.

Strategie Bovemij Verzekeringen

Bovemij Verzekeringen is al 60 jaar dé partner van en voor de mobiliteitsbranche. Met onze verzekeringen beschermen we onze klanten tegen risico's. Die op hun beurt hun klanten weer tegen risico's kunnen beschermen. Wij nemen nadrukkelijk de positie in van proactieve risicoadviseur, waarin we niet alleen passende verzekeringsproducten en -pakketten aanbieden, maar daarnaast sturen op preventie.

Als geen ander kennen we de branche en de risico's die met ondernemen in de mobiliteitssector gepaard gaan. In onze kennis van de sector zit onze toegevoegde waarde, als dé verzekeraar van de mobiliteitssector.

We zijn ondernemend van aard, maar ondernemen risicobewust. Dat wil zeggen dat we de risico's van klanten voor een belangrijk deel kunnen overnemen, omdat we onze eigen risico's goed weten te managen. 'Risicobewust ondernemerschap' is een belangrijk uitgangspunt voor de bedrijfsvoering van Bovemij Verzekeringen. Dat wil zeggen dat doelen moeten worden behaald binnen prudente risicokaders. Ondernemerschap en risicobeheersing zijn daarom onlosmakelijk met elkaar verbonden.

We zijn trots op ons aandeel grote mobiliteitsbedrijven onder onze klanten. We doen ons best ook onafhankelijke autobedrijven aan ons te (blijven) binden. Ook zetten we nadrukkelijk in op groei in het aandeel fietsverzekeringen, waar we een sterke ontwikkeling in doormaken. Verder werken we aan de verbetering van onze verzekeringsproducten en serviceconcepten.

Het afgelopen jaar heeft Bovemij Groep aangekondigd haar strategie te vernieuwen; Bovemij gaat meer investeren in haar kernactiviteiten verzekeringen, garanties en datadiensten. Dit sluit aan bij de strategie die Bovemij Verzekeringen het afgelopen jaar heeft ingezet. Met een nieuwe directie en organisatie die verantwoordelijk is voor de complete klantketen streeft Bovemij Verzekeringen ernaar een moderne verzekeraar te zijn, met hoogwaardige dienstverlening waar het leuk is om te werken.

Een moderne verzekeraar betekent dat we ons richten op digitalisering van onze dienstverlening. Dat heeft twee kanten. Aan de ene kant moet het voor onze klanten eenvoudiger en laagdrempeliger worden om digitaal zaken met ons te doen. Aan de andere kant gaat een verbeterde digitale infrastructuur ons helpen om efficiënt ons werk te doen.

Met hoogwaardige dienstverlening bedoelen we dat onze service hoog wordt gewaardeerd. Als niche speler streven wij naar een zeer hoge klanttevredenheid.

Tot slot moet het bij Bovemij Verzekeringen leuk zijn om te werken. Wij investeren in onze medewerkers en zorgen ervoor dat zij weten waarvoor zij aan de lat staan en zien waar ze het verschil maken. Voor potentiële medewerkers zijn wij een aantrekkelijke werkgever.

Bovenstaande leidt tot een nicheverzekeraar met een net rendement die doorbouwt op wat 60 jaar geleden is gestart.

Duurzaam ondernemen

De uitdagingen op het gebied van klimaat, biodiversiteit, energietransitie, gezondheid en welzijn zijn enorm. Wij zijn ervoor om mobiliteitsbedrijven succesvol te laten ondernemen; Bovemij is van en voor de branche. Dat betekent dat we een verantwoordelijkheid hebben en voelen richting onze klanten, de branche waarin wij opereren, onze directe omgeving en richting onszelf als bedrijf. Het is onze ambitie en taak om een positieve bijdrage te leveren aan de duurzame ontwikkelingen in de mobiliteitsbranche.

Duurzaamheid is geen randvoorwaarde meer, maar raakt de kern van ons bedrijf. Het is onlosmakelijk verbonden met onze gehele bedrijfsvoering. Duurzaam ondernemen gaat voor Bovemij stap voor stap. We beginnen dicht bij huis, onze eigen organisatie. En gaan dan steeds een stapje verder. We willen een positieve bijdrage leveren aan de transitie van de mobiliteitsbranche door samen duurzaam vooruit te gaan. Daarin nemen we de mensen om ons heen mee: onze collega's, samenwerkingspartners en klanten.

Hiervoor hebben we doelstellingen geformuleerd op zes thema's waarop wij een positieve impact willen en kunnen maken.

Thema's

Vanuit de brede en mondiale duurzaamheidsthema's heeft Bovemij gewerkt aan het definiëren van thema's die specifiek voor de organisatie Bovemij gelden. Deze thema's kwamen tot stand, mede door suggesties vanuit de organisatie zelf, van externe stakeholders en experts én door te onderzoeken hoe soortgelijke bedrijven met duurzaamheid omgaan. Zo ontstond een longlist van organisatiethema's die intern zijn geprioriteerd op impact. De materialiteitsmatrix van 2022 is hiermee komen te vervallen.

Uiteindelijk heeft Bovemij ervoor gekozen de volgende materiële thema's verder uit te werken:

- **Aandacht voor het milieu** met aandacht voor duurzame energie, duurzaam grondstof- en materiaalgebruik en duurzame mobiliteit van medewerkers
- **Maatschappelijke betrokkenheid**
- **Werkgeluk** met aandacht voor opleiding & ontwikkeling, inclusie & diversiteit en gezondheid & levensstijl
- **Samenwerkingspartners**, met aandacht voor het actief opzoeken van samenwerkingen en het creëren van bewustwording bij leveranciers
- **Duurzaam beleggen**
- **Duurzame producten en diensten** met aandacht voor het ondersteunen van klanten met duurzaamheid en het creëren van bewustwording bij klanten

Aandacht voor het milieu

Een van de materiële thema's is dat we intern aandacht besteden aan het milieu. Zo gaan we voor duurzame energie, duurzaam grondstof- en materiaalgebruik en duurzame mobiliteit van medewerkers. Impact maken we door milieubewust te zijn in onze bedrijfsvoering en duurzaam om te gaan met de beschikbare energiebronnen. Zo zorgen we voor een zo laag mogelijke belasting van het milieu. Voor dit thema hebben we een aantal doelstellingen geformuleerd.

Op die doelstellingen hebben we in 2023 de volgende concrete resultaten behaald:

- Bovemij streeft naar een toename van de reisbewegingen van haar medewerkers met duurzaam vervoer (fiets, openbaar vervoer, hybride- en elektrische auto). Voor 2023 hebben we 35% emissievrij als doel gesteld en dat is gerealiseerd: ons wagenpark is voor 38% emissievrij. Emissievrij wil zeggen dat er geen fossiele brandstof wordt gebruikt.

Als onderdeel van de vergroening van onze mobiliteitsregeling zal begin 2024 de nieuwe regeling worden vastgesteld. Hierin is uitgewerkt dat nieuwe auto's van ons eigen

wagenpark 100% elektrisch moeten zijn. Verder zal reizen met het Openbaar Vervoer volledig worden vergoed (ook voor reizen van minder dan 10 km) en zal er een reiskostenvergoeding komen voor medewerkers die te voet of fiets naar kantoor komen. In het fietsplan is het bedrag voor aanschaf van een fiets verhoogd van € 750,- naar € 1.000,- en er komt ook een mogelijkheid voor het leasen van fietsen

- Bovemij koopt haar energie groen in en vermindert ieder jaar haar CO₂-voetafdruk. In 2022 was 65% van de ingekochte energie groen. Voor de panden in eigendom was het doel om in 2023 100% groene stroom in te kopen. Dit is gerealiseerd voor de panden in Grootebroek en aan het Takenhofplein 2 en daarnaast is voor het pand in Assen de inkoop van energie nu in eigen regie. Het meten van de CO₂-voetafdruk is gedaan op basis van het verbruik van gas en elektra van de panden in eigendom. Hierbij is een jaarlijkse daling te zien die we willen continueren. In 2023 is een daling van 3,8% gerealiseerd.
- Op het gebied van IT zorgt Bovemij ervoor dat apparaten die zijn afgeschreven duurzaam worden afgevoerd, door deze onder meer te laten refurbishen. Voor de technische infrastructuur wordt gestuurd op stroomverbruik en toepassing van groene stroom. In het datacentrum in Ede wordt de restwarmte hergebruikt voor woonwijken.
- Met de rapportage over de CO₂-uitstoot van werkgebonden personenmobiliteit wordt gestart in de tweede helft van 2024. De eerste rapportage dient als nulmeting op basis waarvan we doelstellingen gaan formuleren.
- Verder werkt het bedrijfsrestaurant samen met Greendish om meer plantaardig te eten en daarmee ook de CO₂-uitstoot te verminderen. In juni 2023 is een nulmeting uitgevoerd, waarbij Bovemij uitkomt op een gemiddeld totale uitstoot van 2.803 ton CO₂ per maand. In de tweede helft van 2023 zijn verbeteracties geformuleerd met als doel voor 2024 20-25% minder verspilling en 10-25% reductie van deze gemeten CO₂-uitstoot. Marketing heeft eind 2023 via Google reviews een actie gedaan tegen Black Friday; met deze actie hebben we 100 bomen kunnen laten planten.
- Facilitaire zaken koopt zo duurzaam mogelijk in. Van de totale inkoop vanuit de afdeling facilitaire zaken was in 2023 de doelstelling om 70% te kwalificeren als duurzaam op het gebied van duurzaam verantwoord (op basis van een keurmerk of certificaat van de leverancier) en zo veel als mogelijk lokaal. Die doelstelling is behaald. In 2022 was dit nog 61%.
- Afvalstromen worden separaat verzameld en gerecycled om daarmee de hoeveelheid restafval te verminderen. In 2022 zijn we op de locaties in Nijmegen begonnen met het separaat inzamelen van diverse afvalstromen en het laten recyclen daarvan. Hiermee proberen we de hoeveelheid restafval te verminderen. Doelstelling voor 2023 was om dit voor vijf van onze zeven locaties te doen. Eind 2023 is dit gerealiseerd voor vier locaties. In het eerste kwartaal van 2024 gaat ook de locatie in Assen over tot het scheiden en daarmee laten recyclen van de afvalstromen.

Maatschappelijke betrokkenheid

We willen bij Bovemij impact maken. Ons motto is niet voor niets 'Samen vooruit'. Door ons in te zetten voor maatschappelijke organisaties versterken we niet alleen hen, maar ook onze medewerkers, ons werkgeverschap voor potentiële collega's en ons merk richting klanten en stakeholders. We zetten ons in 2023 op verschillende manieren maatschappelijk betrokken in.

Onze collega's zetten zich als vrijwilliger in voor JINC

Sinds 1 januari 2023 is Bovemij founding partner van JINC Nijmegen. JINC gelooft dat alle kinderen talent hebben, ook als ze opgroeien in een omgeving met veel werkloosheid en weinig rolmodellen. De landelijke non-profit organisatie strijdt voor een maatschappij waarin je achtergrond niet je toekomst bepaalt. Doel was om in 2023 minimaal 50 medewerkers bij te laten dragen aan een JINC-activiteit. Dat zijn er uiteindelijk 45 geworden. Samen hielpen zij meer dan 130 kinderen uit wijken met een sociaaleconomische achterstand op weg naar een goede start op de arbeidsmarkt. Voor 2024 gaan we uit van eenzelfde doelstelling van een bijdrage aan JINC van minimaal 50 medewerkers.

Uit het op 8 november 2022 gepresenteerde impactonderzoek ‘De jeugd heeft toekomst’ blijkt dat de stijgende kansengelijkheid in Nederland kan worden aangepakt door scholen, bedrijven en aanvullend onderwijs te laten samenwerken. Het onderzoeksrapport valideert de meerwaarde van JINC’s interventies zoals Bliksemstages, Sollicitatietraining en Carrière Coach.

Fabian Dekker, arbeidssocioloog en hoofdonderzoeker SEOR: ‘We zien dat deze projecten bijdragen aan de persoonlijke veerkracht van jongeren. Hun leefwereld wordt vergroot, hun zelfvertrouwen en zelfbeeld verbeteren en persoonlijke vaardigheden worden versterkt. Eerder onderzoek heeft laten zien dat veerkracht belangrijk is voor succes op de arbeidsmarkt.’

Afgelopen jaar hebben medewerkers van Bovemij bijgedragen aan vier initiatieven van JINC:

- **Bliksemstage**

In 2023 organiseerden medewerkers van Bovemij zes keer een Bliksemstage op kantoor. In een ochtend ontdekten groepjes van 8 tot 15 VMBO-leerlingen wat er te koop is op de arbeidsmarkt. Zo leerden zij tijdens de Bliksemstage onder andere wat een verzekering is en hoe je polisvoorwaarden opstelt.

- **Baas van Morgen**

Begin juni deed CEO Hans Coffeng mee aan het JINC-evenement Baas van Morgen. Hij stond zijn stoel die dag af aan Miquel Frederiks, leerling van het Mondial College. Met Baas van Morgen wil JINC de aandacht vestigen op het feit dat een succesvolle loopbaan niet voor iedereen is weggelegd. Hans en Miquel startten, net als 32 andere Bazen van Morgen uit Nijmegen, de dag met een gezamenlijk ontbijt. De rest van de dag leerde Miquel hoe ons bedrijf in elkaar steekt.

- **Carrière Coach**

Jongeren die opgroeien in een omgeving met armoede, hebben niet altijd ouders of andere familieleden om zich heen die zich intensief bemoeien met hun toekomst. Ook weten ze vaak onvoldoende over hun mogelijkheden op de arbeidsmarkt, omdat ze minder voorbeelden zien van geslaagde carrières of succesvolle ondernemingen. Vijftien collega’s zijn dit jaar gestart als Carrière Coach van groepjes van vier leerlingen om hen een steuntje in de rug te geven. Onze coaches proberen uit te vinden waar een leerling goed in is en zij begeleiden hem of haar bij het maken van een passende keuze voor een vervolgopleiding.

- **Sollicitatietraining**

We deden ook mee aan twee sollicitatietrainingen, de eerste bij het Mondial Collega in Nijmegen, de tweede bij het Maarten van Rossem in Arnhem. Tijdens deze workshops leerden collega’s de klassen hoe zij indruk kunnen maken op een potentiële leidinggevende. Natuurlijk kwam de theorie aan bod, maar er werd zeker ook geoefend.

Om JINC in Nijmegen verder op weg te helpen, waren we daarnaast eind november de host van haar netwerkevent.

Onze geschenken voor medewerkers zijn duurzaam van aard

Onze medewerkers ontvangen enkele malen per jaar (bijvoorbeeld met Sinterklaas) een attentie van ons, om hen extra te bedanken voor hun inzet. Die geschenken zijn altijd duurzaam van aard. Zo was het Sinterklaasgeschenk voor medewerkers dit jaar een chocoladepakketje, afkomstig van DoeGoods, waar alleen gebruik wordt gemaakt van duurzame producten, vriendelijk voor mens en milieu. Het pakket werd ingepakt door mensen die, om wat voor reden dan ook, moeite hebben met het vinden van een reguliere baan. Het eindejaarsgeschenk werd afgelopen jaar verzorgd door Pakketje van Hier, dat alleen werkt met hoogwaardige producten van Nederlandse ondernemers.

We steunen goede doelen

Bijna 90 collega's kozen er dit jaar voor hun eindejaarspakket te doneren aan Stichting Quiet. Steeds meer mensen leven in Nederland in armoede. Stichting Quiet verzacht de impact van armoede. Dat doet de stichting onder andere door mensen – in samenwerking met ondernemers – gratis een dienst of product aan te bieden waar zij zelf geen geld voor hebben. Het grote doel: een samenleving waarin iedereen kan meedoen. Op de dag na Kerst organiseerde de Stichting een Kerstmarkt waar mensen die wel een steuntje in de rug konden gebruiken hun door Bovemijanen gedoneerde pakket op konden halen.

Daarnaast deden dit jaar 30 collega's in het kader van Serious Request mee met de Bovemij ALStafette. Samen renden zij van het kantoor in Amsterdam naar het Glazen Huis op de Grote Markt in Nijmegen. Zij haalden daarmee samen bijna € 40.000 op voor de Stichting ALS.

In 2024 gaat JongBovemij (voor en door Bovemijanen onder de 31 jaar) meewerken aan NL Doet; ook de overige collega's kunnen hieraan meedoen.

Werkgeluk

Diversiteit en Inclusie

Als organisatie hechten we veel waarde aan een veilige, prettige en leuke organisatie voor iedereen. Wij creëren samen graag een werkomgeving waar iedereen zich 'thuis' en gelijkwaardig voelt – een inclusieve en gelijkwaardige organisatie. Daarnaast willen we graag een afspiegeling zijn van de diverse maatschappij waar wij deel van uitmaken en zo een diverse(re) organisatie zijn.

Om dit onderwerp bespreekbaar te maken en collega's zich bewust te maken van dit thema zijn er in het derde en vierde kwartaal inspiratiesessies georganiseerd in het kader van diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie. Collega's konden hier vrijwillig aan deelnemen.

Daarnaast is in het najaar van 2023 intern onderzoek gedaan naar de huidige situatie binnen Bovemij in het kader van diversiteit en inclusie. Hierbij is gekeken naar de verdeling en verhouding man/vrouw binnen de organisatie, binnen het (hogere) management en binnen het loongebouw. Ook zijn de (eventuele) inkomensverschillen onderzocht.

	Aantal vrouwen Bovemij	CBS benchmark 2020	Loonkloof Bovemij	CBS benchmark 2020
Leden Raad van Bestuur Bovemij NV	50%	33,33%	0%	20%
Directeuren	43,75%	33,33%	12%	20%
Managers	22,73%	33,33%	6%	20%
Schaal 5 t/m 8	31,67%		6,70%	6%
Schaal 1 t/m 4	59,11%		-4,48%	6%

Aandachtspunten op het gebied van gelijkwaardigheid, diversiteit en inclusiviteit zijn onder andere gericht op het benoemen van meer vrouwen in managementposities. Daarnaast zal Bovemij ook nog een stap moeten maken om een afspiegeling te worden van de maatschappij. Er wordt een klankbordgroep diversiteit samengesteld, waarbij vooral aandacht gaat worden besteed aan het zich laten thuis voelen van collega's binnen Bovemij. Dit begint bij het wervingsproces. Hierbij kunnen bijvoorbeeld de vacatureteksten dusdanig worden beschreven dat deze een meer diverse groep aanspreken.

Medewerkerstevredenheid

Voorheen werd eens per twee jaar een medewerkerstevredenheidsonderzoek uitgevoerd. In 2023 hebben we ervoor gekozen om dit onderzoek voortaan twee keer per jaar uit te zetten. In plaats van een uitgebreide vragenlijst wordt er frequenter, maar ook gericht onderzocht hoe tevreden onze medewerkers zijn. Dit gebeurt met behulp van de vragenlijsten van 2DaysMood. In september 2023 heeft het eerste onderzoek plaatsgevonden. Daarnaast wordt maandelijks een stemmingsmeter uitgezet onder de medewerkers, waarbij zij door middel van het beantwoorden van twee korte vragen aangeven hoe het met hen gaat. Hierdoor kan er veel sneller actie worden ondernomen mocht dat nodig zijn.

Vitaliteit en inzetbaarheid

Er is gekozen om per 1 juni 2023 met een andere arbodienst te gaan samenwerken, genaamd Richting. De casemanagers van deze arbodienst zijn het eerste aanspreekpunt voor medewerkers, leidinggevend en de afdeling HRM. Hiermee worden stappen gezet in het introduceren van het eigen regiemodel, waarbij de verantwoordelijkheid voor het verzuim meer in de lijn ligt.

Ook wordt het inzetbaarheidsbeleid herschreven en op een aantal aspecten aangescherpt, er ligt meer focus op preventie. Daarnaast is de providerboog geprofessionaliseerd. Dit houdt in dat er afspraken zijn gemaakt met 'tweedelijs' experts op het gebied van onder andere verzuimpreventie, vitaliteit en (loopbaan)coaching. Hiermee zorgen we er als werkgever voor dat we sneller passende hulp kunnen inschakelen voor medewerkers wanneer dat nodig is. Dit traject is uitgevoerd op alle locaties en het plan van aanpak is opgesteld.

Ontwikkeling

Ontwikkelmij, het leerplatform van Bovemij is gelanceerd. Medewerkers kunnen hiervan gebruik maken vanuit het principe 'all you can learn'. Naast aantrekkelijk werkgeverschap ligt hierbij de focus op continue ontwikkeling. Dit bevordert de mogelijkheden tot interne doorgroei en duurzame inzetbaarheid.

Duurzaam Beleggen

N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij belegt een gedeelte van haar activa. Bij het inrichten van deze beleggingsportefeuille is er nadrukkelijk aandacht voor duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Zo hebben we als investeerder impact op de wijze waarop ondernemingen omgaan met mens, milieu en maatschappij. Voor duurzaam beleggen hebben we de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. Opstellen separaat ESG-beleggingsbeleid

Dit punt is in samenspraak met de CFRO en het ALCO (beleggingscomité) doorgeschoven naar 2024.

2. Voor implementatie ESG in beleggingsportefeuille sluiten we aan bij de inspanningen van de vermogensbeheerder Kempen Capital Management (KCM)

KCM zorgt op kwartaalbasis voor een ESG-screening van de bedrijven die in de beleggingsportefeuille zitten. De uitslag van deze screening wordt in het beleggingscomité (ALCO) besproken. De specialisten van KCM spreken de fondsmanagers aan op het gebied van ESG-prestaties, indien de resultaten van deze screening daar aanleiding toe geven.

3. Bij beleggingskeuzes beoordelen wij onder andere de ESG-impact

Bovemij heeft per beleggingscategorie (aandelen, obligaties etc) een 'approved list' van toegestane beleggingen. Bij de selectie van deze toegestane beleggingen is onder meer rekening gehouden met ESG-criteria.

4. Uitgangspunt is dat we niet beleggen in bedrijven met een UN Global Compact Fail en/of een lage MSCI rating hebben

Genoemde criteria maken onderdeel uit van de bij punt 2 genoemde screening.

Samenwerkingspartners

Wij kiezen voor samenwerkingspartners die aansluiten bij onze eigen duurzaamheidsambitie en daarmee bijdragen aan onze toekomstbestendigheid en die van de branche. Vanaf 2022 is de uitvraag naar het beleid ten aanzien van duurzaamheid een vast onderdeel bij de leveranciersselectie. Verder schrijft ons beleid voor om zo veel mogelijk met lokale leveranciers te werken, en waar mogelijk met ondernemers uit het MKB.

We hebben voor onze samenwerkingspartners de volgende doelstelling geformuleerd:

Duurzaamheid is een intrinsiek onderdeel van inkoop en uitbestedingsbeslissingen. We hebben oog voor de duurzaamheid van de leveranciersrelatie, de duurzaamheid van het betreffende product of de dienst, de Social Return on Investment, het milieu en het lokale ondernemerschap, in het bijzonder het MKB.

In het jaarverslag van 2022 is aangegeven verdere concrete selectiecriteria in 2023 nader uit te werken. Dit is niet aan bod gekomen in 2023. De vereisten vanuit CSRD worden hiervoor afgewacht.

Duurzame producten en diensten

In 2022 hebben we de bedrijfsgebouwverzekering aangepast. Zo zijn ook de laadpalen voor elektrische voertuigen meeverzekerd. Ook hebben we de dekking bij overstromingen bij secundaire waterkeringen geïntroduceerd. Zo leveren we een bijdrage aan de klimaatbestendige inrichting van onze producten. Daarnaast leveren we een bijdrage aan het repareren, onderhouden en tanken van waterstofauto's. De autoverzekering maken we aantrekkelijker voor duurzaam aangedreven voertuigen. Verder is 'Fiets' een belangrijke propositie voor Bovemij. Dit doen we uiteraard omdat dit een interessante markt is en we goede fietsverzekeringen willen aanbieden. Tegelijkertijd stimuleren we hiermee de groei van het fietssegment en dus ook duurzame mobiliteit.

Bij claimafhandeling bij Autotrust wordt gebruik gemaakt van:

- Ten minste 80 % gereviseerde versnellingsbakken
- Ten minste 50% gereviseerde motoren
- Ten minste 80% gerepareerde aandrijfaccu's

ViaBOVAG.nl helpt ondernemers om Elektrische Voertuigen (EV) extra onder aandacht te brengen bij consument op viaBOVAG.nl. Verder wordt op viaBOVAG.nl specifieke content over EV's voor consumenten weergegeven, zijn EV specifieke eigenschappen bij auto's toegevoegd en specifieke filters bij de zoekcriteria.

Corporate Sustainability Reporting Directive

De Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) is een EU-richtlijn die voorschrijft dat grote ondernemingen verplicht worden in hun bestuursverslag te rapporteren over hun impact op milieu-aspecten en HR- en sociale aspecten, oftewel mens en milieu. Ook zullen grote ondernemingen moeten rapporteren of er duurzaamheidsaspecten zijn die een significante impact kunnen hebben op de waarde van de onderneming. Daarnaast zal ook gerapporteerd moeten worden over governance, waaronder verantwoordelijk ondernemingsbestuur en verantwoordelijkheid in de keten.

De Europese Unie heeft de richtlijn in april 2021 gepubliceerd; in november 2022 is in het Europees Parlement ingestemd met het wetsvoorstel. De richtlijn is bedoeld om, zowel voor investeerders als voor andere partijen, meer transparantie over de duurzaamheidsprestaties van organisaties te creëren. Ook voor organisaties die al rapporteren over duurzaamheidsprestaties kan de kwaliteit en relevantie van duurzaamheidsinformatie verbeteren door de CSRD.

Bij de rapportage in het bestuursverslag zal assurance moeten worden verstrekt met een beperkte mate van zekerheid. Deze assurance kan worden verstrekt door een externe accountant.

Bovemij valt onder de grote ondernemingen en zal in 2026 voor het eerst dienen te rapporteren over boekjaar 2025.

Bovemij heeft zich voor 2024 het volgende ten doel gesteld inzake CSRD:

- Nieuwe versie projectplan CSRD vastgesteld door de Raad van Bestuur;
- Dubbele materialiteitsanalyse opgesteld in afstemming met stakeholders. Op basis van deze analyse kan Bovemij bepalen aan welke ESRS-en (European Sustainability Reporting Standards) zij dient te voldoen naast de verplichte ESRS-en;
- Selectie en start inrichting tooling ter ondersteuning voor de uiteindelijke vereiste CSRD rapportage;
- Afgeronde GAP-analyse op de normen van CSRD inclusief een planning hoe om te gaan met de GAP's (informatie die nog niet beschikbaar is binnen Bovemij) in afstemming met de adviserend accountant.

Connectiviteitstabel

		KPI's				Beschrijving	Impact Bovemij	SDG
Thema	Topic	Realisatie 2022	Target 2023	Realisatie 2023	Target 2024			
Duurzame product en diensten	Tevreden klanten	Bovemij Zakelijk +9 ViaBOVAG.nl -34 Autotrust +28 Autogarantie +53	Net Promoter Score (NPS): Bovemij Zakelijk +8 voor 2023	NPS Zakelijk 0	NPS Zakelijk +8	Tevreden klanten die ons aanbevelen bij vrienden. Familie of collega's	Bovemij is de partner voor de mobiliteit op het gebied van verzekeringen, garanties, data en financieringen	8 + 12
Werkgeluk	Aantrekkelijke werkgever	5,8%	Ziekteverzuim Bovemij breed < 5%	5,6%	Ziekteverzuim Bovemij breed < 5%	Bevorderen van duurzame inzetbaarheid van medewerkers binnen Bovemij	Het behouden van goed gekwalificeerde en enthousiaste medewerkers is van belang voor de continuïteit van de onderneming	8 + 10
Werkgeluk	Aantrekkelijke werkgever	nvt - nieuw	Net Promoter Score aantrekkelijk werkgever (ENPS)	ENPS -19 (meting sep 2023)	Ntb	Bevorderen van het zijn van een interessante en aantrekkelijke werkgever. De Net Promoter Score geeft aan in hoeverre medewerkers anderen aanraden om bij Bovemij te komen werken	Het vinden van goed gekwalificeerde en enthousiaste medewerkers is van belang voor de continuïteit van de onderneming	8 + 10
	Aantrekkelijke werkgever	nvt	Nieuw	Verhouding # vrouwen: RvB 33,3% Directeuren 43,8% Managers 22,7% Schaal 5-8 31,7% Schaal 1-4 59,1%	Verbetering % vrouwen in management functies	De mate waarin sprake is van een gelijke verhouding tussen vrouwen en mannen	Het vinden en behouden van goed gekwalificeerde en enthousiaste medewerkers is van belang voor de continuïteit van de onderneming. Met een verhouding tussen vrouwen en mannen die vergelijkbaar is met de markt	8 + 10
Maatschappelijke betrokkenheid	Betrokken medewerkers - aantal collega's die bijdragen aan JINC activiteit	30 collega's	50 collega's	45	50	Medewerkers zijn maatschappelijk betrokken en nemen deel aan de samenwerking met JINC door een stage of sollicitatietraining te verzorgen	Bovemij laat zien dat zij maatschappelijk betrokken is en benadrukt het belang van gelijke kansen voor iedereen	10
Aandacht voor milieu	Duurzame reisbewegingen	34,6%	40%		Ntb	Percentage van de reisbewegingen woon-werkverkeer is duurzaam	Bovemij heeft aandacht voor het milieu en de CO2 uitstoot	7 + 9
Aandacht voor milieu	Emmissievrij wagenpark	30%	35%	38%	Nieuwe auto's wagenpark 100% emissievrij	Percentage van het totale wagenpark van Bovemij dat emissievrij is	Bovemij heeft aandacht voor het milieu en de CO2 uitstoot	7 + 9
Aandacht voor milieu	Jaarlijkse stijging van inkoop van groene energie en jaarlijkse daling van het energieverbruik	65%	100% groene inkoop eigen panden en jaarlijkse daling energieverbruik	100% 3,8% daling eigen energieverbruik	100% groene inkoop eigen panden en jaarlijkse daling energieverbruik	Percentage van de inkoop van energie van Bovemij dat groen is	Bovemij is milieubewust in onze bedrijfsvoering en gaat duurzaam om met de beschikbare bronnen om tot een zo laag mogelijke belasting voor het milieu te zorgen	7 + 9
Maatschappelijke betrokkenheid	Inkoop duurzaam verantwoord	61%	70%	70%	75% (ntb)	Percentage inkopen vanuit Facilitair dat als duurzaam is te kwalificeren (op basis van een keurmerk of certificaat leverancier)	Bovemij is maatschappelijk betrokken en neemt zoveel als mogelijk af van lokale en duurzame onderdemers	10
Aandacht voor milieu	Afval scheiding en recycling	Locatie Nijmegen afvalscheiding	Locatie Amsterdam afvalscheiding en intentie overige locaties	4 van de 7 locaties	5 van de 7 locaties (ntb)	Afvalstromen separaat verzamelen en recyclen	Bovemij heeft aandacht voor het milieu en wil de hoeveelheid restafval verminderen	13

Samenwerkingspartners	Vaststellen criteria voor samenwerking	Gevraagd wordt naar het duurzaamheidsbeleid	Criteria vastgesteld en onderdeel van proces selectie nieuwe partners	In afwachting van vereisten CSRD	In afwachting van vereisten CSRD	Vaststellen van de criteria van duurzaamheid die gebruikt gaan worden bij de selectie van nieuwe samenwerkingspartners	Bij de selectie van nieuwe partners werkt Bovemij samen met partners die voldoen aan de duurzaamheidscriteria van Bovemij	8 + 17
Duurzaam beleggen	Duurzaam beleggen	nvt - nieuw	Bovemij belegt niet in bedrijven met een 'UN Global Compact Fail' en/of een lage MSCI ESG rating	Gehaald, Bovemij heeft een approved list van toegestane beleggingen	Opgesteld separaat ESG beleid voor duurzaam beleggen	Beleggen in aandelenfondsen waarvan de samenstelling minimaal voldoet aan bepaalde ESG-criteria	Op kwartaalbasis aan de hand van rapportages in de ALCO bespreken en indien niet wordt voldaan aanspreken van de fondsmanager om verbetering te bereiken	13

Governance

N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij (SVM) is een naamloze vennootschap, gevestigd te Nijmegen en is onderdeel van de groep bedrijven die onder gezamenlijke leiding van Bovemij N.V. opereren. SVM staat als verzekeringsbedrijf onder toezicht van DNB.

SVM heeft een eigen onafhankelijke statutaire directie die zelfstandig tot besluitvorming bevoegd is.

De voorzitter van het directieteam en de CFRO – die tevens de CFRO van Bovemij N.V. is – vormen de tweehoofdige statutaire directie van SVM. SVM wordt operationeel aangestuurd door een directieteam, waarbij ieder directielid zijn eigen primaire verantwoordelijkheden in de totale portefeuille heeft.

De voorzitter van de directie van SVM heeft net als de CFRO zitting in de directieraad van Bovemij. De directieraad wordt gevormd door de directievoorzitters van de Bovemij bedrijfsonderdelen, interne diensten en de leden van de Raad van Bestuur van Bovemij N.V. In de directieraad worden de strategische/tactische vraagstukken en de bedrijfsonderdeel overstijgende zaken besproken en vindt de integrale besturing van Bovemij plaats.

Directieteam

SVM wordt statutair bestuurd door een statutaire directie. De statutaire directie bestaat uit Linn Musters als Algemeen directeur en Ageeth Bakker als CFRO van Bovemij N.V., die als verbindende schakel met de Raad van Bestuur van Bovemij N.V. optreedt. Samen met Jurgen Alkema (Directeur Verzekeringstechniek & Distributie), Suzan-Smits (Directeur Operatie), Remi Viellevoije (tot 01 maart 2024, Directeur ENRA), Miranda de Bruin (per 01 maart 2024, Directeur ENRA) en Patrick van Duijnhoven (per 01 januari 2024, Directeur Commercie) vormen zij het directieteam. Het directieteam stuurt de organisatie operationeel aan. Ieder lid van het directieteam heeft een aantal primaire aandachtsgebieden.

	M.G. (Ageeth) Bakker	L. C. A. J. (Linn) Musters
Geslacht	Vrouw	Vrouw
Leeftijd	53	41
Nationaliteit	Nederlandse	Nederlandse
In functie	1 november 2019	15 februari 2023
Relevante nevenfuncties	Commissaris Coöperatie Eno U.A. Bestuurslid Stichting Administratie Kantoor Bovemij	

Directieteam Verzekeringen

De leden van de statutaire directie zijn op geschiktheid getoetst door De Nederlandsche Bank en hebben een moreel-ethische verklaring ondertekend en een belofte conform de Regeling eed of belofte financiële sector afgelegd. Hiermee zweren en beloven zij onder andere dat zij:

- naar eer en geweten, zorgvuldig, deskundig en integer en volgens relevante wet- en regelgeving, codes en reglementen zullen handelen;
- een zorgvuldige afweging zullen maken tussen alle belangen die bij de onderneming betrokken zijn en dat zij in die afweging het belang van de klant centraal stellen;
- ervoor zullen zorgen dat de medewerkers van Bovemij hun functies integer en zorgvuldig uitoefenen.

Het directieteam werkt aan de hand van een directiereglement dat is vastgesteld door de Raad van Commissarissen, die toezicht houdt op het door de statutaire directie gevoerde beleid. Het directieteam wordt ondersteund door Mark Hendriks als secretaris van de directie (en van de Raad van Commissarissen).

Sleutelfuncties

In een professionele organisatie waar hard wordt gewerkt aan de realisatie van (strategische) doelen is het van groot belang dat ook intern kritisch gekeken wordt naar de wijze waarop dit wordt gedaan. Intern en extern toezicht spelen daarbij een grote rol. In het bijzonder wordt dit ingevuld door de tweedelijns sleutelfuncties Risk Management, Actuarialiteit en Compliance, en de derdelijns sleutelfunctie Internal Audit. Deze functies dragen bij aan de kwaliteit van de organisatie en toetsen alle volgens wet- en regelgeving benodigde facetten van onze bedrijfsvoering. Ook rapporteren zij hierover, zowel intern (aan de statutaire directie en Raad van Commissarissen) als extern (aan De Nederlandsche Bank). Het is van belang dat deze functies voor alle onderdelen van het bedrijf goed zijn ingevuld en ook voldoende zichtbaar zijn. Om die reden wordt, overeenkomstig de ingezette lijn, doorlopend gewerkt aan de verdere versteviging van deze functies waar dit nodig mocht worden geacht. Vanaf 1 januari 2021 wordt de actuariële sleutelfunctie ingevuld door Triple A - Risk Finance Certification B.V.

De sleutelfuncties en de secretarispost worden vervuld door de volgende collega's:

- Maikel van Ochten - Compliance Officer
- Janneke Blom - Risk Officer

- Jean-Jacques Bistervels - Internal Auditor
- Mark Hendriks - Bestuurssecretaris

Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen van SVM heeft als hoofdtak het houden van toezicht, meer in het bijzonder ten aanzien van het bestuur, de financiering, de strategie, de beheerste en integere bedrijfsvoering, het risicomanagement, compliance en de overige risico's van de onderneming. In het verslag van de Raad van Commissarissen, legt de Raad van Commissarissen verantwoording af over het in 2023 gevoerde toezicht. De Raad van Commissarissen van SVM wordt gevormd door:

- Arjen Dorland (voorzitter) - per 23 april 2021
- Amba Zeggen (lid) - per 19 juni 2018
- Erno Kleijnenberg (lid) - per 20 april 2018 (tot de algemene vergadering op 10 april 2024)

SVM staat rechtstreeks onder toezicht van De Nederlandsche Bank. Om de belangen van het verzekeringsbedrijf als onderdeel van Bovemij groep te waarborgen, heeft SVM een eigen Raad van Commissarissen die toezicht houdt op de gang van zaken van het verzekeringsbedrijf. De Raad van Commissarissen van SVM is aan de Raad van Commissarissen van Bovemij N.V. verbonden door een gemeenschappelijke, onafhankelijke voorzitter die beide Raden van Commissarissen voorziet.

De Raad van Commissarissen van SVM werkt aan de hand van een reglement en vergadert ten minste vier keer per jaar in het bijzijn van het bestuur en tenminste een keer per jaar afzonderlijk. Leden van de Raad van Commissarissen worden voor een periode van maximaal vier jaar benoemd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, op voordracht van de Raad van Commissarissen. Commissarissen kunnen eenmalig voor een tweede termijn van vier jaar (of korter) worden herbenoemd. De betrouwbaarheid en geschiktheid van commissarissen van SVM worden getoetst door De Nederlandsche Bank. In 2022 is Amba Zeggen voor vier jaar herbenoemd en Erno Kleijnenberg voor twee jaar. Erno Kleijnenberg zal zodoende aftreden op de algemene vergadering van 10 april 2024. Het voornemen bestaat om Ilse van den Bosch te benoemen tijdens dezelfde algemene vergadering voor een periode van vier jaar.

De Raad van Commissarissen van SVM heeft een omvang van drie leden en laat zich door de, als voorbereidende adviesorganen ingestelde, Audit en Risk Commissie en Nominatie en Remuneratie Commissie adviseren op specifieke gebieden.

Beide commissies bestaan uit leden van de Raad van Commissarissen en vergaderen over relevante onderwerpen in aanwezigheid van verantwoordelijke medewerkers en bestuurders van SVM.

De Nominatie en Remuneratie Commissie vergadert tenminste twee keer per jaar. De Audit en Risk Commissie vergadert tenminste vier keer per jaar.

De leden van de Raad van Commissarissen van SVM hebben een eed of belofte conform de Regeling eed of belofte financiële sector afgelegd. Hiermee zweren en beloven zij onder andere dat zij:

- hun functie integer en zorgvuldig uitoefenen;
- een zorgvuldige afweging zullen maken tussen alle belangen die bij de onderneming betrokken zijn en dat zij in die afweging het belang van de klant centraal stellen;
- zich zullen gedragen naar de wetten, reglementen en gedragscodes die op hen van toepassing zijn.

Risicomanagement

Visie op risicomanagement

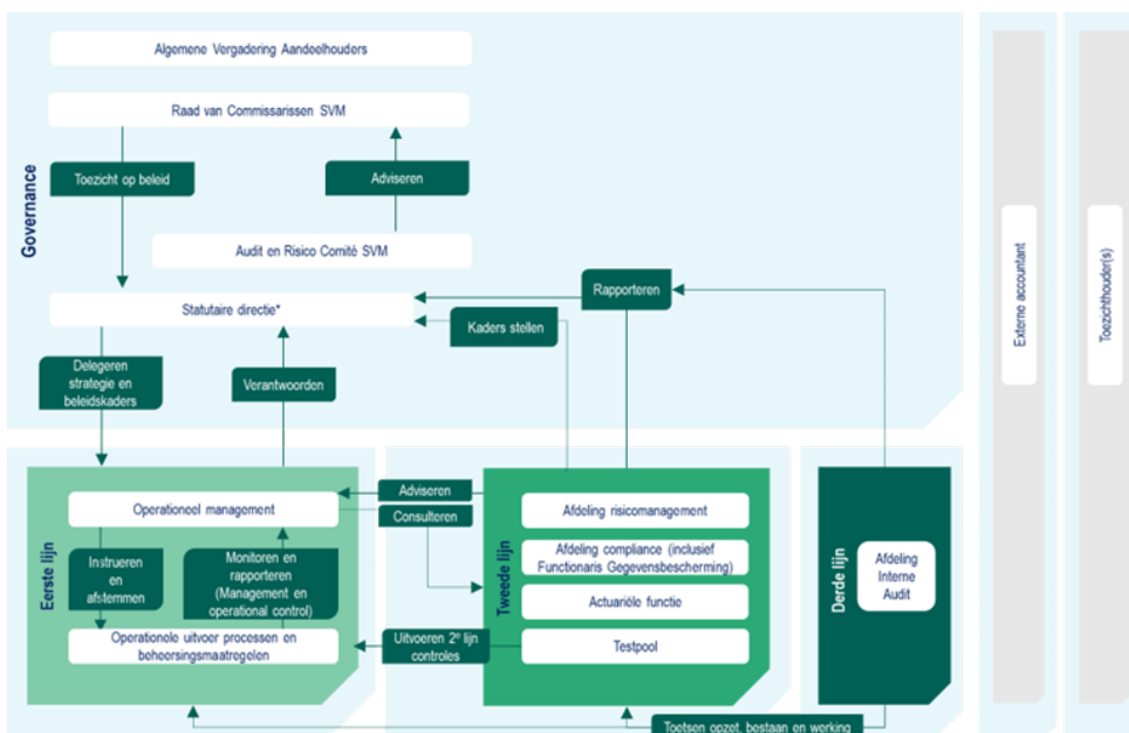
Bovemij Verzekeringen is een nicheverzekeraar gericht op het afdekken van specifieke schaderisico's binnen de mobiliteitsbranche. De verzekerbare risico's van klanten kunnen voor een belangrijk deel worden overgenomen, omdat Bovemij Verzekeringen haar eigen risico's goed weet te managen. 'Risicobewust ondernemerschap' is een uitgangspunt voor de bedrijfsvoering van Bovemij Verzekeringen. Dat wil zeggen dat doelen moeten worden behaald binnen prudente risicokaders. Ondernemerschap en risicobeheersing zijn voor Bovemij Verzekeringen daarom onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Belangrijke elementen van ons risicomanagement zijn de risicomanagement-governance, de risicohouding, het risicomanagementproces, de inschattingen van de hoofdrisico's, het Bovemij Control Framework, de risicorapportage, de Own Risk Solvency Assessment en het risico gebaseerde dividendbeleid. Deze elementen zijn in dit hoofdstuk nader beschreven en zijn bedoeld om de risico's waarmee Bovemij Verzekeringen wordt geconfronteerd zo veel mogelijk te beheersen.

Voor de toepassing van risicomanagement bij het uitvoeren van de strategie en de besturing van de organisatie heeft Bovemij Verzekeringen het risicomanagementsysteem ingericht op basis van artikel 259 Solvency II Verordening 2015/35/EU.

Risicomanagement governance

Bovemij Verzekeringen hanteert het zogenoemde 'Three Lines of Defense' model (3LoD). De 3LoD zorgt voor efficiënte beheersing van risico's door duidelijkheid te geven over de verschillende verantwoordelijkheden ten aanzien van risicomanagement binnen de organisatie. Door een optimale inrichting van de 3LoD streeft Bovemij Verzekeringen ernaar de risico's zo goed mogelijk te managen. Dit hebben we als volgt ingericht:

De statutaire directie is binnen Bovemij Verzekeringen eindverantwoordelijk voor alle risicomanagementactiviteiten bij het behalen van de doelstellingen en het uitvoeren van de strategie. De statutaire directie stelt de risicobereidheid van Bovemij Verzekeringen vast, zorgt dat een risicomanagementbeleid voor de beheersing van risico's aanwezig is en bewaakt de effectiviteit ervan.

Cruciaal is dat de 3LoD het eigenaarschap van het risico van de risico-eigenaar in de eerste lijn versterkt en dat de tweede en derde lijn onafhankelijk en objectief zijn gepositioneerd. Daarom is de filosofie van Bovemij Verzekeringen:

- De directie, het management en de medewerkers in de eerste lijn zijn primair verantwoordelijk voor de aantoonbare opzet, het bestaan en de effectieve werking van beleid en beheersingsmaatregelen. Voorafgaand aan de besluitvormingsprocessen voert de eerste lijn een risicoanalyse uit. De risicoanalyse illustreert zowel de mogelijk aanwezige risico's, als de benodigde maatregelen ter mitigatie van deze risico's binnen de gestelde risicobereidheid.
- De risicomangementfunctie, actuariële functie en de compliance functie zijn zogenoemde sleutelfuncties in de tweede lijn. Deze zijn onafhankelijk gepositioneerd en daarmee gescheiden van de eerste lijn. De functionarissen in de tweede lijn stellen onafhankelijk en objectief de kaders, en ondersteunen de eerste lijn bij het identificeren, beoordelen, adviseren, monitoren en rapporteren van risico's. Ook waarborgen zij de effectiviteit van het risicobeheersingssysteem en het voldoen aan de wettelijke eisen, en ondersteunen daarmee de organisatie bij het effectief uitvoeren van het risicomangement.
- De interne audit functie in de derde lijn toetst als sleutelfunctie onafhankelijk de opzet, het bestaan en de werking van de governance en het risicomangementsysteem. De functionarissen in de derde lijn beoordelen de kwaliteit van het risicomangement en de controles binnen het Bovemij Control Framework door middel van een risico gebaseerd auditplan, dat is goedgekeurd door de Raad van Commissarissen van Bovemij Verzekeringen.

Risicohouding, -bereidheid en -profiel

Bovemij Verzekeringen vervult zowel een algemene behoefte binnen de mobiliteitsbranche als een specifieke behoefte van de BOVAG leden. Als verzekeraar voorziet Bovemij Verzekeringen in een behoefte van haar klanten om de effecten van risico's te verminderen.

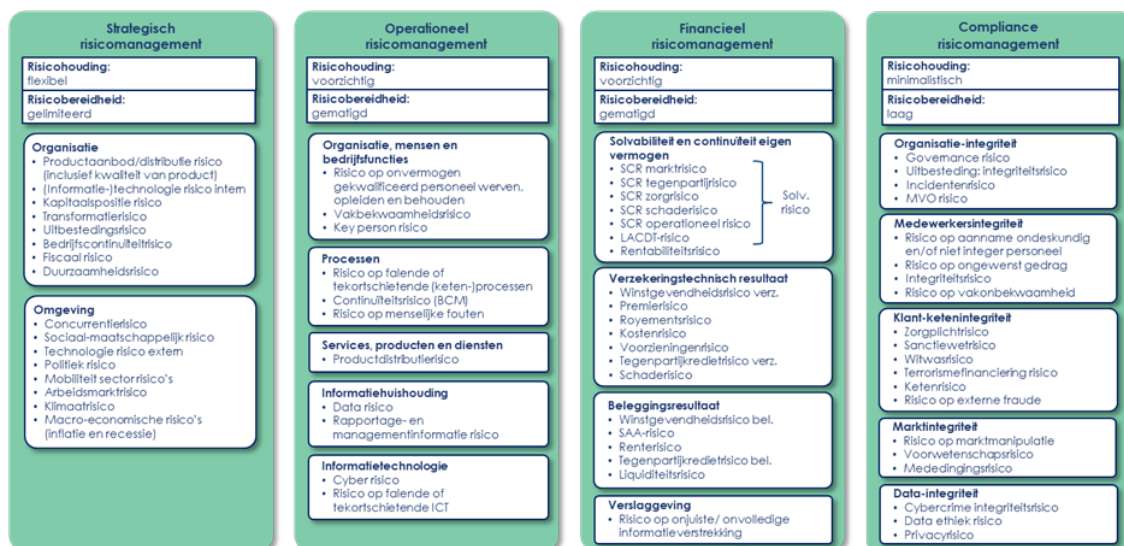
De risicohouding van Bovemij Verzekeringen is in algemene zin voorzichtig en de bijbehorende risicobereidheid is gematigd. Dit houdt in dat Bovemij Verzekeringen een voorkeur heeft voor een veilige realisatie van doelstellingen en dat Bovemij Verzekeringen haar risico's bij voorkeur vermijdt.

Bovemij Verzekeringen heeft deze risicohouding en -bereidheid gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Bovemij Verzekeringen voldoet aan wet- en regelgeving;
- Bovemij Verzekeringen staat in voor toekomstbestendige en integere besturing, beleid en besluitvorming;
- Bovemij Verzekeringen staat in voor een verantwoord rendement uit haar verzekeringsproducten en -diensten.

In 2023 heeft Bovemij Verzekeringen haar risicoprofiel verder aangescherpt. Bovemij Verzekeringen heeft haar risicoprofiel onderverdeeld in een viertal risicogebieden: a) strategisch, b) operationeel c) financieel en d) compliance. Per gebied is voor de risicobereidheid een keuze gemaakt uit het spectrum van extreem laag, laag, gematigd, gelimiteerd, tot volledig anticiperen op risico's.

Deze gebieden zijn voor Bovemij Verzekeringen als volgt uitgewerkt in onderliggende risico's.

a. Strategisch

Strategische risicomanagement is verbonden met korte en lange termijn strategische doelstellingen van Bovemij Verzekeringen. De risicobereidheid voor strategische risico's is gelimiteerd. Bovemij Verzekeringen is zich bewust van de strategische risico's. Deze worden in goede afweging genomen en voor zo ver mogelijk gemitigeerd. Er zal enkel goedkeuring worden gegeven indien er een gedegen plan van aanpak is en een beschrijving van de benodigde (beheers)maatregelen.

b. Operationeel

Operationeel risicomanagement gaat voor Bovemij Verzekeringen over het voorkomen en/of het beheersen van ongunstige gebeurtenissen binnen de organisatie die van invloed zijn op het interne vermogen van de organisatie om producten en diensten te produceren, op de kwaliteit en de tijdigheid van de productie, en/of op de winstgevendheid. Daarbij is het operationeel risico nauw verwant met de processen binnen de organisatiestructuur.

De risicobereidheid voor operationele risico's is gematigd. Daarom gaat Bovemij Verzekeringen voorzichtig om met operationele risico's en wenst Bovemij Verzekeringen haar doelstellingen hieromtrent veilig te realiseren.

c. Financieel

Met financieel risicomanagement wil Bovemij Verzekeringen ongunstige gebeurtenissen tegengaan die effect hebben op de wijze waarop de financiële continuïteit door de organisatie wordt/is gemanaged en de wijze waarop winstgevendheid wordt bereikt. Via financieel risicomanagement wordt het behalen van de gekwantificeerde financiële doelstellingen beter beheerst.

Bovemij Verzekeringen voert verzekeringsproducten voor de particuliere en zakelijke markt. Dit zijn hoofdzakelijk schadeverzekeringen voor auto, motor, brommer, fiets en e-bike. Deze producten worden via directe en indirecte distributiekanaal aan de consument en zakelijke relaties verkocht. Tevens zijn er voor zakelijke relaties grote handelsvoorraden en bedrijfspanden verzekerd bij Bovemij Verzekeringen. Deze diversiteit zorgt binnen de mobiliteitsbranche voor een mate van risicospreiding binnen de Lines of Business motor aansprakelijkheid, motor casco, brand en ziekteverzuimverzekeringen.

Het Beleggingsbeleid van Bovemij Verzekeringen is erop gericht om, binnen de door haar gestelde risicobereidheid en de passendheid bij de verplichtingen, haar rendement te optimaliseren. De risicobereidheid en passendheid is gericht op de borging dat Bovemij Verzekeringen over voldoende financiële middelen beschikt om met hoge mate van zekerheid aan haar toekomstige verplichtingen aan haar polishouders te kunnen voldoen, en om in de tussentijd voldoende solvabel te blijven en te veel volatiliteit in het resultaat te beperken. Conform ons Beleggingsbeleid belegt Bovemij Verzekeringen alleen in niet-complexe financiële instrumenten, zoals aandelen, staats- en bedrijfsobligaties, hypotheek, leningen en vastgoed. Beleggingen in complexe financiële instrumenten, zoals derivaten, zijn uitgesloten.

De risicobereidheid voor financiële risico's is gematigd. Daarom gaat Bovemij Verzekeringen voorzichtig om met financiële risico's en wenst Bovemij Verzekeringen haar doelstellingen hieromtrent veilig te realiseren. In dit kader heeft Bovemij Verzekeringen een herverzekeringsbeleid en -programma dat is gericht op het beschermen tegen grote schades en catastrofes.

d. Compliance

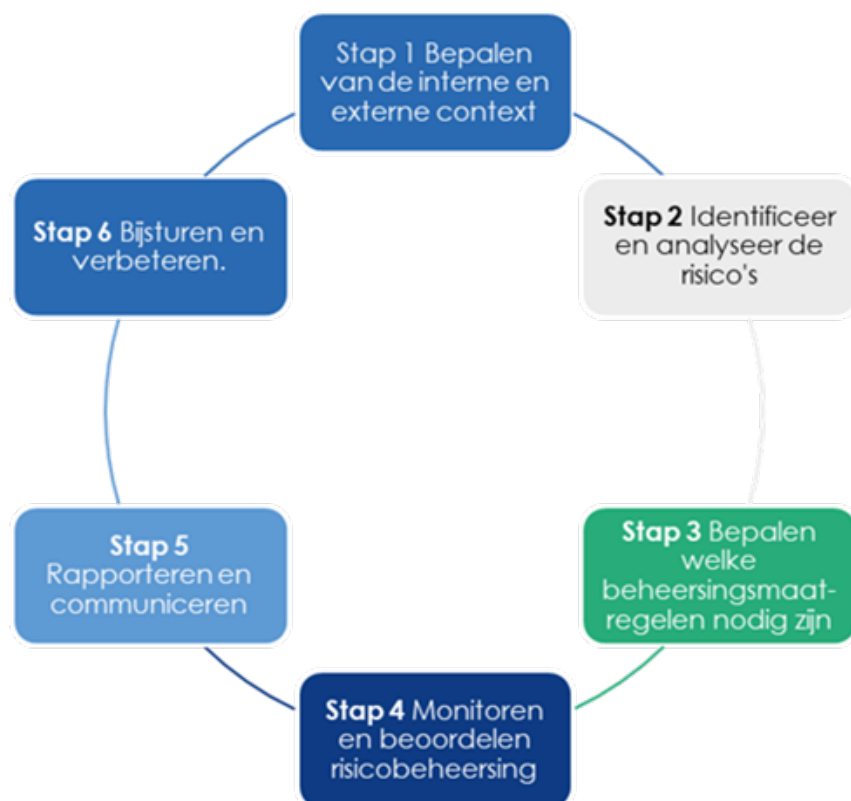
Compliance risicomanagement is voor Bovemij Verzekeringen het naleven van relevante wetten, voorschriften, overeenkomsten en intern beleid, met daarin het bewustzijn, de gedragingen, houdingen en het handelen van de organisatie en haar medewerkers. Daarbij hecht Bovemij Verzekeringen grote waarde aan het zorgvuldig borgen van de privacy van zowel onze interne als externe klanten.

De risicobereidheid voor compliance risico's is laag. Bovemij Verzekeringen heeft een averse houding inzake compliance risico's. Het is daarom een kerndoelstelling om deze risico's te vermijden.

Risicomanagementproces

Voor een zo volledig mogelijk beeld van de risico's van Bovemij Verzekeringen vinden systematische en gestructureerde risicoanalyses op de vier risicogebieden plaats volgens het standaard risicomanagementproces. Hierbij hanteert Bovemij Verzekeringen een top-down en een bottom-up benadering. Dit standaard proces is in beginsel gebaseerd op Solvency II artikel 44 en aangevuld met best practices uit COBIT, COSO ERM en ISO. In 2023 is onder andere extra aandacht gegeven aan het gestructureerd identificeren van de financiële risico's en de beheersing ervan.

De risicoanalyses zijn onderdeel van het risicomanagementproces dat nodig is om risico's van alle soorten en types continu te kunnen identificeren, beoordelen, beheersen, monitoren en rapporteren, en verbeteren. De stappen in het risicomanagementproces zijn:

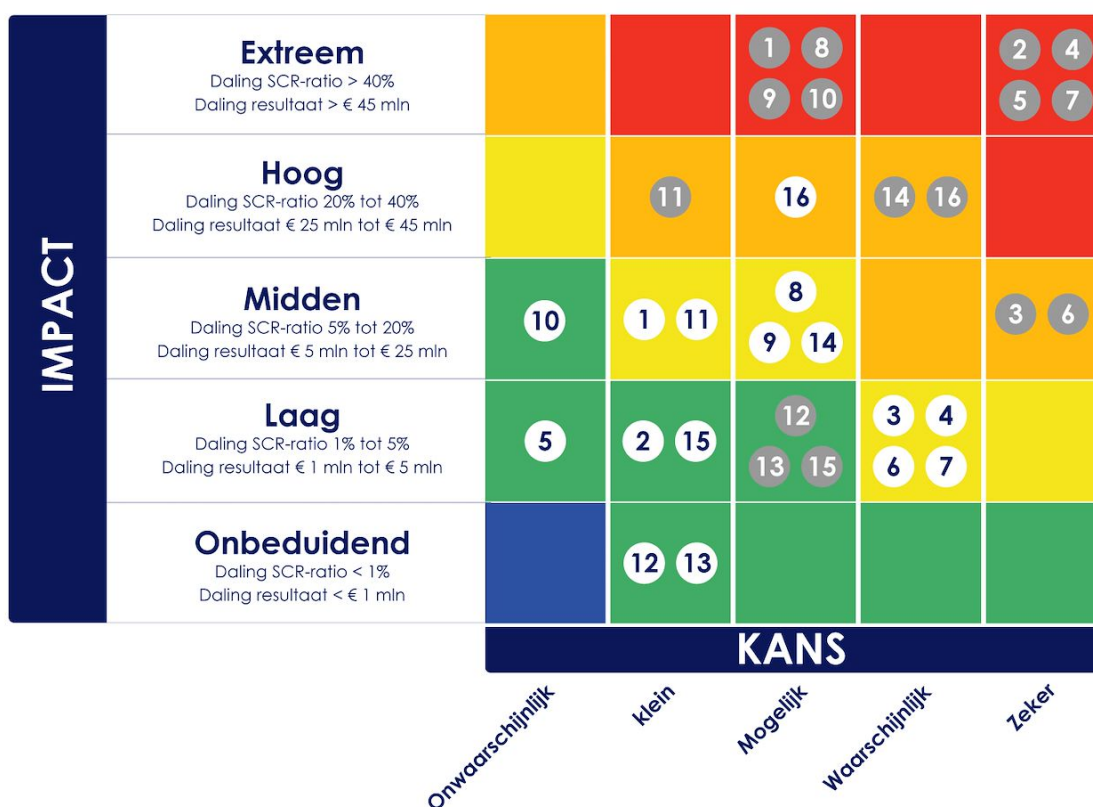

Uit dit proces is het risicoprofiel voortgekomen met de vier genoemde risicogebieden en de onderliggende risico's. Hoewel de risico's daarin allemaal impact kunnen hebben op het behalen van de doelstellingen, zijn niet alle risico's even groot. Zoals de definitie van het risico al beschrijft, wordt de grootte van het risico bepaald door het product van de 'mogelijke gevolgen' (impact) en de 'waarschijnlijkheid' (kans) daarvan.

Inschattingen hoofd risico's

Tijdens de diverse risicoanalyses is bij Bovemij Verzekeringen in 2023 gestart met het inschatten in een heatmap van kansen en impacts voor de diverse hoofd risico's binnen de vier risicogebieden strategisch, operationeel, financieel en compliance. Daarbij is het bruto risico aangegeven met een grijs bolletje (dus exclusief huidige beheersmaatregelen uit het Bovemij Control Framework) en het netto risico met een wit bolletje (dus inclusief huidige beheersmaatregelen uit het Bovemij Control Framework).

De rode en oranje risico's hieronder hebben aanzienlijke tot verwoestende impact op de organisatie, en overschrijden de risicobereidheid. Ze vereisen direct (aantoonbare) beheersmaatregelen. De gele risico's hebben matige impact en liggen op de grens van de risicobereidheid. De groene en blauwe risico's hebben vrijwel geen tot beperkte impact, en onderschrijven de risicobereidheid. Hiervoor is geen aanvullende actie vereist.

Strategisch risicomanagement	Operationeel risicomanagement:	Financieel risicomanagement:	Compliance risicomanagement:
1 Organisatie	3 Organisatie, mensen en functies	8 Solvabiliteit en continuïteit	12 Organisatie-integriteit
2 Omgeving	4 Processen	9 Verzekeringstechnisch resultaat	13 Medewerkersintegriteit
	5 Services, producten en diensten	10 Beleggingsresultaat	14 Klant-ketenintegriteit
	6 Informatiehuishouding	11 Verslaglegging	15 Marktintegriteit
	7 Informatietechnologie		16 Data-integriteit

In 2023 hebben met name de volgende netto risico's de aandacht gehad van het management, omdat deze in de heatmap uitkomen in het gele of oranje gebied en/of omdat deze risico's voor Bovemij Verzekeringen belangrijk zijn. Tussen haakjes is steeds de link gelegd met de tabel hierboven.

Strategisch risicomanagement

- (Informatie)technologie risico (binnen 1 Organisatie):

Dit is het risico dat potentiële bedreigingen en uitdagingen zich binnen een organisatie voordoen vanuit activiteiten met betrekking tot informatietechnologie (IT), met als gevolg dat verkeerde strategische beslissingen worden genomen. De project- en staande organisatie voor Informatiebeveiliging worden geconfronteerd met uitdagingen die bepaalde activiteiten, zoals het inrichten/borgen van beleid, procedures, omgaan met security-incidenten, pentesten en beoordelingen van leveranciers, beperken in hun uitvoering. Om deze reden zijn er de nodige maatregelen genomen, maar voldoet Bovemij Verzekeringen nog niet aan de normen van De Nederlandsche Bank (DNB). In 2023 heeft Bovemij haar volwassenheid met betrekking tot de Good Practice Informatiebeveiliging van DNB sterk verhoogd, en zijn acties uitgezet op de onderwerpen waar nog een stijging is vereist om in 2024 aan alle normen te voldoen.

- Arbeidsmarktrisico (binnen 2 Omgeving):

Dit is het risico dat Bovemij Verzekeringen loopt als gevolg van veranderingen in de arbeidsmarkt met betrekking tot onzekerheid en uitdagingen die zich voordoen in verband met werkgelegenheid en arbeid, met als gevolg dat het personeelsbestand niet flexibel en concurrerend genoeg is in een dynamische arbeidsmarkt. Het op orde brengen van het organisatorische fundament vereist meer inzet en middelen dan aanvankelijk verwacht. Gelijktijdig moet er achterstallig onderhoud worden weggewerkt en moeten legacy-systemen worden vervangen. De gelijktijdige uitvoering van deze taken vormt een uitdaging, gezien de beperkte beschikbaarheid van personeel en middelen. Daarbij wordt de organisatie geconfronteerd met uitstroom en ziekteverzuim en verloopt de werving van personeel moeilijk.

- Klimatarisico (binnen 2 Omgeving):

Dit zijn risico's door de impact van klimaatverandering op het bedrijfsmodel, de activiteiten en de financiële prestaties (verdienmodel) van Bovemij Verzekeringen, met als gevolg dat Bovemij Verzekeringen te veel bloot staat aan fysieke en transitierisico's van de klimaatverandering. Fysieke risico's zijn direct gerelateerd aan de fysieke gevolgen van klimaatverandering. Voor Bovemij Verzekeringen kan dit een toename van schadeclaims betekenen als gevolg van extreme weersomstandigheden, met name hagelschade. Bovemij Verzekeringen heeft dit risico gemitigeerd door een herverzekeringsprogramma. Ook kunnen de fysieke risico's impact hebben op de waarde en het rendement van beleggingen. Transitierisico's ontstaan door de overgang naar een klimaatvriendelijke economie.

Operationeel risicomanagement

- Organisatie, mensen en bedrijfsfuncties (3) en Processen (4):

Dit zijn risico's die ontstaan door de dagelijkse operationele activiteiten, processen, systemen en mensen binnen de organisatie, met als gevolg dat de interne bedrijfsvoering onvoldoende beheerst wordt. Het Bovemij Control Framework (BCF) is nog in ontwikkeling. Bovendien wordt nog verder gewerkt aan het fundament van het BCF, inclusief de kaders, methodieken, beleid en processen. Dit geeft druk op de bestaande organisatie, die tegelijkertijd aan het transformeren is.

- Informatiehuishouding (6) en Informatietechnologie (7):

Informatiehuishoudingsrisico's ontstaan in verband met het beheer en de bescherming van informatie en informatietechnologierisico's gaan over mensen, technologie, processen en externe risico's (waaronder risico's van uitbestedingen), met als gevolg dat informatiesystemen en gegevens worden aangetast op gebied van beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid. Binnen de security organisatie is in 2023 meer capaciteit gekomen voor het ondersteunen van operationele processen en het tijdig afhandelen van informatiebeveiligingsincidenten, en is een aantal security processen belegd bij een security partner. Dit heeft geleid tot beter inzicht in de dreigingen die er op cybersecurity gebied zijn en een gestroomlijnder en aantoonbaar proces voor afhandeling. Ook zijn in 2023 verdere stappen gezet in de aantoonbare werking van de belangrijkste controls rondom informatiebeveiliging.

Daarnaast is gebleken uit de DNB-toezichtsuitvraag dat er behoefte is aan verbetering van het datamanagement en de datakwaliteit. De data governance is in 2023 daarom verbeterd: het Data Governance Beleid is aangescherpt en een Data Management Office is geïnitieerd om de gestelde richtlijnen te implementeren.

Financieel risicomanagement

- Solvabiliteitsrisico (binnen 8 Solvabiliteit en continuïteit):

Dit betreft het risico dat Bovemij Verzekeringen onvoldoende solvabel is, met als gevolg dat Bovemij Verzekeringen niet aan haar polisverplichtingen kan voldoen en daarnaast niet aan Solvency II-eisen. De SCR-ratio wordt ieder kwartaal gemonitord en beoordeeld of grenzen van Key Risk Indicators (KRI's) in gevaar komen. Het behalen van het streefniveau van 170% is in de loop van 2023 onder druk komen te staan vanwege tegenvallende verzekeringstechnische resultaten. Per ultimo 2023 is de ratio gedaald tot het intern vereiste niveau van 150%. Dit heeft de benodigde managementaandacht en er is extra monitoring. Bovemij Verzekeringen heeft een aantal herstelmaatregelen uit het Kapitaalbeleid ingezet ter bescherming van de solvabiliteitsratio, zoals het derisken van de beleggingsportefeuille. Daarnaast onderneemt Bovemij diverse managementacties ter verbetering van het rendement om de solvabiliteit weer te laten groeien richting het streefniveau.

- Rentabiliteitsrisico (binnen 8 Solvabiliteit en continuïteit):

Dit is het risico dat Bovemij Verzekeringen onvoldoende rendabel is, met als gevolg dat Bovemij Verzekeringen te weinig winst maakt ten opzichte van de netto risico's en de solvabiliteitsdoelen. Vanwege de combinatie van verzekerings- en beleggingsresultaten kan het rendement op eigen vermogen incidenteel te laag uitvallen. Dit is acceptabel als de SCR-ratio binnen de KRI-grenzen blijft. Gedurende 2023 zijn verzekeringstechnische KRI-grenzen overschreden, waardoor Bovemij Verzekeringen heeft moeten bijsturen via managementacties op het gebied van premie, schadelast en kosten. De beleggingstechnische KRI's raken niet de kritische grenzen.

- Winstgevendheidsrisico verzekeringen (binnen 9 Verzekeringstechnisch resultaat):

Dit is het risico dat Bovemij Verzekeringen onvoldoende winstgevend is per productgroep, met als gevolg dat Bovemij Verzekeringen te weinig winst maakt ten opzichte van de netto risico's en de solvabiliteitsdoelen. Per productgroep wordt gemonitord en direct bijgestuurd als de combined ratio te hoog uitpakt. Er zijn meerdere knoppen (premie, kosten, dekking) beschikbaar om dit bij te stellen. Daarnaast zijn de grootste risico's herverzekerd.

- Winstgevendheidsrisico beleggingen (binnen 10 Beleggingsresultaat):

Dit is het risico dat Bovemij Verzekeringen onvoldoende winstgevend is, met als gevolg dat Bovemij Verzekeringen te weinig winst maakt ten opzichte van de netto risico's. Voor de langere termijn is een strategische beleggingsmix gekozen, waardoor incidenteel de winstgevendheid op beleggingen zou kunnen tegenvallen, zoals in 2022. De strategische beleggingsmix is echter zodanig gekozen dat de SCR-ratio en het activa rendement op langere termijn worden gemaximaliseerd onder de restrictie van de risicobereidheid voor de financiële risico's.

Het risico voor grote verliezen vanwege verouderde aannames uit de laatste beleggingsstudie, en/of doordat de werkelijke portefeuille afwijkt van de strategische beleggingsmix wordt gemonitord en waar nodig op tijd bijgestuurd.

- Risico op onjuiste / onvolledige informatieverstrekking (binnen 11 Verslaglegging):

Dit betreft het risico dat de financiële verslaggeving van Bovemij Verzekeringen niet nauwkeurig, tijdig of in overeenstemming met de relevante accountingregels en -normen is, met als gevolg dat de financiële informatie die Bovemij Verzekeringen openbaar maakt, niet juist of geloofwaardig is. Zie verder: Informatiehuishouding (6) en Informatietechnologie (7).

Compliance risicomanagement:

- Incidentenrisico (binnen 12 Organisatie-integriteit):

Dit is het risico dat er onvoldoende inspanningen worden verricht om incidenten te voorkomen, en dat incidenten niet gemeld (kunnen) worden, met als gevolg dat Bovemij Verzekeringen er geen lering uit kan trekken en maatregelen kan treffen om herhaling te voorkomen. Bovemij Verzekeringen heeft recent haar klokkenluiders- en incidentenregeling geactualiseerd, en doet daarnaast aan awareness-activiteiten om het melden van incidenten te stimuleren. De meldingen die Compliance heeft ontvangen, zijn onderzocht en waar nodig zijn maatregelen getroffen.

- Sanctiewetrisico (binnen 14 Klant-ketenintegriteit):

Dit betreft het risico dat Bovemij Verzekeringen zakendoet met personen die op een sanctielijst staan (en of worden toegevoegd), met als gevolg dat daardoor (inter)nationale sancties worden geschonden. Bovemij Verzekeringen hecht belang aan en heeft aandacht voor het aantoonbaar compliant zijn aan de Sanctiewetgeving. Compliance heeft vastgesteld dat nieuwe en bestaande klanten aan de sanctielijsten worden getoetst.

- Cybercrime integriteitsrisico (binnen 16 Data-integriteit):

Dit betreft het risico van digitale criminaliteit, waarbij interne/externe partijen zich richten op de ICT van Bovemij Verzekeringen, haar klanten en andere samenwerkingspartners, met als gevolg dat zij onbedoeld zouden meewerken aan criminele activiteiten. Op grond van de Wft dienen financiële ondernemingen de bedrijfsvoering zodanig in te richten dat de bedrijfsprocessen en bedrijfsrisico's beheerst worden en integer zijn. De AVG eist passende maatregelen om opslag en uitwisseling van gegevens te beschermen. De huidige informatiebeveiliging kan nog verder verbeteren. Hiervoor is een project gestart.

Bovemij Control Framework

Het Bovemij Control Framework binnen Bovemij is een belangrijk onderdeel van succesvol risicomanagement. Interne controle heeft betrekking op de methoden, procedures en controles die Bovemij Verzekeringen heeft ingesteld om ervoor te zorgen dat Bovemij Verzekeringen haar doelstellingen realiseert. Hierbij is een sterke link met het risicomanagementproces en de -activiteiten. Als onderdeel van Bovemij maakt Bovemij Verzekeringen gebruik van het gestandaardiseerde Bovemij Control Framework. Het Bovemij Control Framework is het middel dat zorgt voor structuur, duidelijkheid over verantwoordelijkheden en eigenaarschap, zodat de entiteit kan sturen en transparant kan zijn over haar feitelijke risicobeheersing. In 2023 heeft Bovemij risico's binnen de vier risicogebieden met bijbehorende beheersingsmaatregelen toegevoegd aan het Bovemij Control Framework waarmee ook Bovemij Verzekeringen de werking van haar risicomanagementbeleid steeds beter kan bewaken.

Risicorapportage

In alle stadia en activiteiten binnen het risicomanagementsysteem vindt communicatie en overleg plaats met interne en externe belanghebbenden. Bovemij Verzekeringen heeft een aantal overlegsgremia en communicatiekanalen ingesteld waarin aandacht wordt besteed aan zaken met betrekking tot risicobeheersing, de verschillende risico's (inclusief oorzaken en gevolgen daarvan) en eventuele aanvullende maatregelen die getroffen moeten worden. Maar ook in de dagelijkse samenwerking heeft risicomanagement een plaats. Daarnaast kan de eerste lijn de tweede lijn functionarissen als sparringpartner gebruiken.

Own Risk Solvency Assessment

In 2023 heeft Bovemij Verzekeringen wederom de jaarlijkse Own Risk Solvency Assessment (ORSA) uitgevoerd. Deze ORSA heeft de inzichten verder verdiept, en het bestaande beleid en de gekozen strategie bevestigd. Door de doorgevoerde verbeteringen in 2023 geeft dit ORSA-document Bovemij Verzekeringen nog meer inzicht in de risico's en mogelijke stress-scenario's van Bovemij Verzekeringen. Zo is het ORSA-proces verder verfijnd om van het basis-scenario vanuit doelen, ontwikkelingen en markttrends te komen tot stress-scenario's vanuit risico's. De hieruit gedestilleerde stress-scenario's zijn nu ook conform het Voorbereidend Crisis Plan ingedeeld in vier kwadranten: marktbreed ↔ instelling specifiek en snel ↔ sluimerend.

Rekening houdend met deze risico's is de passendheid getoetst van het standaardmodel van Solvency II. Vanuit de risico's zijn de volgende acht stress-scenario's doorgerekend, waarbij tevens concrete herstelmaatregelen zijn opgenomen:

	Snel	Sluimerend
Markt-breed	Onrust financiële markten Onrust herverzekeringmarkt Toename verzekeringsclaims Gehele economische onrust	Klimaatverandering fysiek Klimaatverandering fysiek en transitie
Bovemij Verzekeringen specifiek	Groot operationeel incident	Onrust afzetmarkt binnen branche

Risico gebaseerd dividendbeleid

Bovemij Verzekeringen wil haar financiële verplichtingen op korte en lange termijn nakomen richting haar klanten en haar aandeelhouders. Een gezonde kapitaalpositie is hiervoor een randvoorwaarde. In het kapitaal- en dividendbeleid van Bovemij Verzekeringen zijn de belangrijkste beleidsuitgangspunten opgenomen voor de beheersing van de kapitaalpositie en voor het uitkeren van dividend.

Kapitaalmanagement is bij Bovemij Verzekeringen gebaseerd op het wettelijke kader, economische grondslagen en uitgangspunten vanuit de aandeelhouders bezien. Het wettelijke kader wordt bepaald door Dutch GAAP, Solvency II, Richtlijn Kapitaalvereisten, en de verordening Kapitaalvereisten. Het kapitaalmanagement is onderdeel en het fundament van het groepsbeleid en het kapitaal- en dividendbeleid van Bovemij Verzekeringen. Bovemij Verzekeringen beschikt eind 2023 over een solide Solvency II kapitaalpositie met een solvabiliteitsratio van 151%. Zie hoofdstuk "6. Groepsvermogen" voor het totaaloverzicht van de kapitaalpositie van Bovemij Verzekeringen.

De voorwaarden voor de reguliere dividenduitkering zijn afhankelijk van de solvabiliteitsratio na dividenduitkering in relatie tot de solvabiliteit- en kapitaalmanagementstrategie en risicobereidheid van Bovemij Verzekeringen en van het resultaat na belastingen over het betreffende en afgesloten boekjaar. Samengevat is het beleid dat geen dividend wordt uitgekeerd indien er dusdanig (te verwachten) ontwikkelingen zijn dat deze de solvabiliteitspositie jegens haar klanten in gevaar brengen. Zodoende wordt in principe een dividenduitkering van maximaal 30% van het operationeel nettoresultaat na belastingen gedaan indien de solvabiliteitsratio per einde boekjaar minimaal boven het vereiste niveau van 150% komt. Bij een solvabiliteitsratio boven de bovengrens van 175% kan Bovemij Verzekeringen het hiervoor genoemde dividend vermeerderen met het kapitaal boven de bovengrens.

Gedurende het jaar is de Statutaire Directie van Bovemij Verzekeringen bij een SCR-ratio boven de intern vastgestelde bovengrens van 175% bevoegd tot het doen van een voorstel tot uitkering van interim-dividend, waarbij de verwachte ontwikkeling van de solvabiliteitsratio op korte en middellange termijn in de overwegingen bij het voorstel wordt meegenomen. Het voorstel kan na goedkeuring van de Raad van Commissarissen van Bovemij Verzekeringen door de aandeelhoudersvergadering van Bovemij Verzekeringen worden vastgesteld.

Financiële resultaten

Negatief resultaat door fors hogere schadelast en extra schadevoorziening

Het nettoresultaat van Bovemij bedraagt € -4,3 miljoen in 2023 en ligt daarmee op een lager niveau dan in 2022 (€ -0,4 miljoen).

Het resultaat uit reguliere bedrijfsvoering bedraagt € -9,9 miljoen (2022: € 32,4 miljoen). Het resultaat uit operationele bedrijfsvoering staat aanhoudend onder druk door brede marktontwikkelingen, waaronder de hoge inflatie die zowel van invloed is op de materiële schadelast als op letselschades, een toename in diefstal van elektrische fietsen en hogere externe personeelskosten door krapte op de arbeidsmarkt. De inflatie raakt niet alleen de schadelast van het afgelopen boekjaar, maar ook schades die nog niet zijn afgehandeld en op de balans staan. Hierdoor was een extra eenmalige ophoging van de schadevoorziening met € 18 miljoen nodig.

Het resultaat voor belastingen van Bovemij is in 2023 € 21,1 miljoen positief beïnvloed door het resultaat uit beleggingen versus een negatief resultaat uit beleggingen van € -32,3 miljoen in 2022. Het resultaat is positief, omdat de gestegen rentestanden in 2023 een positieve impact hebben op de beleggingsopbrengsten vanuit obligaties en hypotheeklen. Daarnaast hebben de aandelen in 2023 ook weer een positief rendement gegenereerd. Zeker met het aankopen van obligaties en andere vastrentende beleggingen hebben we goede rendementen behaald.

Premie ontwikkeling

De bruto geboekte premie van Bovemij bedraagt in 2023 € 382,5 miljoen en ligt daarmee € 2,4 miljoen lager dan de bruto geboekte premie in 2022 (€ 384,9 miljoen).

De daling in de bruto geboekte premie is het gevolg dat in 2023 steeds meer langjarige verzekeringscontracten gedurende de looptijd van de contracten in termijnen worden betaald, waardoor een groter deel van de bruto geboekte premie van deze contracten in latere boekjaren wordt verantwoord.

Op de netto verdiende premie heeft de verandering van de betalingstermijn geen impact. Onderliggend steeg de netto verdiende premie in 2023 met € 18,2 miljoen naar een niveau van € 373,5 miljoen (2022: € 355,3 miljoen). De groei werd met name gerealiseerd in de particuliere tweewieler- en autoportefeuilles door een combinatie van hogere gemiddelde premies en groei in het aantal verzekerde voertuigen.

Combined ratio

De combined ratio (bestaande uit het schade- en kostenpercentage) is in 2023 uitgekomen op 108,6% (2022: 90,3%). De stijging van de combined ratio wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door een stijging van de schadelast in 2023 als gevolg van meer schademeldingen door toegenomen asfaltkilometers, een landelijke stijging van het aantal fietsdiefstallen en een toename van gemiddelde schadebedragen per schademelding door inflatie. Daarnaast hebben de genoemde ontwikkelingen ertoe geleid dat er in 2023 een incidentele aanvullende dotatie aan de voorziening voor nog te betalen schade van € 18,0 miljoen heeft plaatsgevonden voor de nog in komende jaren af te wikkelen aansprakelijkheidsschades.

De beheers- en personeelskosten namen in 2023 toe naar 15,3% van de netto verdiende premie (2022: 13,7%). Deze stijging wordt veroorzaakt door kosteninflatie, stijgende loonkosten door krapte op de arbeidsmarkt en toenemende kosten voor modernisering en digitalisering van de organisatie.

Beleggingsresultaten

In 2023 is het rendement op beleggingen 3,9% positief, waarmee het beleggingsresultaat uitkomt op € 19,3 miljoen positief (2022: € 34,1 miljoen negatief). Het positieve resultaat is het gevolg van gestegen aandelenkoersen, waardoor ook de waarde van de aandelenportefeuilles van Bovemij in 2023 is toegenomen. Daarnaast profiteerde Bovemij van de stijging van de rente, waardoor het rendement op de liquiditeiten en beleggingen in geldmarktfondsen sterk verbeterde ten opzichte van eerdere jaren.

Solvabiliteit

De solvabiliteitsvereisten hebben betrekking op de onder toezicht staande verzekeringsonderneming N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij en zijn gebaseerd op Solvency II grondslagen. De solvabiliteitsratio van dochteronderneming N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij bedraagt 151% (2022: 198%).

Het beschikbaar eigen vermogen onder Solvency II bedraagt eind 2023 € 197,4 miljoen en is met € 28,8 miljoen afgenomen (2022: € 226,2 miljoen). De belangrijkste oorzaken hiervan zijn het in 2023 uitgekeerde interim dividend en de negatieve resultaten over het boekjaar 2023.

Het minimaal benodigde vermogen (solvabiliteitskapitaalvereiste) bedraagt eind 2023 € 131,1 miljoen en is met € 24,8 miljoen gestegen (2022: € 106,3 miljoen). Deze stijging kent twee belangrijke oorzaken. Allereerst stijgt het schaderisico door de toegenomen omvang van de technische voorzieningen en de groei van de netto verdiende premies. Daarnaast is het verlies-compenserende effect van uitgestelde belastingen, dat in mindering mag worden gebracht op het minimaal benodigde vermogen, gedaald doordat de omvang van de belastinglatenties zijn gedaald en er geen fiscaal verrekenbaar resultaat over 2023 is gerealiseerd.

In de berekening van de solvabiliteit wordt rekening gehouden met alle voor N.V. SchadeverzekeringMaatschappij relevant geachte risico's. Voor een toelichting op het intern vastgestelde streefniveau (appetite) van de solvabiliteit wordt verwezen naar het Verslag van de Raad van Bestuur, paragraaf Risicomanagement en hierin naar de subparagraaf Kapitaal- en dividendbeleid.

Bij de vaststelling van de solvabiliteitsratio wordt gebruik gemaakt van diverse schattingen, waaronder:

- de vaststelling van de best estimate technische voorzieningen;
- de vaststelling van de voorziening voor niet-gemodelleerde portefeuilles;
- het verlies-compenserende effect van uitgestelde belastingen (Loss Absorbing Capacity of Deferred Taxes; LAC DT) bij de bepaling van de Solvency Capital Requirement (SCR).

Kasstroomoverzicht

Bovemij heeft per jaareinde 2023 € 37 miljoen aan liquide middelen (2022: € 179 miljoen). De onderliggende kasstromen zijn als volgt:

- De kasstroom uit operationele activiteiten van SVM bedroeg in 2023 € 3,8 miljoen en is met € 42,6 miljoen afgenomen ten opzichte van 2022.
- De uitgaande kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten was in 2023 € 121,8 miljoen lager dan in 2022. Dit is het gevolg van het herbeleggen van liquide middelen in obligaties en andere vastrentende waardepapieren.
- De kasstroom uit financieringsactiviteiten was in 2023 € 36,2 miljoen lager dan in 2022, met name wegens dividend en agio.

Bestuurdersverklaring

Bestuurders verklaren, voor zover hen bekend, dat:

- De jaarrekening, zoals opgenomen in dit verslag, geeft een getrouw beeld van de activa, de passiva, de financiële positie en de winst over het boekjaar van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij en de gezamenlijk in de consolidatie opgenomen ondernemingen;
- Het bestuursverslag, zoals opgenomen in dit verslag, geeft een getrouw beeld omtrent de toestand op de balansdatum, de gang van zaken gedurende het boekjaar van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij en van de met haar verbonden ondernemingen waarvan de gegevens in de jaarrekening zijn opgenomen. In het bestuursverslag zijn de wezenlijke risico's waarmee Bovemij wordt geconfronteerd, beschreven;
- Het verslag in voldoende mate inzicht geeft in tekortkomingen van de interne risicobeheersings- en controlesystemen;
- Voornoemde systemen een redelijke mate van zekerheid geven dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat;
- Het naar de huidige stand van zaken gerechtvaardigd is dat de financiële verslaggeving is opgesteld op going concern basis; en
- In het verslag de materiële risico's en onzekerheden zijn vermeld die relevant zijn ter zake van de verwachting van continuïteit van de vennootschap voor een periode van twaalf maanden na opstelling van het verslag.

Voor deze verklaring maakt het bestuur gebruik van het interne controlesysteem dat is gebaseerd op het three lines of defense model en is beschreven in het hoofdstuk Risicomanagement als onderdeel van het bestuursverslag. De effectieve werking hiervan in 2023 is door het bestuur vastgesteld, mede op basis van de werkzaamheden en rapportages van de Internal Audit Functie. Voor de beoordeling of het is gerechtvaardigd om de financiële verslaggeving op going concern basis op te stellen, baseert het bestuur zich op de intern opgestelde meerjarenprognose en de in 2023 uitgevoerde ORSA.

Verslag van de Raad van Commissarissen

Terugblik op 2023

De Raad van Commissarissen van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij (SVM) heeft als hoofdtaak het houden van toezicht, meer in het bijzonder ten aanzien van het bestuur, de financiering, de strategie, de beheerste en integere bedrijfsvoering, het risicomanagement, compliance en de overige risico's van de onderneming.

Thema's Raad van Commissarissen afgelopen jaar

Belangrijke onderwerpen voor de Raad van Commissarissen van SVM in 2023 waren:

- de samenstelling van de statutaire directie en het directieteam;
- de aanscherping van de strategie;
- de financiële resultaten;
- informatiebeveiliging;
- duurzaamheid en de voorbereidingen op CSRD;
- de afronding van het compliance dossier;

Samenstelling van de statutaire directie en het directieteam

Met inachtneming van de indiensttreding van Linn Musters ontstond ook het momentum voor een nadere beschouwing van de topmanagementstructuur bij Bovemij Verzekeren. Dit leidde tot de benoeming van een tweetal (niet-statutaire directielieden, Jurgen Alkema als Directeur Verzekeringstechniek & Distributie en Suzan Smits als Directeur Operatie) en een herverdeling van enkele portefeuilles.

Per november 2023 verliep ook de termijn van CFRO Ageeth Bakker. In goed overleg met aandeelhouder Bovemij N.V. is besloten haar bestuurstermijn te verlengen met vier jaar. Per 01 januari 2024 volgde de terugkeer van het bedrijfsonderdeel commercie naar Bovemij Verzekeren met inbegrip van Patrick van Duijnhoven als Directeur Commercie. Tenslotte is Miranda de Bruin per 01 maart 2024 in dienst getreden als Directeur ENRA, dit ter opvolging van Remi Viellevoije die met pensioen gaat.

Aanscherping van de strategie

SVM ondersteunt vanuit het verzekeringsbedrijf met haar eigen strategie de overkoepelende strategie van Bovemij. De strategie blijft ongewijzigd, wendbaar en proactief inspelen op trends en ontwikkelingen. Waarbij de dienstverlening aan verzekeringsklanten verder wordt verbeterd en gedigitaliseerd.

Financiële resultaten

De schademarkt heeft te maken met een stijging van de schadelast en dit heeft een aanzienlijke impact op de resultaten van het verzekeringsbedrijf. Naast sturing van de schadelast zijn beheersing van de kosten, het verder verbeteren van de klantprocessen en de kernpropositie belangrijke thema's voor de komende periode.

De omzet is ten opzichte van het voorgaande jaar op peil gebleven. Het resultaat uit operationele bedrijfsvoering staat aanhoudend onder druk door brede marktontwikkelingen, waaronder de hoge inflatie die zowel van invloed is op de materiële schadelast als op de letselschades, een toename in diefstal van elektrische fietsen en hogere externe personeelskosten door krapte op de arbeidsmarkt. De inflatie raakt niet alleen de schadelast van het afgelopen boekjaar, maar ook de schades die nog niet zijn afgehandeld en op de balans staan. Hierdoor was een extra eenmalige ophoging van de schadevoorziening met 18 miljoen nodig. Een sterk beleggingsresultaat heeft het negatieve resultaat uit bedrijfsvoering niet kunnen compenseren.

Door de hoge schadelast is de combined ratio gestegen tot 104,4%. Ook de solvabiliteitsratio staat als gevolg van deze hoge schadelast en de extra schadevoorziening onder druk en bedraagt 150%. De RvC zal toezien op de maatregelen die het bestuur neemt om deze ratio's te verbeteren.

Duurzaamheid en voorbereidingen CSRD

De Raad van Commissarissen is geïnformeerd over de activiteiten die hebben plaatsgevonden in 2023 naar aanleiding van de 6 thema's die voor Bovemij centraal staan in Duurzaam Ondernemen.

De onderneming is gestart met de voorbereidingen voor de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Bovemij valt onder de grote ondernemingen en zal in Q1 2026 voor het eerst dienen te rapporteren over boekjaar 2025.

Afronding compliance dossier

Door de Raad van Commissarissen en de Statutaire Directie zijn destijds meldingen gedaan bij de betreffende toezicht instellingen en de Belastingdienst over incidenten uit de periode 2014-2019. De Statutaire Directie heeft de Raad van Commissarissen regelmatig geïnformeerd over de status van de issues en welke aanpak zij volgt.

In 2023 hebben AFM en DNB hun voorgenomen boetes ingetrokken. De toezichtrechtelijke onderzoeken naar de compliance issues uit het verleden zijn hiermee definitief afgerond en een voorziening van € 3,75 miljoen is vrijgevallen. Ook het compliance dossier van de Belastingdienst is begin januari afgerond. De Raad van Commissarissen complimenteert de Statutaire Directie met de afronding van deze dossiers en nog belangrijker de verbeteringen die in de organisatie die zijn doorgevoerd om dergelijke issues te voorkomen.

Informatiebeveiliging

Informatiebeveiliging is het afgelopen jaar een terugkerend agendaonderwerp geweest. Naast het bespreken van de voortgangsrapportages van de betreffende stuurgroep wordt tevens bij belangrijke deadlines een extra audit uitgevoerd door Deloitte.

De organisatie heeft een enorme ontwikkeling gemaakt qua volwassenheidsniveau en ook de bewustwording van de medewerkers in de organisatie. Controls zijn toegevoegd aan het Bovemij Control Framework en de komende periode zal de effectiviteit van de beheersingsmaatregelen worden getoetst door de tweede lijn risicomanagement.

De RvC ziet de organisatie zich ontwikkelen, maar dit blijft een belangrijk aandachtspunt om zich verder in te verbeteren.

Samenstelling en deskundigheid

De Raad van Commissarissen van SVM is gelinkt met de Raad van Commissarissen van Bovemij N.V. via de gezamenlijke voorzitter in beide Raden van Commissarissen. De Raad van Commissarissen dient zodanig te zijn samengesteld dat de leden ten opzichte van elkaar en de Raad van Bestuur onafhankelijk en kritisch opereren. Om die reden zijn in artikel 2 van het Reglement Raad van Commissarissen van de SVM vereisten opgesteld waaraan de samenstelling van de Raad van Commissarissen dient te voldoen, en wordt bij vacatures gewerkt met een gedetailleerde profielschets ten behoeve van de gewenste invulling van de Raad van Commissarissen.

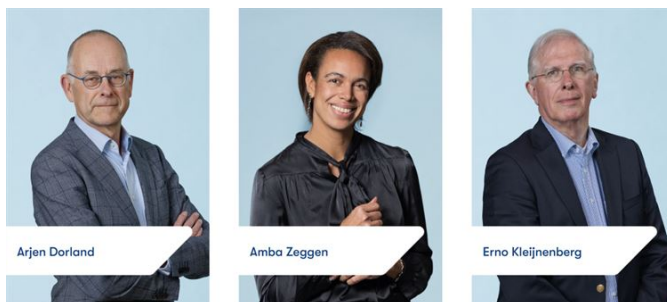
Bij de selectie van leden van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen streeft Bovemij naar selectie van de beste kandidaat en naar een balans tussen leeftijd, geslacht, werkervaring en opleidingsachtergrond, met inachtneming van de wettelijk voorgeschreven doelstelling voor de verhouding man-vrouw. Indien niet aan het wettelijke streefcijfer wordt voldaan, zal bij gelijke geschiktheid van kandidaten de voorkeur worden gegeven aan de kandidaat met wie het wettelijk streefcijfer wordt gehaald dan wel dichterbij wordt benaderd. De leden van de Raad van Commissarissen zijn door DNB getoetst op geschiktheid en betrouwbaarheid.

Voorzitter van de Raden van Commissarissen van SVM en Bovemij N.V. is de heer Arjen Dorland. Hij is tijdens de jaarlijkse algemene vergadering van 2021 benoemd tot voorzitter. In 2018 zijn de heer Erno Kleijnenberg en mevrouw Amba Zeggen benoemd als leden van de Raad van Commissarissen van SVM.

De heer Erno Kleijnenberg is voor een periode van twee jaar herbenoemd en mevrouw Amba Zeggen is voor een periode van vier jaar herbenoemd tijdens de jaarlijkse algemene vergadering van 21 april 2022. De heer Erno Kleijnenberg zal aftreden tijdens de algemene vergadering op 10 april 2024. De vacante positie zal per gelijke datum worden ingevuld door Ilse van den Bosch, zij wordt benoemd voor een periode van vier jaar.

Personalia

	A.C. (Arjen) Dorland	E.A. (Erno) Kleijnenberg	A.P. (Amba) Zeggen
Functie	Voorzitter	Lid	Lid
Geslacht	Man	Man	Vrouw
Leeftijd	68	73	52
Nationaliteit	Nederlandse	Nederlandse	Nederlandse
Tijdstip van eerste benoeming	Benoemd in april 2021 voor een periode van 4 jaar en daarna herbenoembaar	Herbenoemd in april 2022 voor een periode van 2 jaar en daarna niet herbenoembaar	Herbenoemd in april 2022 voor een periode van 4 jaar en daarna niet herbenoembaar
Relevante nevenfuncties	Voorzitter RvC Bovemij N.V. Vice-voorzitter RvC ABN AMRO Bank Vice-voorzitter RvC Essent N.V. Voorzitter RvT Haaglanden Medisch Centrum Voorzitter RvT Naturalis Voorzitter RvT Japanmuseum Sieboldhuis	Voorzitter RvC Translink	Lid RvC Roeminck Insurance N.V.

Commissies

Ter ondersteuning van de Raad van Commissarissen zijn er een tweetal commissies ingesteld, te weten een Audit en Risk Commissie (ARC) en een Nominatie en Remuneratie Commissie (NRC). Deze beide commissies functioneren als voorbereidend adviesorgaan voor de Raad van Commissarissen.

In 2023 is de ARC zes keer bijeengekomen, telkens in voltallige samenstelling. De ARC werd voorgezeten door Erno Kleijnenberg. De overige leden waren Amba Zeggen, Linn Musters en Ageeth Bakker. Belangrijkste onderwerpen zijn de integriteit en kwaliteit van de financiële verslaglegging, de effectiviteit van de interne risicobeheersings- en controlesystemen en de besluitvoorbereiding hierover richting de Raad van Commissarissen.

De NRC heeft in 2023 twee keer vergaderd en dit was in voltallige samenstelling. De NRC werd voorgezeten door Arjen Dorland. De overige leden waren Erno Kleijnenberg en Linn Musters. Belangrijkste onderwerpen zijn de samenstelling van het topmanagement, het beloningsbeleid en de beoordelingscriteria voor de statutaire directie.

Daarnaast bereidt de NRC besluitvorming over het beloningsbeleid voor de leden van de statutaire directie voor ten behoeve van besluitvorming door de Raad van Commissarissen.

Toezicht

Vergaderingen

In 2023 kwam de Raad van Commissarissen vier keer in aanwezigheid van de statutaire directie in reguliere vergaderingen bijeen. Eén van deze vergaderingen was in aanwezigheid van de accountant (EY). Ook heeft de Raad van Commissarissen zelfstandig vergaderd zonder aanwezigheid van de statutaire directie in een zogeheten Onderling Beraad.

Aanwezigheid	Reguliere vergaderingen	Extra vergaderingen
A.C. (Arjen) Dorland	100% (4 van 4)	100% (4 van 4)
E.A. (Erno) Kleijnenberg	100% (4 van 4)	100% (4 van 4)
A.P. (Amba) Zeggen	100% (4 van 4)	100% (4 van 4)

Evaluatie functioneren

In november 2023 heeft de Raad van Commissarissen een Onderling Beraad gehouden, zonder de aanwezigheid van de statutaire directie. In dit overleg staat de evaluatie van de RvC, de onderliggende commissies, de statutaire directie en het individuele functioneren van de commissarissen centraal. Hiervoor zijn individueel evaluatieformulieren ingevuld en de resultaten zijn met elkaar in het Onderling Beraad besproken.

De Raad van Commissarissen heeft een helder beeld bij het mandaat en de verantwoordelijkheden van haar orgaan. De Commissarissen zijn tevreden over de wijze waarop zij ook buiten de reguliere vergadering worden geïnformeerd over materiële kwesties en ontwikkelingen. Er is daarnaast een algemeen positief beeld over de samenwerking en de bijdrage van alle leden van de Raad van Commissarissen en de onderliggende commissies (Audit en Risico Commissie en Nominatie en Renummeratie Commissie).

Voor 2024 is door de Raad van Commissarissen aangegeven meer sturing te geven op de operatie en de resultaten van de onderneming aan de hand van de aangescherpte strategie Focus 25. De Raad van Commissarissen is positief over deze aangescherpte strategie en focus voor Bovemij voor de komende periode. Andere aandachtspunten voor de komende tijd zijn: bedrijfsvoering inclusief commercie, updates over de belangrijkste projecten, klanttevredenheid, duurzame bedrijfsvoering en de voorbereiding implementatie CSRD.

Het verslag van het Onderling Beraad is gedeeld met de statutaire directie om gezamenlijk de verbeterpunten te gaan realiseren, los van de aandachtspunten die specifiek bij de Raad van Commissarissen liggen. De eigenaar van de actiepunten is de voorzitter van de Raad van Commissarissen en deze monitort de opvolging met ondersteuning van de secretaris. Tevens vinden twee keer per jaar strategiedagen met bestuur en commissarissen plaats waarbij naast het vooruit kijken ook de evaluatie aan bod komt.

Jaarrekening 2023

Dividend

Statutair ligt de bevoegdheid voor het reserveren van (een gedeelte) van de jaarwinst bij de directie van de vennootschap, onder goedkeuring van de Raad van Commissarissen. De Algemene Vergadering stelt de jaarrekening vast, inclusief het daarin opgenomen dividendvoorstel. De Raad van Bestuur heeft in overeenstemming met artikel 31 van de statuten een voorstel gedaan aan de Raad van Commissarissen betreffende de winstbestemming.

Met inachtneming van het kapitaalbeleid van SVM wordt voorgesteld om het verlies van € 4.326.000,- te onttrekken uit de overige reserves en geen slotdividend (dividend 2022: € nihil) uit te keren. Dit voorstel staat ter beschikking van de Algemene Vergadering en is nog niet in de jaarrekening verwerkt.

Decharge

De Raad van Commissarissen keurt op basis van artikel 31 van de statuten dit voorstel goed. Wij adviseren de Algemene Vergadering van Aandeelhouders de jaarrekening conform artikel 30 van de statuten vast te stellen. Wij vragen de Algemene Vergadering van Aandeelhouders decharge te verlenen aan de leden van de statutaire directie voor hun bestuur in 2023 en aan de leden van de Raad van Commissarissen voor het uitgevoerde toezicht in 2023.

Tot slot

Gezien de ontwikkeling van de schadelast een moeilijk jaar voor Bovemij Verzekeringen. De Raad van Commissarissen onderschrijft de gemaakte keuzes in de herijking van de strategie (groepsbreed) en daarmee de focus op de kernproposities verzekeren, garanties en data. Deze keuzes hebben het vertrouwen van de commissarissen als ook de stakeholders.

De Raad van Commissarissen wil in het bijzonder haar dank uitspreken voor de medewerkers van Bovemij Verzekeringen. Er wordt veel van iedereen gevraagd om naast het toekomstbestendig maken van de organisatie ook de focus te hebben voor de huidige dienstverlening. Met waardering kijken we naar de loyaliteit en inzet van de medewerkers in deze tijd waarin aan Bovemij Verzekeringen verder wordt gebouwd.

Samen vooruit is en blijft het credo en het onderstreept het belang om gezamenlijk op te treden met onze stakeholders. We zien uit naar de samenwerking in 2024 vanuit een gemeenschappelijk belang.

Jaarrekening 2023

Geconsolideerde balans per 31 december 2023

(Voor resultaatbestemming)

Activa

(in duizenden euro's)		31-12-2023	31-12-2022
Immateriële vaste activa	1		
Software		5.658	4.787
Goodwill		106	122
		5.764	4.909
Beleggingen	2		
Terreinen en gebouwen			
Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik		8.805	9.005
Overige terreinen en gebouwen		44.296	45.867
		53.101	54.872
Beleggingen in groepsmaatschappijen		45.693	60.743
Overige financiële beleggingen			
Aandelen		28.149	52.960
Obligaties		260.173	70.226
Hypotheken		83.272	80.663
Uitstaande leningen		96	185
		371.690	204.034
Vorderingen	3		
Vorderingen uit herverzekering		21.664	16.476
Vorderingen uit directe verzekering		3.341	3.735
Vorderingen uit co-assurantie en inkomende herverzekering		-	25.299
Actieve belastinglatentie		770	763
Overige vorderingen		26.148	6.954
		51.923	53.227
Overige activa	4		
Materiële vaste activa		532	881
Liquide middelen		37.320	178.518
		37.852	179.399
Overlopende activa	5		
Overlopende acquisitiekosten		26.140	29.778
Overige overlopende activa		37.800	34.288
		63.940	64.066
		629.963	621.250

Passiva

(in duizenden euro's)		31-12-2023	31-12-2022
Groepsvermogen	6	142.857	152.186
Technische voorzieningen	7		
<i>Voor niet-verdiende premies en lopende risico's</i>			
-Bruto		168.707	174.531
-Aandeel herverzekeraars		2.228	2.301
		166.479	172.230
<i>Voor te betalen schaden</i>			
-Bruto		341.998	297.414
-Aandeel herverzekeraars		67.026	50.273
		274.972	247.141
Overige technische voorzieningen		21.378	19.106
		462.829	438.477
Voorzieningen	8		
Voorziening voor latente belastingen		5.339	9.807
Overige voorzieningen		3.101	6.808
		8.440	16.615
Schulden	9		
Schulden uit herverzekering		320	437
Schulden uit directe verzekering		3.847	2.664
Belastingen en premies sociale verzekeringen		4.029	3.908
Overige schulden		5.976	5.637
		14.172	12.646
Overlopende passiva	10	1.665	1.326
		629.963	621.250

Geconsolideerde winst-en-verliesrekening over 2023

Technische rekening

[in duizenden euro's]		2023	2022
Verdiende premie eigen rekening	11		
Premies			
-Bruto		382.520	384.855
-Aandeel herverzekeraars		14.758	10.692
		367.762	374.163
Wijziging technische voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's			
-Bruto		5.824	-16.396
-Aandeel herverzekeraars		73	2.469
		5.751	-18.865
		373.513	355.298
Toegerekende opbrengst uit beleggingen		15.658	-22.557
Schade eigen rekening	12		
Schaden			
-Bruto		271.382	221.651
-Aandeel herverzekeraars		9.114	12.022
		262.268	209.629
Wijziging technische voorziening voor te betalen schaden			
-Bruto		44.584	9.053
-Aandeel herverzekeraars		16.753	1.115
		27.831	7.938
Wijziging overige technische voorzieningen		2.272	812
		292.371	218.379
Bedrijfskosten	13		
Acquisitiekosten		52.649	57.795
Wijziging overlopende acquisitiekosten		3.638	-3.669
Beheers- en personeelskosten		57.123	48.730
Provisie van herverzekeraar		-306	-341
		113.104	102.515
Resultaat technische rekening		-16.304	11.847

Niet-technische rekening

(in duizenden euro's)		2023	2022
Resultaat technische rekening		-16.304	11.847
Beleggingsopbrengsten	14		
Opbrengst gebouwen en terreinen		2.633	3.027
Ongerealiseerde winst op beleggingen		10.093	80
Gerealiseerde winst op beleggingen		11.103	4.932
		23.829	8.039
Beleggingslasten	15		
Beheerskosten en rentelasten beleggingen		495	3.139
Ongerealiseerd verlies op beleggingen		2.130	36.146
Gerealiseerd verlies op beleggingen		80	1.136
		2.705	40.421
Toegerekende opbrengsten uit beleggingen overgeboekt naar technische rekening		-15.658	22.557
Niet-verzekeringstechnische activiteiten	16		
Omzet		525	457
Kostprijs van de omzet		38	21
		487	436
Beheerskosten niet-verzekeringstechnisch		160	719
Resultaat niet-verzekeringstechnische activiteiten		327	-283
Andere baten en lasten	17	3.750	1.750
Resultaat voor belastingen		-6.761	-11
Belastingen	18	2.435	-394
Resultaat na belastingen		-4.326	-405

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

(in duizenden euro's)

2023

2022

Stand liquide middelen per 1 januari		178.518	191.623
Kasstroom uit operationele activiteiten			
Resultaat na belastingen		-4.326	-405
Aanpassingen voor:			
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen materiële vaste activa	4	63	338
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen immateriële vaste activa	1	1.097	543
Niet-gerealiseerde waardeverandering beleggingen	2	-12.510	36.471
Mutatie technische voorzieningen	7	24.352	27.615
Mutatie voorziening voor latente belastingen	8	-4.468	-11.203
Mutatie overige voorzieningen	8	-3.707	-28
Mutatie overige operationele activiteiten		3.295	-6.978
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		3.796	46.353
Kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten			
Investerings en aankopen			
Aankopen beleggingen	2	-261.503	-63.087
Investerings materiële vaste activa	4	-6	-57
Investerings immateriële vaste activa	1	-1.952	-938
Desinvesteringen en verkopen			
Verkopen beleggingen	2	123.178	45.865
Desinvesteringen materiële vaste activa	4	292	1
Totaal kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten		-139.991	-18.216
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Dividenduitkering		-20.000	-41.242
Agiostorting		15.000	-
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		-5.000	-41.242
Mutatie liquide middelen		-141.195	-13.105
Stand liquide middelen per 31 december		37.323	178.518

De nummering in bovenstaand kasstroomoverzicht verwijst naar de nummering in de toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening. De mutatie van overige operationele activiteiten betreft de mutatie in het boekjaar van de vorderingen, de overlopende activa, de schulden en de overlopende passiva. Voor de kasstroom uit dividenduitkering wordt verwezen naar de specificatie van het eigen vermogen in de enkelvoudige balans.

Toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening

Algemeen

Op grond van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, in het bijzonder afdeling 15, zijn de voor verzekeringsmaatschappijen geldende voorschriften voor de jaarrekening toegepast.

De financiële gegevens van de onderneming zijn in de geconsolideerde jaarrekening verwerkt. Alle bedragen in de gepresenteerde tabellen zijn, tenzij anders aangegeven, vermeld in duizenden euro's. De bedragen in tekstuele toelichtingen staan vermeld in euro's.

Activiteiten

N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij (KvK-nummer 10019550), gevestigd te Nijmegen, verzekert schade primair gericht op de mobiliteitsbranche. Hiertoe behoren inkomens-, casco-, aansprakelijkheids-, rechtshulp- en pechhulpverzekeringen.

Continuïteit

N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij heeft een specifieke beoordeling gemaakt van de huidige en toekomstige situatie, inclusief liquiditeit- en solvabiliteitsprognoses voor ten minste de komende twaalf maanden na vaststelling van dit jaarverslag, van de mogelijkheid om de continuïteitveronderstelling te handhaven. Op basis van deze beoordeling is Bovemij van mening dat er geen gerede twijfel bestaat ten aanzien van de continuïteitsveronderstelling die aan deze jaarrekening ten grondslag ligt.

Foutherstel SII ratio

Tijdens Q3 2023 is geconstateerd dat er een materiële onjuistheid in de SCR-berekening zat die ten tijde van de implementatie van Solvency II in 2016 al was opgenomen.

Deze onjuistheid betrof de te verdienen premies na 12 maanden van (meerjarige) contracten van fietsverzekeringen. Daarnaast is de definitie van contractgrens voor de garagetekening aangepast. Beide correcties hebben impact op het risicokapitaal (SCR) dat per saldo verhoogd is. Verder zorgt de aanpassing van de contractgrens voor de garagetekening voor een verlaging van het Solvency II eigen vermogen.

Dit heeft echter geen impact op het eigen vermogen voor de jaarrekening. Wel leidt dit er toe dat het vergelijkende cijfer in de "Kerncijfers" voor 2022 en de jaarrekening onder paragraaf "6. Groepsvermogen" zijn aangepast.

In het bestuurverslag is onder kerncijfers de volgende correctie gemaakt: SCR-ratio in 2022 198% (was 213%). De jaren voor 2022 zijn niet aangepast vanwege beperkte materialiteit van de correcties voor die jaren.

Presentatiewijzigingen

De in deze jaarrekening ter vergelijking opgenomen cijfers over 2022 zijn, waar nodig, ten behoeve van het inzicht gerubriceerd en toegelicht, zie tabel Solvabiliteitsvereisten.

Gebruik van schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat Bovemij schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de gerapporteerde activa en verplichtingen en de gerapporteerde baten en lasten voor de verslagperiode. De belangrijkste schattingen betreffen het vaststellen van de verzekeringstechnische (overige) voorzieningen en waardering van niet (beurs)genoteerde beleggingen.

De situaties worden hierbij beoordeeld op basis van beschikbare financiële informatie, marktgegevens, ervaring en andere factoren die onder de gegeven omstandigheden als redelijk worden beschouwd. Hoewel deze schattingen met betrekking tot actuele gebeurtenissen naar beste weten van het management worden gemaakt, bestaat de mogelijkheid dat de feitelijke uitkomsten afwijken van de schattingen. Om dit risico te minimaliseren worden de schattingen en onderliggende veronderstellingen jaarlijks beoordeeld en waar nodig herzien. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in de toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. Voor de gehanteerde methodiek en aannames bij het vaststellen van de verzekeringstechnische voorzieningen en de waardering van de financiële beleggingen wordt verwezen naar de paragrafen 'Technische en overige voorzieningen' en 'Beleggingen' in de toelichting op de balans.

Schattingswijzigingen

Mede als gevolg van de verhoogde inflatie zijn de verwachte kosten voor het afwikkelen van met name schades in de branches Motorrijtuigen WA en Motorrijtuigen Casco het afgelopen jaar relatief fors toegenomen. Bovemij N.V. heeft er daarom voor gekozen om haar technische voorzieningen te verhogen. De schadevoorziening, ná verhoging, bevindt zich binnen de bandbreedte van de toereikendheidstoets. Hiertoe is de IBN(E)R-factor voor de schadevoorzieningen verhoogd, met een totale impact van € 18.000.000.

Grondslagen voor consolidatie

De volgende deelnemingen zijn in de consolidatie van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij betrokken:

Naam	Statutair gevestigd te	Aandeel 2023	Aandeel 2022
Enra Verzekeringen B.V.	Grootebroek	100%	100%
Enra GmbH	Kaarst (Duitsland)	100%	100%
Quakel Assuradeuren B.V.	Alphen aan den Rijn	50%	50%
Bovemij Intermedair B.V.	Nijmegen	100%	100%
Bovemij Juridische Diensten B.V.	Nijmegen	100%	100%

Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen en vennootschappen waarin overheersende zeggenschap wordt uitgeoefend. De groepsmaatschappijen worden integraal geconsolideerd vanaf de datum waarop overheersende zeggenschap op de groepsmaatschappij is verkregen. De groepsmaatschappijen worden niet meer in de consolidatie opgenomen vanaf de datum waarop geen sprake meer is van overheersende zeggenschap. De posten in de geconsolideerde jaarrekening worden volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling vastgesteld.

Proportionele consolidatie wordt alleen toegepast op de joint venture Quakel Assuradeuren B.V.

Alle in de consolidatiekring betrokken deelnemingen zijn onderdeel van de fiscale eenheid voor vennootschapsbelasting. Enra GmbH en Quakel Assuradeuren B.V. vallen buiten de fiscale eenheid. Alle transacties met verbonden partijen hebben plaatsgevonden onder normale marktvoorwaarden.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Algemeen

Tenzij anders vermeld, zijn activa en passiva in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde ervan betrouwbaar kan worden vastgesteld. De activa en passiva worden indien mogelijk gewaardeerd tegen de reële waarden. Indien dit niet mogelijk is wordt de alternatieve waarderingsgrondslag toegelicht.

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van onvolwaardigheid op de betreffende activa worden in mindering gebracht. In vreemde valuta luidende bedragen worden omgerekend tegen de koersen per balansdatum. Dit heeft uitsluitend betrekking op beleggingen. Valutaverschillen worden verantwoord in de winst-en-verliesrekening. De rapportagevaluta van de jaarrekening is de euro.

Financiële activa en verplichtingen worden gesaldeerd en tegen het nettobedrag in de balans verantwoord, wanneer Bovemij:

- Een direct afdwingbaar juridisch recht heeft om de opgenomen bedragen te salderen.
- Voornemens is om op netto basis te verrekenen, dan wel de realisatie van het actief en de verrekening van de verplichting gelijktijdig te laten plaatsvinden.

Immateriële vaste activa

Een immaterieel vast actief wordt in de balans opgenomen als het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen met betrekking tot het actief zullen toekomen aan de groep en tevens de kostprijs van het actief betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Software

De gekochte software (licenties) en de door Bovemij ontwikkelde software onder de immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met gecumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

Uitgaven in verband met de ontwikkeling van software, die intern wordt gebruikt of toekomstige economische voordelen genereert en die de vast te stellen kosten overtreft, worden opgenomen als immateriële vaste activa en afgeschreven over de geschatte gebruiksduur. De geactiveerde kosten betreffen de personeelskosten van softwareontwikkeling en de toerekenbare overheadkosten. Uitgaven in verband met het onderhoud van software worden als kosten genomen in de periode waarin ze worden gemaakt.

Afschrijving van software wordt op lineaire basis berekend, afhankelijk van de geschatte gebruiksduur, vanaf de datum waarop ze in gebruik zijn genomen. De geschatte gebruiksduur voor software is drie tot vijf jaar of een kortere periode indien de licentieperiode korter is dan drie jaar. De geactiveerde kosten voor software wordt jaarlijks op basis van de resterende gebruiksduur getest op indicaties voor bijzondere waardevermindering. Bijzondere waardeverminderingen worden voornamelijk veroorzaakt door het stoppen van de verkoop of het gebruik van de software.

Goodwill

De goodwill is het surplus van de verkrijgingsprijs op overnamedatum van een bedrijf boven de reële waarde van het saldo van de identificeerbare activa, verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen, verworven op overnamedatum. De goodwill wordt gewaardeerd tegen kostprijs en in tien jaar afgeschreven. Bovemij heeft de verworven goodwill uit bedrijfscombinaties toegewezen aan kasstroomgenererende eenheden (CGU's) op basis van de verwachte synergie die de combinatie zal opleveren. De waarde van goodwill wordt gemonitord op het niveau van een bedrijfsonderdeel, dat gevormd wordt door een verzameling producten of productgroepen met dezelfde risicokenmerken, zijnde het niveau waarop de risico's worden beheerd en kapitaal wordt toegewezen. Een eventueel overschot van de boekwaarde van het bedrijfsonderdeel tegenover de realiseerbare waarde zal eerst worden toegewezen aan de goodwill. Het toetsen van bijzondere waardevermindering op CGU-niveau wordt periodiek uitgevoerd en vaker als omstandigheden daartoe aanleiding geven. In geval van een bijzonder waardeverminderingsverlies zal dit worden toegewezen aan de betreffende CGU. Een voor goodwill verwerkte bijzondere waardevermindering kan niet in een volgende periode worden teruggeboekt.

Beleggingen

Een belegging wordt bij eerste opname gewaardeerd op reële waarde verhoogd met transactiekosten die direct gerelateerd zijn aan de aankoop of uitgifte van een belegging.

Bij afwezigheid van een actieve markt wordt de reële waarde van niet-beursgenoteerde beleggingen geschat op basis van de contante waarde van de kasstromen of andere waarderingstechnieken.

Waarderingstechnieken zijn van nature subjectief van aard en kunnen een significante impact hebben op de bepaling van de reële waarden voor bepaalde beleggingen. Waarderingstechnieken bevatten verschillende aannames voor de prijsbepalende factoren. De toepassing van verschillende waarderingstechnieken en aannames kunnen effect hebben op de reële waarde.

Terreinen en gebouwen

De gebouwen en terreinen worden gewaardeerd op marktwaarde. Om dit accuraat vast te stellen vindt jaarlijks een taxatie plaats door externe deskundigen. De gebouwen zijn gewaardeerd tegen de getaxeerde onderhandse verkoopwaarde onder voortzetting van de lopende huurovereenkomsten.

Kosten ter instandhouding van het onroerend goed worden in de winst-en-verliesrekening verantwoord. De gerealiseerde en ongerealiseerde winsten en verliezen worden direct ten gunste of laste van het resultaat gebracht. Waardemutaties worden tevens opgenomen in de herwaarderingsreserve. Ook wordt er rekening gehouden met belastinglatenties.

Beleggingen in Groepsmaatschappijen

Beleggingen in Groepsmaatschappijen worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde. De beleggingen in groepsmaatschappijen betreffen leningen verstrekt aan gelieerde entiteit.

Bovemij Financieringsmaatschappij B.V. Deze beleggingen worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, die meestal gelijk is aan de verstrekte hoofdsom (nominaal) onder aftrek van cumulatieve aflossingen, gecorrigeerd voor cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

Overige financiële beleggingen

Financiële instrumenten

Een financieel actief of een financiële verplichting wordt in de balans opgenomen op het moment dat contractuele rechten of verplichtingen ten aanzien van dat instrument ontstaan. Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de toelichting op de balanspost.

Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle, of nagenoeg alle, rechten op economische voordelen en alle, of nagenoeg alle, risico's met betrekking tot de positie aan een derde zijn overgedragen.

Aandelen, obligaties en andere vastrentende waardepapieren

Waardering van aandelenfondsen, obligaties en andere vastrentende waardepapieren geschiedt tegen marktwaarde. Gerealiseerde en niet-gerealiseerde waardeverschillen komen volledig ten gunste of ten laste van het resultaat van het boekjaar. De gerealiseerde waardeverschillen worden bepaald door de verkoopopbrengst te verminderen met de marktwaarde bij aanvang van het boekjaar.

Hypotheken

De waardering van hypotheekbeleggingsfondsen geschiedt tegen marktwaarde, welke ten minste eenmaal per maand wordt vastgesteld. Gerealiseerde en niet-gerealiseerde waardeverschillen komen volledig ten gunste of ten laste van het resultaat van het boekjaar. De gerealiseerde waardeverschillen worden bepaald door de verkoopopbrengst te verminderen met de marktwaarde bij aanvang van het boekjaar.

Uitstaande leningen

Uitstaande leningen worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde. Vervolgens worden deze leningen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, die meestal gelijk is aan de verstrekte hoofdsom (nominaal) onder aftrek van cumulatieve aflossingen, gecorrigeerd voor cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

Vorderingen

Overige vorderingen, vorderingen uit herverzekering, vorderingen uit co-assurantie en inkomende herverzekering en vorderingen uit directe verzekering worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde, inclusief transactiekosten. Na eerste verwerking worden deze gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, die meestal gelijk is aan de nominale waarde, gecorrigeerd voor cumulatieve bijzondere waardeverminderingen. Deze bijzondere waardeverminderingen worden doorgevoerd indien daarvoor objectieve aanwijzingen bestaan, het incurred loss model. Waardeverminderingen worden teruggenomen ten gunste van het resultaat zodra deze hebben opgehouden te bestaan.

Vorderingen uit herverzekering

Vorderingen uit herverzekering bestaan uit inkomende en uitgaande herverzekeringen.

Vorderingen uit co-assurantie en inkomende herverzekering

De vorderingen uit co-assurantie en inkomende herverzekering hebben betrekking op de in WIA Construct III gezamenlijk met N.V. Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakken uitgevoerde WIA-verzekering voor de BOVAG-branche en de NVKL-branche. Voor de jaren 2014 en 2015 heeft Bovemij in het WIA Construct III als co-assurateur opgetreden, voor de jaren 2016 tot en met 2020 heeft Bovemij in het WIA Construct III als quotashare herverzekeraar opgetreden. De in de constructperiode ontvangen premies worden belegd door N.V. Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakken en zijn voor het gedeelte dat deze bij afrekening van het WIA Construct III aan Bovemij zal toekomen onder de vorderingen uit co-assurantie en inkomende herverzekering opgenomen. WIA Construct III loopt vanaf 2014 en is eind 2020 gesloten voor nieuwe instroom van verzekeringsrisico's.

Overige activa

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd op basis van kostprijs verminderd met lineaire afschrijvingen. Bij de waardering wordt rekening gehouden met bijzondere waardeverminderingen, de verwachte economische levensduur en een eventuele residuwaarde.

Afschrijvingen vinden plaats vanaf het moment van ingebruikneming. De afschrijvingstermijnen zijn als volgt:

- Inrichting gebouwen en kantoorinventaris: 5 - 10 jaar.
- Informatieverwerkende systemen: 5 jaar.

Liquide middelen

De liquide middelen betreffen direct opeisbare geldmiddelen bij bancaire instellingen, waaronder deposito's en worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overlopende activa

Overlopende acquisitiekosten

De overlopende acquisitiekosten worden gewaardeerd op basis van de geamortiseerde kostprijs, die meestal gelijk is aan de nominale waarde en betreffen de nog verdiend te maken acquisitiekosten. De acquisitiekosten worden evenredig verdiend gemaakt over de looptijd van de polis.

Overige overlopende activa

De overige overlopende activa worden gewaardeerd op basis van de geamortiseerde kostprijs, die meestal gelijk is aan de nominale waarde.

Eigen vermogen

Herwaarderingsreserve

Waardeverschillen die ontstaan bij herwaardering van tegen actuele waarden gewaardeerde beleggingen, worden via de winst-en-verliesrekening verwerkt. Voor zover ongerealiseerde waardevermeerderingen betrekking hebben op beleggingen waarvoor geen frequente marktnotering beschikbaar is, zal een herwaarderingsreserve worden gevormd ten laste van de algemene reserve. Hierbij wordt rekening gehouden met de latente belastingverplichting.

Wettelijke reserve

Bovemij vormt een wettelijke reserve voor deelnemingen waarbij N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij niet zelfstandig kan beslissen over het dividendbeleid en voor het nog niet afgeschreven deel van de ontwikkelde software. De wettelijke reserve wordt gevormd ten laste van de algemene reserve.

Technische voorzieningen

Toereikendheidstoets

Elk kwartaal voert Bovemij een toets uit op de toereikendheid van de balanswaarde van de technische voorzieningen inclusief de voorziening voor schadebehandelingskosten. Hiertoe wordt een toetsvoorziening vastgesteld. Deze toetsvoorziening is een benadering van de marktwaarde van de verplichtingen, waarbij rekening wordt gehouden met onzekerheidsmarges en sluit grotendeels aan op de Solvency II methodiek, waarbij ten opzichte van het Solvency II standaardmodel de risicomarge meer prudent is vastgesteld. De toets wordt op totaalniveau uitgevoerd, gesplitst naar de schadevoorziening, inclusief de voorziening voor schadebehandelingskosten en de premievoorziening (inclusief toekomstposten) waarbij een bandbreedte wordt vastgesteld. Indien per jaareinde blijkt dat de balansvoorziening op basis van het voorzieningenbeleid aanpassing behoeft, wordt de balansvoorziening op het, in het voorzieningenbeleid opgenomen, streefniveau gebracht. Hierbij zullen eventuele tekorten en overschotten op de schade- en premievoorziening niet onderling gecompenseerd worden. Er wordt gebruikgemaakt van gangbare actuariële methoden en technieken en van expert judgment.

Technische voorzieningen voor niet-verdiende premies en lopende risico's

De voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's betreft onverdiende brutopremies ultimo boekjaar na aftrek van het aandeel van de herverzekeraars. De premie wordt naar evenredigheid van de nog niet verstreken risicotermijnen verdiend gemaakt. De voorziening is nominaal opgenomen.

Technische voorzieningen voor te betalen schade

De voorziening voor te betalen schade betreft het geschatte deel van de gemelde, maar nog niet afgewikkelde schade. Tevens zijn voorzieningen voor schade opgenomen die per balansdatum wel zijn voorgevallen, maar nog niet bij de verzekeraar zijn gemeld (IBNR), alsmede voor mogelijke mutaties in wel gemelde maar nog niet afgewikkelde schade (IBNER). De omvang van dit deel van de voorziening is onzeker en wordt geschat op basis van actuariële schade-uitloopenalyses, waarbij rekening gehouden wordt met verwachte subrogatie en de verkrijging van het eigendom van verzekerde zaken. Voor het schatten van de totale schadelast tot aan balansdatum wordt gebruik gemaakt van algemeen gangbare actuariële technieken en modellen, die gebruik maken van historische ontwikkelingen en verwachte trends van diverse interne en externe factoren en van expert judgement. Voorbeelden van dergelijke factoren zijn schadebehandelingsprocedures, inflatie, invaliderings- en revalideringskansen, sterftkansen, veranderingen in wet- en regelgeving, gerechtelijke uitspraken en het gedrag van polishouders.

De te regresseren schade en het aandeel herverzekeraars zijn op de voorziening in mindering gebracht. Arbeidsongeschiktheidsverzekeringen zijn, vanwege het langlopende karakter van deze periodieke uitkeringen, tegen contante waarde berekend.

Overige technische voorzieningen

De overige technische voorzieningen bestaan uit twee posten. De eerste post is de voorziening voor de interne kosten van de schadeafhandeling van nog af te wikkelen schade (voorziening voor schadebehandelingskosten) en wordt berekend naar rato van de dossiievoorzieningen. De toereikendheid hiervan wordt getoetst als onderdeel van de totale toets op de toereikendheid van de technische voorzieningen die op kwartaalbasis wordt uitgevoerd. De tweede post betreft het aandeel in de schadereserve van het Waarborgfonds Motorverkeer. Beide posten zijn op nominale waarde gewaardeerd.

Voorzieningen

Voorzieningen voor latente belastingen

De voorziening voor latente belastingen wordt berekend voor tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde voor financiële verslaggevingsdoeleinden van activa en verplichtingen en de fiscale boekwaarde van deze activa en verplichtingen zoals bij vastgoed, aandelen, obligaties en voorzieningen. Latente belastingvorderingen worden opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er het komende jaar fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee ongebruikte fiscale verliezen kunnen worden verrekend. Daarnaast wordt een latente belastingvordering opgenomen voor zover er fiscaal geen voorziening is gevormd, terwijl deze wel in de commerciële jaarrekening is opgenomen (voorziening Waarborgfonds Motorverkeer) en voor de situatie waarin activa fiscaal hoger zijn gewaardeerd dan de waardering voor financiële verslaggevingsdoeleinden. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen het nominale belastingtarief, 25,8% in 2023.

Overige voorzieningen

De volgende voorzieningen zijn opgenomen in de post overige voorzieningen:

- Voorziening voor jubileumuitkeringen aan medewerkers. Deze voorziening is gevormd ten behoeve van mogelijke verplichtingen aan medewerkers in verband met uitkeringen inzake jubilea gedurende de periode dat medewerkers werkzaam zullen zijn bij Bovemij. Hierbij is rekening gehouden met de blijfkans versus uitstroomkans en wordt er rekening gehouden met salarisstijgingen, doordat gerekend wordt met het gemiddelde van relevante actuele salarissen. Salarisstijgingen door CAO-verhogingen worden via het inflatiepercentage ondervangen. De voorziening is gebaseerd op actuariële grondslagen en opgenomen tegen contante waarde.
- Voorziening voor afkoop van pensioenverplichting. Dit betreft de voorziening voor de jaarlijkse compensatie van medewerkers die voorheen een onvoorwaardelijke indexatieregeling als onderdeel van hun pensioen hadden. Deze jaarlijkse compensatie zullen betreffende medewerkers bij vervroegde uitdiensttreding in één bedrag als afkoop ontvangen. De voorziening is opgenomen tegen contante waarde, waarbij rekening wordt gehouden met de blijfkansen van betreffende medewerkers.

- Voorziening voor niet opgenomen vakantiedagen. Dit betreft de verplichting van Bovemij aan haar medewerkers om niet opgenomen vakantiedagen alsnog te laten opnemen, dan wel uit te betalen. De voorziening wordt gewaardeerd tegen contante waarde, die meestal gelijk is aan de nominale waarde.
- Voorziening voor pensioenverplichting inactieven. Dit betreft een voorziening voor de toekomstige inkoop van indexatie voor inactieven. De voorziening is opgenomen tegen contante waarde.

Voor de contante waardeberekening inflatie en disconteringsvoet is gebruik gemaakt van de standaard rekenwaardes van 2,4% (2022: 2,4%) respectievelijk 2,9% (2022: 3,2%).

Schulden

Overige schulden

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs die meestal gelijk is aan de nominale waarde.

Overlopende passiva

Overlopende passiva worden bij de eerste verwerking opgenomen tegen reële waarde. De overlopende passiva worden gewaardeerd op basis van de geamortiseerde kostprijs, die meestal gelijk is aan de nominale waarde.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de in rekening gebrachte premies en overige baten en de betaalde schaden en andere lasten over het jaar, rekening houdend met lopende herverzekeringsovereenkomsten. Baten en lasten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering of vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een waardeverandering van een actief of een mutatie van een verplichting heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. Verliezen worden verantwoord zodra zij te voorzien zijn.

Het resultaat wordt tevens bepaald met inachtneming van de verwerking van ongerealiseerde waardeveranderingen van op actuele waarde gewaardeerde beleggingen.

Uitgaande herverzekeringspremies, en de van herverzekeraars te ontvangen aandelen in verrichte uitkeringen en schades eigen rekening, worden in mindering gebracht op de winst-en-verliesrekening.

De aan herverzekeraars betaalde herverzekeringspremie wordt naar evenredigheid van de looptijd van de contracten als last opgenomen in de winst-en-verliesrekening.

Verdiende premies eigen rekening

Onder brutopremies wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte bedragen, na aftrek van de in rekening gebrachte assurantiebelasting en wettelijke bijdragen.

De premies voor schadeverzekeringen worden gedurende de looptijd van het contract naar evenredigheid van de verstreken verzekeringstermijn als opbrengst opgenomen. De wijziging in de technische voorzieningen voor niet-verdiende premies en lopende risico's wordt tevens onder het premie-inkomen verantwoord. Dit gebeurt afzonderlijk voor iedere branche. Bovemij onderscheidt bij het opstellen van de jaarrekening de volgende branches: ongevallen en ziekte, motorrijtuigen aansprakelijkheid, casco, brand en andere schade aan goederen en overige branches. Kortingen die deel uitmaken van een op het risico afgestemd tarief worden in mindering gebracht op de brutopremies.

Toegerekende beleggingsopbrengsten

De beleggingen worden aangehouden ter afdekking van het eigen vermogen en de technische voorzieningen. De opbrengsten uit beleggingen worden aan de branches toegerekend op basis van de gemiddelde omvang van de technische voorzieningen.

Schade eigen rekening

De schade voor eigen rekening wordt per branche uitgewerkt. De branches die Bovemij onderscheidt bij het opstellen van de jaarrekening zijn: ongevallen en ziekte, motorrijtuigen aansprakelijkheid, casco, brand en andere schade aan goederen en overige branches.

Onder de schade voor eigen rekening wordt ook de mutatie van de technische voorziening weergegeven. Bij de bestaande schaden wordt een IBNER-voorziening opgenomen voor eventueel te laag uitgevallen reserveringen en een IBNR-voorziening voor de schaden die nog niet zijn gemeld maar zich al wel hebben voorgedaan op balansdatum.

Bedrijfskosten

Binnen Bovemij vallen de acquisitie-, bedrijfs- en personeelskosten onder de post bedrijfskosten. Al deze kosten worden gemaakt voor het voortbrengen van omzet, waarbij onderscheid kan worden gemaakt tussen kosten van aan de klant geleverde diensten en kosten van bedrijfsvoering.

De acquisitiekosten in verband met overeenkomsten die van kracht zijn op de balansdatum en die worden overgedragen naar volgende rapportageperiodes, worden geactiveerd voor de resterende risicoperiodes.

Pensioenen

Vanaf 1 januari 2019 zijn alle pensioenregelingen voor actieven aangepast naar moderne beschikbare premieregelingen. Hierbij zijn de onvoorwaardelijke indexatieregelingen voor actieven in zijn geheel gestopt. Voor een deel van de inactieven zijn de onvoorwaardelijke indexatieregelingen voornamelijk intact gebleven.

Beleggingen

De beleggingsopbrengsten en beleggingslasten bestaan uit huuropbrengsten uit terreinen en gebouwen, dividenduitkeringen uit aandelenfondsen en rentebaten uit beleggingen in groepsmaatschappijen hypotheek, obligaties, andere vastrentende waardepapieren, uitstaande leningen en liquiditeiten, alsmede beleggingskosten, gerealiseerde beleggingswinsten en -verliezen en waardeveranderingen van beleggingen.

Niet-verzekeringstechnische activiteiten

Niet-verzekeringstechnische activiteiten betreffen de resultaten van activiteiten niet zijnde verzekeringstechnische activiteiten.

Belastingen

N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij is onderdeel van de fiscale eenheid voor vennootschapsbelasting met Bovemij N.V., waarvan Bovemij N.V. het hoofd is. Fiscaliteiten zijn in de jaarrekening verwerkt alsof N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij zelfstandig belastingplichtig is.

Vennootschapsbelasting over het resultaat voor het huidige boekjaar bestaat uit huidige en latente belastingen. Vennootschapsbelasting wordt opgenomen in de winst-en-verliesrekening tenzij deze betrekking heeft op posten opgenomen onder Groepsvermogen, in welk geval deze posten netto (na belasting) worden opgenomen onder Groepsvermogen. Verwachte te ontvangen/betalen belastingen worden gebaseerd op het belastbare resultaat voor het boekjaar op basis van de op de balansdatum vastgestelde belastingtarieven, evenals op eventuele aanpassingen in de te ontvangen of verschuldigde vennootschapsbelasting over voorgaande jaren. Het nominale belastingtarief is over 2023 25,8%.

Grondslagen voor het geconsolideerd kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode, waarbij onderscheid is gemaakt tussen de kasstromen uit operationele activiteiten, kasstromen uit investerings-, beleggingsactiviteiten en kasstromen uit financieringsactiviteiten.

Investerings en desinvesteringen in terreinen en gebouwen evenals acquisitie deelnemingen worden verantwoord onder de investerings- en beleggingsactiviteiten. Ontvangen en betaalde rente, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn ook opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Betaalde dividenden worden verantwoord onder de financieringsactiviteiten. Overige geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen.

Toelichting op geconsolideerde balans per 31 december 2023

1. Immateriële vaste activa

Software

(in duizenden euro's)	2023	2022
Stand per 1 januari		
Aanschaffingskosten	5.379	4.441
Afschrijvingen	-592	-64
	4.787	4.377
Mutaties in de boekwaarde		
Investeringen	1.952	938
Afschrijvingen	-1.081	-528
	871	410
Stand per 31 december		
Aanschaffingskosten	7.331	5.379
Afschrijvingen	-1.673	-592
	5.658	4.787

Goodwill

(in duizenden euro's)	2023	2022
Stand per 1 januari		
Aanschaffingskosten	152	152
Afschrijvingen	-30	-15
	122	137
Mutaties in de boekwaarde		
Afschrijvingen	-16	-15
	-16	-15
Stand per 31 december		
Aanschaffingskosten	152	152
Afschrijvingen	-46	-30
	106	122

De goodwill heeft betrekking op de aankoop de verzekeringsportefeuille van Bovemij N.V. van Autotruster in 2021 en is verwerkt als een informele kapitaalstorting (agio).

2. Beleggingen

Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik

(in duizenden euro's)	2023	2022
Stand per 1 januari	9.005	20.560
Verkoop in boekjaar	-	-11.630
Herwaardering in boekjaar	-200	75
Stand per 31 december	8.805	9.005

Terreinen en gebouwen maken deel uit van de beleggingsportefeuille. Alle terreinen en gebouwen zijn getaxeerd per 31 december 2023. De verkoop ten bedrage van € 11.630.000 in 2022 betreft twee kantoorpanden in Nijmegen.

De verkrijgingsprijs van de terreinen en gebouwen voor eigen gebruik bedraagt per 31 december 2023 € 11.643.000 (2022: € 11.643.000). De huuropbrengsten hiervan bedragen € 619.000 (2022: € 1.239.000) en de direct toerekenbare kosten bedragen € 578.000 (2022: € 866.000). De netto-opbrengst van gebouwen en terreinen voor eigen gebruik, zijnde € 41.000 (2022: € 373.000), is verantwoord als opbrengst uit beleggingen. De waardering van terreinen en gebouwen voor eigen gebruik is inclusief een cumulatieve herwaardering van € 2.838.000 negatief (2022: € 2.638.000 negatief).

Overige terreinen en gebouwen

(in duizenden euro's)	2023	2022
Stand per 1 januari	45.867	48.728
Herwaardering in boekjaar	-1.571	-2.861
Stand per 31 december	44.296	45.867

De verkrijgingsprijs van overige terreinen en gebouwen bedraagt per 31 december 2023 € 32.040.000 (2022: € 32.040.000). De huuropbrengsten hiervan bedragen in 2023 € 1.788.000 (2022: € 1.788.000) en de direct toerekenbare kosten bedragen € 694.000 (2022: € 694.000). De waardering van deze terreinen en gebouwen is inclusief een cumulatieve herwaardering van € 12.256.000 positief (2022: € 13.827.000 positief).

Beleggingen in groepsmaatschappijen

(in duizenden euro's)	2023	2022
Stand per 1 januari	60.743	73.001
Leningen verstrekt	16.321	18.444
Leningen afgelost	-31.371	-30.702
Stand per 31 december	45.693	60.743

De beleggingen in groepsmaatschappijen betreffen leningen verstrekt aan gelieerde entiteit Bovemij Financieringsmaatschappij B.V. Hierop is als zekerheid een pandrecht ontvangen op de met de lening gefinancierde leaseauto's. De leningen aan Bovemij Financieringsmaatschappij zijn verstrekt in de vorm van tranches, waarop de rentepercentages tussen de 1,1% en 5,4% (2022: tussen de 1,1% en 4,9%) liggen (gemiddeld: 3,0% (2022: 1,9%)). Voor een bedrag van € 17.590.000 (2022: € 30.070.000) is de resterende looptijd van de leningen korter dan één jaar en voor een bedrag van € 28.103.000 (2022: € 30.673.000) is de resterende looptijd tussen de één en vijf jaar. De onder Solvency II opgenomen benaderde marktwaarde van de leningen aan Bovemij Financieringsmaatschappij bedraagt per 31 december 2023 € 45.228.000 (2022: € 58.925.000).

Overige financiële beleggingen

(in duizenden euro's)	2023		2022	
	Balanswaarde	Verkrijgingsprijs	Balanswaarde	Verkrijgingsprijs
Aandelen	28.149	14.108	52.960	47.434
Obligaties	260.173	260.852	70.226	75.978
Hypotheken	83.272	94.252	80.663	92.734
Uitstaande leningen	96	-	185	-
Stand per 31 december	371.690	369.212	204.034	216.146

Verloop overige financiële beleggingen

(in duizenden euro's)	Aandelen	Obligaties	Hypotheken	Uitstaande leningen	Totaal 2023	Totaal 2022
Stand per 1 januari	52.960	70.226	80.663	185	204.034	196.609
Aankopen en stortingen	1.119	242.142	1.916	5	245.182	44.643
Herwaardering ten gunste (- ten laste) van resultaat	8.515	4.698	1.069	-1	14.281	-33.685
Verkopen en aflossingen	-34.445	-56.893	-376	-93	-91.807	-3.533
Stand per 31 december	28.149	260.173	83.272	96	371.690	204.034

Toelichting waarderingsmethoden beleggingen 2023

(in duizenden euro's)	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Waarderingsmodellen	Andere methoden	Totaal 2023
Terreinen en gebouwen	-	8.805	44.296	-	53.101
Aandelen	28.149	-	-	-	28.149
Obligaties	260.173	-	-	-	260.173
Hypotheken	-	-	-	83.272	83.272
Uitstaande leningen	-	-	-	96	96
Stand per 31 december	288.322	8.805	44.296	83.368	424.791

Toelichting waarderingsmethoden beleggingen 2022

(in duizenden euro's)	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Waarderingsmodellen	Andere methoden	Totaal 2022
Terreinen en gebouwen	-	9.005	45.867	-	54.872
Aandelen	52.960	-	-	-	52.960
Obligaties	70.226	-	-	-	70.226
Hypotheken	-	-	-	80.663	80.663
Uitstaande leningen	-	-	-	185	185
Stand per 31 december	123.186	9.005	45.867	80.848	258.906

Toelichting op waarderingen volgens andere methoden:

- De waarde van de hypotheekfondsen waarin Bovemij belegt wordt bepaald op basis van de netto vermogenswaarde van het fonds. De netto vermogenswaarde wordt gebruikt als benadering van de marktwaarde. De netto vermogenswaarde wordt bepaald door de waarde van de hypotheekleningen in de fondsen. De waarde van de hypotheekleningen in de fondsen wordt bepaald door de toekomstige contractuele kasstromen contant te maken, waarbij rekening wordt gehouden met vervroegde aflossingen door de hypotheekgever.
- Uitstaande leningen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, die meestal gelijk is aan de verstrekte hoofdsom (nominaal) onder aftrek van cumulatieve aflossingen, gecorrigeerd voor cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

Terreinen en gebouwen

Onder terreinen en gebouwen zijn de gebouwen en terreinen voor eigen gebruik en woningprojecten voor commerciële verhuur opgenomen.

De gebouwen en terreinen voor eigen gebruik worden gewaardeerd op marktwaarde, welke middels taxaties wordt bepaald. De taxaties worden jaarlijks uitgevoerd of frequenter indien ontwikkelingen in de vastgoedmarkt daar aanleiding voor geven. De taxatie van de gebouwen en terreinen voor eigen gebruik is bepaald aan de hand van het gemiddelde van de BAR/NAR (bruto aanvangsrendement/netto aanvangsrendement) methode en de DCF (discounted cash flow) methode. Kasstromen worden bepaald aan de hand van bestaande huurcontracten, of een marktconform tarief in geval van leegstand. Hierbij wordt rekening gehouden met reeds bekende mutaties, verwachte exploitatiekosten en verwachte incidentele kosten, zoals groot onderhoud. De gehanteerde rentevoet wordt per object bepaald aan de hand van sector, regio en complexe opslagen. In de DCF methode wordt een afgeleid marktrendement 8,4% gehanteerd. In de BAR/NAR methode wordt uitgegaan van een netto aanvangsrendement variërend van 6,2% tot 6,7%.

De woningen voor commerciële verhuur worden gewaardeerd op marktwaarde. Deze is afgeleid van de gepubliceerde verkoopprijzen per vierkante meter van vergelijkbare objecten.

Aandelen

Aandelen worden gewaardeerd op genoteerde marktprijzen of tegen netto vermogenswaarde.

De aandelen die worden gewaardeerd op genoteerde marktprijzen betreffen passieve aandelenbeleggingsfondsen die de MSCI Europe Index en MSCI World Index volgen.

Obligaties en andere vastrentende waardepapieren

- Nederlandse staatsobligaties;
- en beleggingsfondsen dat investeert in kortlopende (0-3 jaar) bedrijfsobligaties;
- Geldmarktfondsen bestaande uit kortlopende geldmarktinstrumenten zoals schatkistpapier, commercial paper en depositocertificaten.

Deze beleggingen staan genoteerd aan de openbare kapitaalmarkt en zijn gewaardeerd tegen reële waarde.

Hypotheken

Bovemij participeert in Nederlandse hypotheekbeleggingsfondsen met een portefeuille van uitsluitend Nederlandse hypotheke die zijn verstrekt na 1 januari 2013. De particuliere Nederlandse woonhuizen dienen als onderpand. De hypotheekbeleggingsfondsen hebben de structuur van een fonds voor gemene rekening met een open-end karakter, met dien verstande dat de mate waarin participanten in en uit kunnen treden te allen tijde afhankelijk is van de hypotheekproductie, respectievelijk de beschikbare liquide middelen. De waardering van de hypotheekbeleggingsfondsen wordt bepaald op basis van de netto vermogenswaarde van het fonds. De netto vermogenswaarde wordt bepaald door de waarde van de hypotheke in de fondsen. De waarde van de hypotheke in de fondsen wordt bepaald door de toekomstige contractuele kasstromen contant te maken, waarbij rekening wordt gehouden met vervroegde aflossingen door de hypotheekgever.

Uitstaande leningen

Uitstaande leningen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, die meestal gelijk is aan de verstrekte hoofdsom (nominaal) onder aftrek van cumulatieve aflossingen, gecorrigeerd voor cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

3. Vorderingen

Voor vorderingen uit herverzekering en uit direct verzekering is de boekwaarde een redelijke schatting van de reële waarde.

Vorderingen uit herverzekering

Voor de jaren vanaf 2021 treedt Bovemij op als herverzekeraar van het WIA Construct IV. De vordering op N.V. Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakken volgend uit deze herverzekering is op de balans van Bovemij opgenomen onder de vordering uit herverzekering en bedraagt € 14.484.000 (2022: € 9.229.000).

Vorderingen uit co-assurantie en inkomende herverzekering

(in duizenden euro's)	2023	2022
Stand per 1 januari	25.299	35.536
Onttrekking/toevoeging WIA-construct III	-25.299	-10.237
Stand per 31 december	-	25.299

De vorderingen uit co-assurantie en inkomende herverzekering hebben betrekking op de in WIA Construct III gezamenlijk met N.V. Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakken uitgevoerde WIA-verzekering voor de BOVAG-branche en de NVKL-branche.

In 2023 is met N.V. Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakken een vaststellingsovereenkomst overeengekomen waarin is overgegaan tot een afrekening per 1 oktober 2023 met finale kwijting.

Actieve belastinglatentie

(in duizenden euro's)	2023	2022
Aandelen en hypotheek	-	42
Voorziening Waarborgfonds Motorverkeer	770	721
Stand per 31 december	770	763

De actieve belastinglatentie, onderdeel van de Voorzieningen voor latente belastingen, is ten behoeve van het inzicht gesplitst in een actieve en een passieve belastinglatentie en als presentatiewijziging ten opzichte van voorgaand jaar doorgevoerd.

Overige vorderingen

(in duizenden euro's)	2023	2022
Vooruitbetaalde kostenfacturen	-	914
Vorderingen op groepsmijen	10.100	621
Te vorderen vennootschapsbelasting	12.680	4.140
Te vorderen omzetbelasting	1.057	-
Overige vorderingen	2.312	1.279
Stand per 31 december	26.148	6.954

De overige vorderingen hebben overwegend een kortlopend karakter en bevatten geen materieel kredietrisico, de boekwaarde is een redelijke schatting van de reële waarde.

4. Overige activa

Materiële vaste activa

(in duizenden euro's)	Kantoor- inventaris	Informatie- verwerkende systemen	Totaal 2023	Totaal 2022
Stand per 1 januari				
Aanschaffingskosten	6.922	305	7.227	7.445
Afschrijvingen	-6.050	-296	-6.346	-6.282
	872	9	881	1.163
Mutaties in de boekwaarde				
Investeringskosten	-	6	6	57
Afschrijvingen	-57	-6	-63	-338
Desinvesteringen	-292	-	-292	-275
Afschrijvingen desinvesteringen	-	-	-	274
	-349	-	-349	-282
Stand per 31 december				
Aanschaffingskosten	6.630	311	6.941	7.227
Afschrijvingen	-6.107	-302	-6.409	-6.346
	523	9	532	881

Liquide middelen

(in duizenden euro's)	2023	2022
ING Bank	9.008	69.746
Rabobank	26.686	44.432
ABN AMRO	1.500	64.179
Overige banken	126	161
Stand per 31 december	37.320	178.518

De liquide middelen, waaronder deposito's staan vrij ter beschikking, zijn direct opeisbaar en worden tegen reële waarde gewaardeerd.

5. Overlopende activa

Overlopende acquisitiekosten

(in duizenden euro's)	31-12-2023	31-12-2022
Ongevallen en ziekte	328	232
Motorrijtuigen aansprakelijkheid	2.501	2.519
Casco	22.476	26.420
Brand en andere schade aan goederen	188	72
Overige branches	647	535
	26.140	29.778

De overlopende acquisitiekosten zijn inclusief overlopende acquisitiekosten op quota share-herverzekeringen. De overlopende acquisitiekosten op herverzekeringen verklaren het negatieve bedrag bij overige branches. Voor overlopende acquisitiekosten is de boekwaarde een redelijke schatting van de reële waarde.

Overige overlopende activa

(in duizenden euro's)	31-12-2023	31-12-2022
Toekomstige termijnen te factureren verzekeringspremie	36.738	33.437
Overige overlopende activa	1.062	851
	37.800	34.288

De overige overlopende activa hebben overwegend een kortlopend karakter, en de boekwaarde is een redelijke schatting van de reële waarde.

6. Groepsvermogen

Voor een toelichting op het groepsvermogen wordt verwezen naar de toelichting van het eigen vermogen bij de enkelvoudige balans.

Solvabiliteit

De solvabiliteitsvereisten in de tabel hierna zijn gebaseerd op Solvency II-grondslagen. De solvabiliteitsratio bedraagt 151% (2022: 198%). In de berekening van de solvabiliteit wordt rekening gehouden met alle voor N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij relevant geachte risico's. Voor een toelichting op het intern vastgesteld streefniveau (appetite) van de solvabiliteit wordt verwezen naar het bestuursverslag.

Solvabiliteitsvereisten

(in miljoenen euro's)	%	2023	2022
Wettelijk vereist	100%	131,1	106,3
Intern vastgesteld minimumniveau	130%	170,5	138,1
Intern vastgesteld vereiste niveau	150%	196,7	159,4
Intern vastgesteld streefniveau (appetite)	170%	222,9	180,7
Aanwezige solvabiliteit		197,4	226,2
Solvabiliteitsratio		151%	198%

In 2023 hebben correcties plaatsgevonden in de SCR-berekening. Dit heeft er toe geleid dat de SCR Ratio 2022 is aangepast naar 198% (was 213%). Zie voor een toelichting de jaarrekening paragraaf "Toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening".

7. Technische voorzieningen

Technische voorzieningen voor niet-verdiende premies en lopende risico's - bruto

(in duizenden euro's)	31-12-2023	31-12-2022
Ongevallen en ziekte	5.313	5.712
Motorrijtuigen aansprakelijkheid	27.312	26.184
Casco	126.870	132.705
Brand en andere schade aan goederen	527	789
Overige branches	8.685	9.141
	168.707	174.531

Technische voorzieningen voor niet-verdiende premies en lopende risico's - aandeel herverzekeraars

(in duizenden euro's)	31-12-2023	31-12-2022
Ongevallen en ziekte	357	450
Motorrijtuigen aansprakelijkheid	1.003	919
Casco	832	775
Brand en andere schade aan goederen	31	145
Overige branches	5	12
	2.228	2.301

Technische voorzieningen voor te betalen schade - bruto

(in duizenden euro's)	31-12-2023	31-12-2022
Ongevallen en ziekte	51.160	67.796
Motorrijtuigen aansprakelijkheid	245.500	192.000
Casco	18.611	12.876
Brand en andere schade aan goederen	11.783	11.526
Overige branches	14.944	13.216
	341.998	297.414

Onder de brutoschadevoorziening is nihil (2022: € 1.000) aan technische voorziening voor inkomende herverzekering opgenomen.

De waardering van de technische voorzieningen voor te betalen schade is een inherent onzeker proces dat aannames omvat voor wijzigingen in wetgeving, sociale, economische en demografische trends, inflatie, rendementen, gedrag van de polishouder en andere factoren. In het bijzonder vallen onder de aannames met betrekking tot deze aspecten rentetarieven, ziektecijfers en trends hierin, trends in schade-uitkeringen en aannames die in de toereikendheidstoets worden gebruikt.

Waar mogelijk maakt Bovemij gebruik van waarneembare marktvariabelen en modellen/technieken die algemeen worden gebruikt in de markt. Niet in de marktwaarneembare aannames zijn gebaseerd op een combinatie van de ervaringen binnen Bovemij en benchmarks vanuit de markt, zoals verstrekt door de afdeling statistiek van het Verbond van Verzekeraars, het Actuarieel Genootschap en vergelijkbare instellingen in Europa. De toepassing van verschillende aannames bij deze evaluatie kan effect hebben op de technische voorzieningen voor te betalen schade en de schade eigen rekening.

Technische voorzieningen voor te betalen schade - aandeel herverzekeraars

(in duizenden euro's)	31-12-2023	31-12-2022
Ongevallen en ziekte	12.118	13.388
Motorrijtuigen aansprakelijkheid	4.772,4	29.559
Casco	12	221
Brand en andere schade aan goederen	6.727	6.699
Overige branches	445	406
	67.026	50.273

Overige technische voorzieningen

(in duizenden euro's)	31-12-2023	31-12-2022
Ongevallen en ziekte	3.899	4.061
Motorrijtuigen aansprakelijkheid	14.419	12.463
Casco	1.450	1.094
Brand en andere schade aan goederen	1.024	939
Overige branches	586	549
	21.378	19.106

De totale technische voorzieningen bedragen € 462.829.000 (2022: € 438.477.000). De looptijd van de technische voorzieningen is voor een bedrag van € 208.544.000 (2022: € 194.425.000) korter dan één jaar, een bedrag van € 207.926.000 (2022: € 201.031.000) heeft een looptijd tussen één en vijf jaar en een bedrag van € 46.359.000 (2022: € 43.021.000) heeft een looptijd langer dan vijf jaar. De technische voorzieningen zijn actuariael getoetst.

Verloopoverzicht technische voorzieningen

(in duizenden euro's)	Premies		Schaden		Overige	
	2023	2022	2023	2022	2023	2022
Stand per 1 januari	172.230	153.365	247.141	239.203	19.106	18.294
Mutatie boekjaar	-5.751	18.865	27.831	7.938	2.272	812
Stand per 31 december	166.479	172.230	274.972	247.141	21.378	19.106

Uitloopresultaten technische voorzieningen 2023

Cumulatieve
schadelast
naar

uitloopjaar Schadejaar

(in duizenden
euro's)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Einde schadejaar	177.538	197.551	224.008	265.815	250.513	244.677	223.276	196.843	197.281	231.047	262.358
1 jaar later	179.930	194.822	223.896	272.126	246.500	242.272	207.969	180.308	183.385	233.644	
2 jaar later	178.986	196.085	228.212	280.160	245.830	243.370	214.736	180.685	197.197		
3 jaar later	180.597	196.697	228.797	282.410	244.704	253.267	214.895	191.789			
4 jaar later	179.742	197.191	229.672	284.420	246.399	256.701	226.892				
5 jaar later	178.898	198.167	231.937	286.148	247.290	265.970					
6 jaar later	178.815	199.911	230.296	289.598	250.153						
7 jaar later	179.028	197.448	232.213	290.842							
8 jaar later	178.292	199.693	230.939								
9 jaar later	179.304	200.095									
10 jaar later	179.603										
Cumulatieve schadelast ultimo 2023	179.603	200.095	230.939	290.842	250.153	265.970	226.892	191.789	197.197	233.644	262.358
Cumulatief betaald ultimo 2023	171.976	194.451	226.551	268.964	239.862	241.927	202.566	168.556	167.968	176.794	131.443 Totaal:
Openstaande voorziening ultimo 2023	7.627	5.644	4.388	21.878	10.291	24.043	24.326	23.233	29.229	56.850	130.915 338.424
Voorziening schadejaren voor 2013											3.574
Totale brutoschadevoorziening											341.998

Uitloopresultaten technische voorzieningen 2022

Cumulatieve
schadelast
naar

uitloopjaar Schadejaar

(in duizenden
euro's)

euro's)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Einde schadejaar	181.341	177.538	197.551	224.008	265.815	250.513	244.677	223.276	196.843	197.281	231.047
1 jaar later	174.050	179.930	194.822	223.896	272.126	246.500	242.272	207.969	180.308	183.385	
2 jaar later	171.938	178.986	196.085	228.212	280.160	245.830	243.370	214.736	180.685		
3 jaar later	172.503	180.597	196.697	228.797	282.410	244.704	253.267	214.895			
4 jaar later	171.213	179.742	197.191	229.672	284.420	246.399	256.701				
5 jaar later	172.762	178.898	198.167	231.937	286.148	247.290					
6 jaar later	172.527	178.815	199.911	230.296	289.598						
7 jaar later	172.100	179.028	197.448	232.213							
8 jaar later	172.168	178.292	199.693								
9 jaar later	171.588	179.304									
10 jaar later	171.540										
Cumulatieve schadelast ultimo 2022	171.540	179.304	199.693	232.213	289.598	247.290	256.701	214.895	180.685	183.385	231.047
Cumulatief betaald ultimo 2022	166.990	171.664	190.892	222.945	265.636	231.235	228.977	190.609	156.944	147.329	115.788
Totaal:											
Openstaande voorziening ultimo 2022	4.550	7.640	8.801	9.268	23.962	16.055	27.724	24.286	23.741	36.056	115.259
Voorziening schadejaren voor 2012											72
Totale brutoschadevoorziening											297.414

Uitloopresultaten per branche

Ongevallen en ziekte

(in duizenden euro's)	Voorz. schaden ultimo vorig boekjaar	Betaalde schaden in boekjaar	Voorz. schaden ultimo boekjaar	Afwikkelresultaat
Oudere jaren	43.378	-17429	22.591	3.358
Boekjaar -3	4.562	-5.015	2.548	-3.001
Boekjaar -2	7.384	-2.568	6.455	-1.639
Boekjaar -1	12.472	-4.228	7.585	659
Boekjaar	-	-3.683	11.981	
Stand per 31 december	67.796	-32.923	51.160	-623

Motorrijtuigen aansprakelijkheid

(in duizenden euro's)	Voorz. schaden ultimo vorig boekjaar	Betaalde schaden in boekjaar	Voorz. schaden ultimo boekjaar	Afwikkelresultaat
Oudere jaren	87.982	-26.793	88.925	-27.736
Boekjaar -3	15.633	-5.886	17.715	-7.968
Boekjaar -2	23.818	-10.742	25.092	-12.016
Boekjaar -1	64.567	-28.353	36.427	-213
Boekjaar	-	-30.855	77.341	
Stand per 31 december	192.000	-102.629	245.500	-4.7933

Casco

(in duizenden euro's)	Voorz. schaden ultimo vorig boekjaar	Betaalde schaden in boekjaar	Voorz. schaden ultimo boekjaar	Afwikkelresultaat
Oudere jaren	190	-17	207	-34
Boekjaar -3	50	-7	41	2
Boekjaar -2	300	10	122	188
Boekjaar -1	12.336	-15.617	584	-3.865
Boekjaar	-	-98.091	17.657	
Stand per 31 december	12.876	-113.722	18.611	-3.709

Brand en andere schade aan goederen

(in duizenden euro's)	Voorz. schaden ultimo vorig boekjaar	Betaalde schaden in boekjaar	Voorz. schaden ultimo boekjaar	Afwikkelresultaat
Oudere jaren	864	-154	787	-77
Boekjaar -3	218	-48	138	32
Boekjaar -2	708	-682	81	-55
Boekjaar -1	9.736	-4.356	5.247	133
Boekjaar	-	-4.503	5.530	
Stand per 31 december	11.526	-9.743	11.783	33

Overige branches

(in duizenden euro's)	Voorz. schaden ultimo vorig boekjaar	Betaalde schaden in boekjaar	Voorz. schaden ultimo boekjaar	Afwikkelresultaat
Oudere jaren	5.163	-1.706	4.939	-1.482
Boekjaar -3	1.097	-324	817	-44
Boekjaar -2	952	-510	632	-190
Boekjaar -1	6.004	-2.397	2.668	939
Boekjaar	-	-7.428	5.888	
Stand per 31 december	13.216	-12.365	14.944	-777

Totaal alle branches

(in duizenden euro's)	Voorz. schaden ultimo vorig boekjaar	Betaalde schaden in boekjaar	Voorz. schaden ultimo boekjaar	Afwikkelresultaat
Oudere jaren	137.577	-46.099	117.449	-25.971
Boekjaar -3	21.560	-11.280	21.259	-10.979
Boekjaar -2	33.162	-14.492	32.382	-13.712
Boekjaar -1	105.115	-54.951	52.511	-2.347
Boekjaar	-	-144.560	118.397	
Stand per 31 december	297.414	-271.382	341.998	-53.009

Het gestegen afwikkelresultaat bij "Motorrijtuigen aansprakelijkheid" wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door een stijging van de schadelast in 2023. Deze schadelast stijgt als gevolg van een toename van de gemiddelde schadelast per schademelding door met name inflatie. Zie tevens "Toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening" onder "Schattingswijzigingen"

8. Voorzieningen

Voorzieningen voor belastingen

(in duizenden euro's)	Stand per 1 januari	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Stand per 31 december
Egalisatiereserve	5.191	470	-4.712	-	949
Gebouwen en terreinen	4.616	-	-514	-	4.102
Aandelen en hypotheek	-	-	288	-	288
Totaal 2023	9.807	470	-4.938	-	5.339

De Voorzieningen voor latente belastingen is ten behoeve van het inzicht gesplitst in een actieve en een passieve latentie en als presentatiewijziging ten opzichte van voorgaand jaar doorgevoerd.

Overige voorzieningen

(in duizenden euro's)	Stand per 1 januari	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Stand per 31 december
Jubileumuitkeringen medewerkers	219	37	-29	-6	221
Afkoop pensioenverplichting	2.395	184	-61	-	2.518
Niet opgenomen vakantiedagen	444	67	-149	-	362
Voorziening AFM en DNB	3.750	-	-	-3.750	-
Totaal 2023	6.808	288	-239	-3.756	3.101

Bij de overige voorzieningen is de looptijd voor een bedrag van € 554.000 (2022: € 4.295.000) korter dan één jaar.

De AFM en DNB hebben hun voorgenomen boetes ingetrokken. De toezichtrechtelijke onderzoeken naar compliance issues uit het verleden zijn hiermee definitief afgerond en de Voorziening AFM en DNB van € 3.750.000 valt hiermee vrij.

9. Schulden

Belastingen en premies sociale verzekeringen

(in duizenden euro's)	31-12-2023	31-12-2022
Assurantiebelasting	3.109	2.961
Omzetbelasting	-	182
Sociale lasten	920	765
Totaal	4.029	3.908

Overige schulden

(in duizenden euro's)	31-12-2023	31-12-2022
Crediteuren	4.371	3.516
Schulden aan groepsmaatschappijen	9	1.048
Overige schulden	1.596	1.073
Totaal	5.976	5.637

Alle schulden hebben een kortlopend karakter waarbij geen rente in rekening wordt gebracht.

10. Overlopende passiva

Overlopende passiva

(in duizenden euro's)	31-12-2023	31-12-2022
Reservering balansgratificatie personeel	166	-
Overige overlopende passiva	1.499	1.326
Totaal	1.665	1.326

De overlopende passiva hebben overwegend een kortlopend karakter.

Niet in de balans opgenomen regelingen

Leaseverplichtingen

Ten behoeve van de bedrijfsvoering van Bovemij zijn operationele leaseverplichtingen aangegaan met een gemiddelde looptijd van twee jaar. Per balansdatum bedraagt de som van de verschuldigde maandelijkse termijnen € 1.156.000 (2022: € 315.000). Hiervan vervalt € 559.000 na één jaar en € 597.000 vervalt tussen de één en één jaar.

Huurverplichtingen

N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij heeft voor één pand huurverplichtingen:

- Het huurcontract voor het pand dat in gebruik is van Enra GmbH loopt tot en met 30 november 2024 en heeft een huurprijs van € 43.000 per jaar die jaarlijks wordt geïndexeerd.

Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij van Terrorismeschaden N.V. (NHT)

Op 1 juli 2003 is na overleg tussen verzekeraars, de overheid en de Pensioen- en Verzekeringskamer inzake het terrorismeverzekeringsprobleem de NHT, de zogenaamde terrorismepool, van start gegaan. De terrorismepool waarin verzekeraars, herverzekeraars en de overheid deelnemen maakt het mogelijk om op een verantwoorde wijze dekking te blijven bieden voor terrorismerisico's. Voor verzekeraars is het risico gemaximeerd tot € 200 miljoen. Bovemij neemt deel aan de NHT en staat vanaf 1 januari 2023 garant voor haar aandeel (het obligo) in de 1e layer (zijnde € 200 miljoen) tot maximaal € 1.243.000.

Investeringsverplichtingen

Ten behoeve van de vervanging van het verzekeringstechnische automatiseringssysteem voor bedrijfsmatige verzekeringen heeft Bovemij per 31 december 2022 een investeringsverplichting van € 135.000,- aan de leverancier van dit systeem.

Aansprakelijkheidsstelling

Overeenkomstig artikel 403, lid 1, Titel 9 Boek 2 BW heeft Bovemij N.V. een verklaring van hoofdelijke aansprakelijkheid afgegeven voor de groepsmaatschappijen, met uitzondering van Bovemij Juridische Diensten B.V., Quakel Assuradeuren B.V., Bovemij Financieringsmaatschappij B.V., Bovemij Financieringen B.V., BOVAG Bovemij Platform B.V., Enra GmbH en Autotrust Holding B.V. en dochters.

Fiscale eenheid

N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij en haar Nederlandse 100% dochterondernemingen zijn onderdeel van de fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting van Bovemij N.V. en haar Nederlandse 100% dochterondernemingen met uitzondering van Enra GmbH. Alle entiteiten die deel uitmaken van de fiscale eenheid zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de vennootschapsbelasting. Bovemij N.V. belast de vennootschapsbelasting door aan de dochtermaatschappijen op basis van het commerciële resultaat van betreffende entiteit minus verliesverrekening.

Tevens zijn N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij en haar Nederlandse 100% dochterondernemingen onderdeel van de fiscale eenheid voor de omzetbelasting van Bovemij N.V. Voor de fiscale eenheid omzetbelasting geldt dat alle vennootschappen die deel uitmaken van een fiscale eenheid hoofdelijk aansprakelijk zijn voor alle belastingsschulden van alle verschillende belastingmiddelen.

Uitstaande leningen Bovemij Financieringsmaatschappij B.V.

N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij heeft, als onderdeel van een consortium van financiers, een revolverende kredietfaciliteit beschikbaar gesteld aan Bovemij Financieringsmaatschappij B.V. met een omvang van € 80 miljoen. Op balansdatum is € 60,7 miljoen van de faciliteit opgenomen en kan Bovemij Financieringsmaatschappij B.V. nog voor een bedrag van € 19,3 miljoen aan financiering opnemen bij N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.

Toelichting op geconsolideerde winst-en-verliesrekening over 2023

Premies

De premies worden nagenoeg volledig gerealiseerd in Nederland. Voor de opsplitsing naar branches wordt verwezen naar het overzicht resultaat technische rekening per branchegroep.

Resultaat technische rekening per branchegroep

(in duizenden euro's)	Ongevallen en ziekte		Motorrijtuigen aansprakelijkheid	
	2023	2022	2023	2022
11. Verdiende premies eigen rekening				
<i>Premies</i>				
-Bruto	30.018	31.100	139.871	133.122
-Aandeel herverzekeraars	1.351	1.340	5.632	4.733
	28.667	29.760	134.239	128.389
<i>Wijziging technische voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's</i>				
-Bruto	399	-193	-1.128	-929
-Aandeel herverzekeraars	93	88	-84	-95
	306	-281	-1.044	-834
	28.973	29.479	133.195	127.555
Toegerekende opbrengst uit beleggingen	2.294	-3.724	7.525	-10.372
12. Schade eigen rekening				
<i>Schaden</i>				
-Bruto	32.923	27.025	102.629	76.841
-Aandeel herverzekeraars	1.436	1.411	6.019	3.857
	31.487	25.614	96.610	72.984
<i>Wijziging technische voorziening voor te betalen schaden</i>				
-Bruto	-16.636	-9.603	53.500	13.159
-Aandeel herverzekeraars	-1.270	694	18.165	292
	-15.366	-10.297	35.335	12.867
Wijziging overige technische voorzieningen	-162	-88	1.956	427
	15.959	15.229	133.901	86.278
13. Bedrijfskosten				
Acquisitiekosten	3.582	5.224	18.385	16.417
Wijziging overlopende acquisitiekosten	-96	388	18	207
Beheers- en personeelskosten	1.223	2.290	22.204	17.415
Provisie van herverzekeraars	-306	-300	-	1
	4.403	7.602	40.607	34.040
Resultaat technische rekening	10.905	2.924	-33.788	-3.135

Resultaat technische rekening per branchegroep (vervolg)

	Casco		Brand en andere schade aan goederen	
(in duizenden euro's)	2023	2022	2023	2022
11. Verdiende premies eigen rekening				
<i>Premies</i>				
-Bruto	178.817	185.186	17123	17.696
-Aandeel herverzekeraars	3.688	3.221	4.144	4.291
	175.129	181.965	12.979	13.405
<i>Wijziging technische voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's</i>				
-Bruto	5.835	-14.849	262	256
-Aandeel herverzekeraars	-57	-9	114	-569
	5.892	-14.840	148	825
	181.021	167.125	13.127	14.230
Toegerekende opbrengst uit beleggingen	4.680	-6.597	324	-614
12. Schade eigen rekening				
<i>Schaden</i>				
-Bruto	113.722	92.518	9.743	14.619
-Aandeel herverzekeraars	69	838	1.555	5.888
	113.653	91.680	8.188	8.731
<i>Wijziging technische voorziening voor te betalen schaden</i>				
-Bruto	5.735	5.031	257	82
-Aandeel herverzekeraars	-209	221	28	250
	5.944	4.810	229	-168
Wijziging overige technische voorzieningen	356	427	85	11
	119.953	96.917	8.502	8.574
13. Bedrijfskosten				
Acquisitiekosten	26.649	32.304	1.694	1.641
Wijziging overlopende acquisitiekosten	3.944	-4.276	-116	102
Beheers- en personeelskosten	27.694	23.927	3.355	2.778
Provisie van herverzekeraars	-	-	-	-
	58.287	51.955	4.933	4.521
Resultaat technische rekening	7461	11.656	16	521

Resultaat technische rekening per branchegroep (vervolg)

(in duizenden euro's)	Overige branches		Totaal	
	2023	2022	2023	2022
11. Verdiende premies eigen rekening				
<i>Premies</i>				
-Bruto	16.691	17.751	382.520	384.855
-Aandeel herverzekeraars	-57	-2.893	14.758	10.692
	16.748	20.644	367.762	374.163
<i>Wijziging technische voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's</i>				
-Bruto	456	-681	5.824	-16.396
-Aandeel herverzekeraars	7	3.054	73	2.469
	449	-3.735	5.751	-18.865
	17.197	16.909	373.513	355.298
Toegerekende opbrengst uit beleggingen	835	-1.250	15.658	-22.557
12. Schade eigen rekening				
<i>Schaden</i>				
-Bruto	12.365	10.648	271.382	221.651
-Aandeel herverzekeraars	35	28	9.114	12.022
	12.330	10.620	262.268	209.629
<i>Wijziging technische voorziening voor te betalen schaden</i>				
-Bruto	1.728	384	44.584	9.053
-Aandeel herverzekeraars	39	-342	16.753	1.115
	1.689	726	27.831	7.938
Wijziging overige technische voorzieningen	37	35	2.272	812
	14.056	11.381	292.371	218.379
13. Bedrijfskosten				
Acquisitiekosten	2.339	2.209	52.649	57.795
Wijziging overlopende acquisitiekosten	-112	-90	3.638	-3.669
Beheers- en personeelskosten	2.647	2.320	57.123	48.730
Provisie van herverzekeraars	-	-42	-306	-341
	4.874	4.397	113.104	102.515
Resultaat technische rekening	-898	-119	-16.304	11.847

De in 2023 gewijzigde facturatie-systematiek op de fietsverzekeringen Duitsland (casco) leidt tot een rubricering van de regel bruto "Premies" en de regel "Wijziging technische voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's" ten opzichte van 2022.

13. Bedrijfskosten

Beheers- en personeelskosten

2023

(in duizenden euro's)	Beheerskosten direct	Beheerskosten staf	Beheerskosten commercie	Beheerskosten data	Beheerskosten holding	Beheerskosten totaal
Algemene kosten	2.867	251	67	-	72	3.256
Lonen en salarissen	13.025	9.428	5.852	719	125	29.149
Sociale lasten	1.879	1.405	836	121	7	4.248
Pensioenlasten	1.552	1.366	846	88	15	3.867
Overige personeelskosten	9.358	3.234	573	862	60	14.087
Huisvesting	1.177	795	404	67	2	2.446
Automatiseringskosten	6.084	4.113	109	-	6	10.312
Reis- en verblijfkosten	447	309	669	17	27	1.470
Marketing- en communicatiekosten	134	95	1.767	-	-3	1.993
Afschrijvingen	1.107	260	-	-	100	1.467
Totaal beheers- en personeelskosten	37.630	21.256	11.122	1.874	411	72.293
Toegerekend aan schadelast	-7.581	-	-	-	-	-7.581
Toegerekend aan acquisitiekosten	-7.589	-	-	-	-	-7.589
Beheers- en personeelskosten technische rekening	22.460	21.256	11.122	1.874	411	57.123

(in duizenden euro's)	Beheerskosten direct	Beheerskosten staf	Beheerskosten commercie	Beheerskosten data	Beheerskosten holding	Beheerskosten totaal
Algemene kosten	2.427	2.031	48	3	-	4.509
Lonen en salarissen	11.062	8.286	5.551	476	449	25.824
Sociale lasten	1.872	1.295	789	81	16	4.053
Pensoenlasten	1.583	1.174	789	49	35	3.630
Overige personeelskosten	6.629	2.189	837	17	1	9.673
Huisvesting	1.109	733	403	-	-	2.245
Automatiseringskosten	5.028	3.093	-	-	-	8.121
Reis- en verblijfkosten	491	321	808	1	39	1.660
Marketing- en communicatiekosten	155	80	1.353	-	-	1.588
Afschrijvingen	573	265	-	-	-	838
Totaal beheers- en personeelskosten	30.929	19.467	10.578	627	540	62.141
Toegerekend aan schadelast	-5.946	-	-	-	-	-5.946
Toegerekend aan acquisitiekosten	-7.465	-	-	-	-	-7.465
Beheers- en personeelskosten technische rekening	17.518	19.467	10.578	627	540	48.730

De beheerskosten staf, commercie, data en holding betreffen kosten die vanuit Bovemij Interne Diensten B.V., Commercie Bovemij Groep B.V., RDC InMotiv B.V. respectievelijk Bovemij N.V. zijn doorbelast aan N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij.

In 2023 waren gemiddeld 225 medewerkers (2022: 239 medewerkers) in dienst bij de vennootschappen behorende tot N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij. Dit betreft 195 FTE (2022: 209 FTE). Voor een overzicht van de bezoldiging van commissarissen en bestuurders wordt verwezen naar de toelichting op de enkelvoudige winst-en-verliesrekening.

Honoraria externe accountant

(in duizenden euro's)	2023	2022
Controle van de jaarrekening en andere wettelijke rapportages	440	444
Totaal	440	444

Bovenstaande honoraria (incl. BTW) van Ernst & Young Accountants LLP zijn ten laste gebracht van Bovemij N.V. en haar deelnemingen, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a BW. De honoraria van de externe accountant zijn inclusief kosten in verband met controle van de jaarrekening voor 2023 en hebben betrekking op de kosten lopend boekjaar.

14. Beleggingsopbrengsten

(in duizenden euro's)	Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	Overige terreinen en gebouwen	Beleggingen in groepsmaatschappijen	Aandelen	Obligaties	Hypotheken	Uitstaande leningen	Liquide middelen	Totaal 2023
Opbrengst gebouwen en terreinen	-	1.855	-	-	-	-	-	778	2.633
Ongerealiseerde winst op beleggingen	-	167	-	3.886	4.891	1.149	-	-	10.093
Gerealiseerde winst op beleggingen	-	-	1.305	6.759	1.472	1.540	13	14	11.103
	-	2.022	1.305	10.645	6.363	2.689	13	792	23.829

(in duizenden euro's)	Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	Overige terreinen en gebouwen	Beleggingen in groepsmaatschappijen	Aandelen	Obligaties	Hypotheken	Uitstaande leningen	Liquide middelen	Totaal 2022
Opbrengst gebouwen en terreinen	940	1.788	-	-	-	-	-	299	3.027
Ongerealiseerde winst op beleggingen	80	-	-	-	-	-	-	-	80
Gerealiseerde winst op beleggingen	-	-	1.155	968	1.142	1.642	25	-	4.932
	1.020	1.788	1.155	968	1.142	1.642	25	299	8.039

De opbrengst bij terreinen en gebouwen betreft huuropbrengsten.

15. Beleggingslasten

(in duizenden euro's)	Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	Overige terreinen en gebouwen	Beleggingen in groepsmaatschappijen	Aandelen	Obligaties	Hypotheken	Uitstaande leningen	Liquide middelen	Totaal 2023
Beheerskosten en rentelasten beleggingen	-	653	-	-	-	-	721	-879	495
Ongerealiseerd verlies op beleggingen	200	1.738	-	-	192	-	-	-	2.130
Gerealiseerd verlies op beleggingen	-	-	-	-	-	80	-	-	80
	200	2.391	-	-	192	80	721	-879	2.705

(in duizenden euro's)	Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	Overige terreinen en gebouwen	Beleggingen in groepsmaatschappijen	Aandelen	Obligaties	Hypotheken	Uitstaande leningen	Liquide middelen	Totaal 2022
Beheerskosten en rentelasten beleggingen	868	694	-	-	-	-	380	1.197	3.139
Ongerealiseerd verlies op beleggingen	5	2.861	-	9.105	5.543	18.632	-	-	36.146
Gerealiseerd verlies op beleggingen	680	-	-	-	51	405	-	-	1.136
	1.553	3.555	-	9.105	5.594	19.037	380	1.197	40.421

16. Resultaat niet-verzekeringstechnische activiteiten

(in duizenden euro's)	2023	2022
Omzet niet-verzekeringstechnische activiteiten	525	457
Kostprijs van de omzet niet-verzekeringstechnische activiteiten	38	21
	487	436
Beheerskosten niet-verzekeringstechnische activiteiten	160	719
Totaal	327	-283

Het resultaat niet-verzekeringstechnische activiteiten betreft het resultaat van Bovemij Ondernemersportaal en dochteronderneming Bovemij Juridische Diensten B.V.

17. Andere baten en lasten

De andere baten bedragen in 2023 € 3.750.000 in verband met de intrekking van de voorgenomen boetes AFM en DNB.

18. Belastingen

De effectieve belastingdruk is 36,0% (2022: -3581,8%). De belastingdruk is hoger dan de nominale belastingdruk van 25% door een correctie op de latente belastingschuld. In de jaarrekening 2022 zijn de latente belastingschulden gewaardeerd tegen het toekomstige vennootschapsbelasting tarief van 25,8%. In 2022 is het tarief vanaf 2023 vastgesteld op 25,8%.

Enkelvoudige balans per 31 december 2023

(Voor resultaatbestemming)

Activa

(in duizenden euro's)		31-12-2023	31-12-2022
Immateriële vaste activa	1		
Software		5.628	4.757
Goodwill		106	122
		5.734	4.879
Beleggingen	2		
Terreinen en gebouwen			
Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik		7.630	7.760
Overige terreinen en gebouwen		44.296	45.867
		51.926	53.627
Beleggingen in groepsmaatschappijen en deelnemingen			
Deelnemingen		6.688	4.568
Beleggingen in groepsmaatschappijen		45.693	60.743
		52.381	65.311
Overige financiële beleggingen			
Aandelen		28.149	52.960
Obligaties		260.173	70.226
Hypotheken		83.272	80.663
		371.594	203.849
Vorderingen	3		
Vorderingen uit herverzekering		21.664	16.476
Vorderingen uit directe verzekering		3.057	3.833
Vorderingen uit co-assurantie en inkomende herverzekering		-	25.298
Actieve belastinglatentie		770	763
Overige vorderingen		28.184	7.179
		53.675	53.549
Overige activa	4		
Materiële vaste activa		463	754
Liquide middelen		28.067	174.914
		28.530	175.668
Overige activa	5		
Overlopende acquisitiekosten		26.140	29.778
Overige overlopende activa		37.765	34.267
		63.905	64.045
		627.745	620.928

Passiva

(in duizenden euro's)		31-12-2023	31-12-2022
Eigen vermogen	6		
Geplaatst kapitaal		2.500	2.500
Herwaarderingsreserve		6.997	8.311
Wettelijke reserve		421	326
Overige reserves		137.268	141.454
Resultaat boekjaar		-4.326	-405
		142.860	152.186
Technische voorzieningen	7		
<i>Voor niet-verdiende premies en lopende risico's</i>			
-Bruto		168.707	174.531
-Aandeel herverzekeraars		2.228	2.301
		166.479	172.230
<i>Voor te betalen schaden</i>			
-Bruto		341.998	297.414
-Aandeel herverzekeraars		67.026	50.273
		274.972	247.141
Overige technische voorzieningen		21.378	19.106
		462.829	438.477
Voorzieningen	8		
Voorziening voor latente belastingen		5.339	9.807
Overige voorzieningen		3.040	6.712
		8.379	16.519
Schulden	9		
Schulden uit herverzekering		320	437
Schulden uit directe verzekering		4.976	4.464
Belastingen en premies sociale verzekeringen		2.936	3.002
Overige schulden		4.088	4.729
		12.320	12.632
Overlopende passiva	10	1.357	1.114
		627.745	620.928

Enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2023

Technische rekening

[in duizenden euro's]		2023	2022
Verdiende premie eigen rekening	11		
Premies			
-Bruto		382.520	384.855
-Aandeel herverzekeraars		14.758	10.692
		367.762	374.163
Wijziging technische voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's			
-Bruto		5.824	-16.396
-Aandeel herverzekeraars		73	2.469
		5.751	-18.865
		373.513	355.298
Toegerekende opbrengst uit beleggingen		15.658	-22.557
Schade eigen rekening	12		
Schaden			
-Bruto		271.382	221.651
-Aandeel herverzekeraars		9.114	12.022
		262.268	209.629
Wijziging technische voorziening voor te betalen schade			
-Bruto		44.584	9.053
-Aandeel herverzekeraars		16.753	1.115
		27.831	7.938
Wijziging overige technische voorzieningen		2.272	812
		292.371	218.379
Bedrijfskosten	13		
Acquisitiekosten		66.620	68.626
Wijziging overlopende acquisitiekosten		3.638	-3.669
Beheers- en personeelskosten		52.050	43.968
Provisie van herverzekeraar		-306	-341
		122.002	108.584
Resultaat technische rekening		-25.202	5.778

Niet technische rekening

(in duizenden euro's)		2023	2022
Resultaat technische rekening		-25.202	5.778
Beleggingsopbrengsten	14		
Opbrengst gebouwen en terreinen		2.474	3.027
Ongerealiseerde beleggingsopbrengsten		10.093	80
Gerealiseerde winst op beleggingen		11.090	4.907
		23.657	8.014
Beleggingslasten	15		
Beheerskosten en rentelasten beleggingen		311	3.003
Ongerealiseerd verlies op beleggingen		2.060	36.140
Gerealiseerd verlies op beleggingen		80	1.136
		2.451	40.279
Toegerekende opbrengst uit beleggingen overgeboekt naar technische rekening		-15.658	22.557
Niet-verzekeringstechnische activiteiten			
Omzet		199	202
Beheerskosten niet-verzekeringstechnisch		39	503
Resultaat niet-verzekeringstechnische activiteiten		160	-301
Andere baten en lasten	17	3.750	1.750
Resultaat voor belastingen		-15.744	-5.981
Belastingen		4.889	1.119
Resultaat deelnemingen	18	6.529	4.457
Resultaat na belastingen		-4.326	-405

Enkelvoudig kasstroomoverzicht

(in duizenden euro's)

2023

2022

Stand liquide middelen per 1 januari		174.914	188.362
Kasstroom uit operationele activiteiten			
Resultaat na belastingen		-4.326	-405
Aanpassingen voor:			
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen materiële vaste activa	4	66	258
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen immateriële vaste activa	1	1.073	522
Niet-gerealiseerde waardeverandering beleggingen	2	-12.581	36.466
Mutatie deelnemingen	2	-2.120	-1.429
Mutatie technische voorzieningen	7	24.352	27.615
Mutatie voorziening voor belastingen	8	-4.468	-11.204
Mutatie overige voorzieningen	8	-3.672	6
Mutatie overige operationele activiteiten		-55	-5.727
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		-1.731	46.102
Kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten			
Investerings en aankopen			
Aankopen beleggingen	2	-261.498	-63.078
Investerings materiële vaste activa	4	-	-50
Investerings immateriële vaste activa	1	-	-938
Desinvesteringen en verkopen			
Verkopen beleggingen	2	123.085	45.758
Desinvesteringen materiële vaste activa	4	225	-
Desinvesteringen immateriële vaste activa	1	-1.928	-
Totaal kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten		-140.116	-18.308
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Dividenduitkering	6	-20.000	-41.242
Agiostorting		15.000	-
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		-5.000	-41.242
Mutatie liquide middelen		-146.847	-13.448
Stand liquide middelen per 31 december		28.067	174.914

De nummering in bovenstaand kasstroomoverzicht verwijst naar de nummering in de toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening. De mutatie van overige operationele activiteiten betreft de mutatie in het boekjaar van de vorderingen, de overlopende activa, de schulden en de overlopende passiva.

Toelichting op de enkelvoudige balans per 31 december 2023

Algemeen

De waarderingsgrondslagen voor activa en passiva, alsmede de grondslagen van de resultaatbepaling, zijn identiek aan die van de geconsolideerde jaarrekening. Deelnemingen worden opgenomen op basis van netto vermogenswaarde. De netto vermogenswaarde wordt vermeerderd met haar aandeel in de resultaten van de deelneming en haar aandeel in de directe mutaties in het eigen vermogen van de deelneming. Deze waardering vindt plaats vanaf het moment van verwerving, bepaald volgens de grondslagen zoals vermeld in deze jaarrekening en verminderd met haar aandeel in de dividenduitkeringen van de deelnemingen. In de winst-en-verliesrekening wordt het aandeel van de vennootschap in het resultaat van de deelnemingen in groepsmaatschappijen opgenomen.

Overeenkomstig artikel 403, lid 1, Titel 9 Boek 2 BW heeft de vennootschap een verklaring van hoofdelijke aansprakelijkheid afgegeven voor de groepsmaatschappijen.

1. Immateriële vaste activa

Software

(in duizenden euro's)	2023	2022
Stand per 1 januari		
Aanschaffingskosten	5.274	4.336
Afschrijvingen	-517	-10
	4.757	4.326
Mutaties in de boekwaarde		
Investeringen	-	938
Afschrijvingen	-1.057	-507
Desinvesteringen	1.928	-
Afschrijvingen desinvesteringen	-	-
	871	431
Stand per 31 december		
Aanschaffingskosten	7.202	5.274
Afschrijvingen	-1.574	-517
	5.628	4.757

Goodwill

Voor een toelichting op goodwill wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans onder de toelichting goodwill.

2. Beleggingen

Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik

(in duizenden euro's)	2023	2022
Stand per 1 januari	7.760	19.310
Verkoop in boekjaar	-	-11.630
Herwaardering in boekjaar	-130	80
Stand per 31 december	7.630	7.760

Terreinen en gebouwen maken deel uit van de beleggingsportefeuille. Hierop wordt niet afgeschreven. Alle terreinen en gebouwen zijn getaxeerd per 31 december 2023.

De verkrijgingsprijs van de terreinen en gebouwen voor eigen gebruik bedraagt per 31 december 2023 € 10.134.000 (2022: € 10.134.000). De waardering van terreinen en gebouwen voor eigen gebruik is inclusief een cumulatieve herwaardering van € 2.504.000 negatief (2022: € 2.374.000 negatief).

Voor een toelichting op de huuropbrengsten en de direct toerekenbare kosten van gebouwen en terreinen voor eigen gebruik wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans onder de kop beleggingen.

Overige terreinen en gebouwen

(in duizenden euro's)	2023	2022
Stand per 1 januari	45.867	48.728
Herwaardering in boekjaar	-1.571	-2.861
Stand per 31 december	44.296	45.867

Voor een toelichting op de verkrijgingsprijs en de waardering van overige terreinen en gebouwen wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans onder de kop beleggingen.

Deelnemingen

(in duizenden euro's)	2023	2022
Deelneming Enra B.V.	5.030	3.045
Deelneming Bovemij Intermediair B.V.	1.724	1.711
Deelneming Bovemij Juridische Diensten B.V.	-66	-188
Totaal	6.688	4.568

Beleggingen in groepsmaatschappijen

Voor een toelichting beleggingen in groepsmaatschappijen wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans onder de kop beleggingen.

Overige financiële beleggingen

(in duizenden euro's)	2023		2022	
	Balanswaarde	Verkrijgingsprijs	Balanswaarde	Verkrijgingsprijs
Aandelen	28.149	14.108	52.960	47.434
Obligaties	260.173	260.852	70.226	75.978
Hypotheke	83.272	94.252	80.663	92.734
Stand per 31 december	371.594	369.212	203.849	216.146

Verloop overige financiële beleggingen

(in duizenden euro's)	Aandelen	Obligaties	Hypotheke	Totaal 2023	Totaal 2022
Stand per 1 januari	52.960	70.226	80.663	203.849	196.326
Aankopen en stortingen	1.119	242.142	1.916	245.177	44.634
Herwaardering ten gunste (- ten laste) van resultaat	8.515	4.698	1.069	14.282	-33.685
Verkopen en aflossingen	-34.445	-56.893	-376	-91.714	-3.426
Stand per 31 december	28.149	260.173	83.272	371.594	203.849

Toelichting waarderingmethoden beleggingen 2023

(in duizenden euro's)	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Waarderingsmodellen	Andere methoden	Totaal 2023
Terreinen en gebouwen	-	7.630	44.296	-	51.926
Aandelen	28.149	-	-	-	28.149
Obligaties	260.173	-	-	-	260.173
Hypotheke	-	-	-	83.272	83.272
Stand per 31 december	288.322	7.630	44.296	83.272	423.520

Toelichting waarderingmethoden beleggingen 2022

(in duizenden euro's)	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Waarderingsmodellen	Andere methoden	Totaal 2022
Terreinen en gebouwen	-	7.760	45.867	-	53.627
Aandelen	52.960	-	-	-	52.960
Obligaties	70.226	-	-	-	70.226
Hypotheke	-	-	-	80.663	80.663
Stand per 31 december	123.186	7.760	45.867	80.663	257.476

Voor een toelichting op waarderingen volgens andere methoden wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans onder de kop beleggingen.

3. Vorderingen

Vorderingen uit co-assurantie en inkomende herverzekering

Voor een toelichting op vorderingen uit co-assurantie wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans onder de kop Vorderingen uit co-assurantie en inkomende herverzekering.

Actieve belastinglatentie

Voor een toelichting op de actieve belastinglatentie wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans onder de kop 3. Vorderingen bij Actieve belastinglatentie.

Overige vorderingen

(in duizenden euro's)	2023	2022
Vooruitbetaalde kostenfacturen	-	846
Vorderingen op groepsmaatschappijen	10.422	318
Rekening courant Stichting Rechtsbijstand Mobiliteitsbranche	-	621
Te vorderen vennootschapsbelasting	14.993	5.234
Te vorderen omzetbelasting	1.063	-
Overige vorderingen	1.706	160
Stand per 31 december	28.184	7.179

De overige vorderingen hebben overwegend een kortlopend karakter en bevatten geen materieel kredietrisico.

4. Overige activa

Materiële vaste activa

(in duizenden euro's)	Kantoor- inventaris	Kantoor- inventaris
	2023	2022
Stand per 1 januari		
Aanschaffingskosten	5.878	6.078
Afschrijvingen	-5.124	-5.116
	754	962
Mutaties in de boekwaarde		
Investerings	-	50
Afschrijvingen	-66	-258
Desinvesteringen	-225	-250
Afschrijvingen desinvesteringen	-	250
	-291	-208
Stand per 31 december		
Aanschaffingskosten	5.653	5.878
Afschrijvingen	-5.190	-5.124
	463	754

Liquide middelen

(in duizenden euro's)	2023	2022
Rabobank	5.732	42.877
ABN AMRO	21.058	64.130
ING Bank	1.250	67.970
Overige banken	27	-63
Stand per 31 december	28.067	174.914

De liquide middelen staan vrij ter beschikking, zijn direct opeisbaar en worden tegen reële waarde gewaardeerd.

Onder de liquide middelen is voor een bedrag van € 14.000.000 deposito opgenomen.

5. Overlopende activa

Overlopende acquisitiekosten

(in duizenden euro's)	31-12-2023	31-12-2022
Ongevallen en ziekte	328	233
Motorrijtuigen aansprakelijkheid	2.501	2.519
Casco	22.476	26.419
Brand en andere schade aan goederen	188	72
Overige branches	647	535
	26.140	29.778

Overige overlopende activa

(in duizenden euro's)	31-12-2023	31-12-2022
Toekomstige termijnen te factureren verzekeringspremie	36.738	33.437
Overige overlopende activa	1.027	830
	37.765	34.267

De overlopende activa hebben overwegend een kortlopend karakter en de boekwaarde is een redelijke schatting van de reële waarde.

6. Eigen vermogen

2023

(in duizenden euro's)	Geplaatst kapitaal	Herwaarderings-reserve	Wettelijke reserve	Overige reserves	Onverdeeld resultaat	Totaal 2023
Stand per 1 januari	2.500	8.311	326	141.454	-405	152.186
Resultaatverdeling vorig boekjaar	-	-	-	-405	405	-
Mutatie herwaarderingsreserve	-	-1.314	-	1.314	-	-
Mutatie wettelijke reserve	-	-	95	-95	-	-
Agiostorting door Bovemij N.V.	-	-	-	15.000	-	15.000
Dividendbetalingen	-	-	-	-20.000	-	-20.000
Resultaat boekjaar	-	-	-	-	-4.326	-4.326
Stand per 31 december	2.500	6.997	421	137.268	-4.326	142.860

De wettelijke reserve, zijnde € 421.000 wordt genomen in verband met niet volledig door N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij gehouden deelnemingen. De herwaarderingsreserve en de wettelijke reserve zijn niet vrij uitkeerbaar.

De dividendbetalingen ten bedrage van € 41.243.000 zijn inclusief een uitkering van interim dividend ten bedrage van € 23.000.000 die in boekjaar 2022 heeft plaatsgevonden.

Per balansdatum bedraagt het maatschappelijk en volgestort kapitaal twee miljoen vijfhonderd duizend euro (€ 2.500.000). Dit betreft 5.000 gewone aandelen van nominaal vijfhonderd euro (€ 500).

2022

(in duizenden euro's)	Geplaatsd kapitaal	Herwaarderings-reserve	Wettelijke reserve	Overige reserves	Onverdeeld resultaat	Totaal 2022
Stand per 1 januari	2.500	12.496	277	117.751	60.809	193.833
Resultaatverdeling vorig boekjaar	-	-	-	60.809	-60.809	-
Mutatie herwaarderingsreserve	-	-4.185	-	4.185	-	-
Mutatie wettelijke reserve	-	-	49	-49	-	-
Agio storting door Bovemij N.V.	-	-	-	-	-	-
Dividendbetalingen	-	-	-	-41.242	-	-41.242
Resultaat boekjaar	-	-	-	-	-405	-405
Stand per 31 december	2.500	8.311	326	141.454	-405	152.186

Bestemming van het resultaat 2022

In de Algemene vergadering van Aandeelhouders van 14 april 2023 is besloten € 20.000.000 uit te keren als dividend. Dit in de lijn met het reserverings- en dividendbeleid en rekening houdend met een voor de vennootschap toereikend geachte solvabiliteit. Het resultaat is toegevoegd aan de overige reserves.

Voorstel voor bestemming van het resultaat 2023

Met inachtneming van het kapitaalbeleid van Bovemij N.V. heeft de Raad van Bestuur, onder goedkeuring van de Raad van Commissarissen, voorgesteld om het resultaat na belasting toe te voegen aan de overige reserves.

7. Technische voorzieningen

Voor een toelichting op de technische voorzieningen wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans onder de kop technische voorzieningen.

8. Voorzieningen

Voorzieningen voor belastingen

Voor een toelichting op de voorzieningen voor belastingen wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans onder de kop voorzieningen.

Overige voorzieningen

(in duizenden euro's)	Stand per 1 januari	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Stand per 31 december
Jubileumuitkeringen medewerkers	185	34	-19	-13	187
Afkoop pensioenverplichting	2.390	184	-61	-	2.513
Niet opgenomen vakantiedagen	387	65	-112	-	340
Voorziening AFM en DNB	3.750	-	-	-3.750	-
Totaal 2023	6.712	283	-192	-3.763	3.040

Bij de overige voorzieningen is de looptijd voor een bedrag van € 439.000 (2022: € 4.236.000) korter dan één jaar.

9. Schulden

Belastingen en premies sociale verzekeringen

(in duizenden euro's)	31-12-2023	31-12-2022
Assurantiebelasting	2.318	2.185
Omzetbelasting	-	169
Vennootschapsbelasting	-	-
Sociale lasten	618	648
Totaal	2.936	3.002

Overige schulden

(in duizenden euro's)	31-12-2023	31-12-2022
Crediteuren	3.537	3.070
Schulden aan groepsmaatschappijen	328	1.184
Overige schulden	223	475
Totaal	4.088	4.729

Alle schulden hebben een kortlopend karakter waarbij geen rente in rekening wordt gebracht.

10. Overlopende passiva

Overlopende passiva

(in duizenden euro's)	31-12-2023	31-12-2022
Reservering balansgratificatie personeel	86	-
Reservering afkoop pensioenregeling	-	-
Overige overlopende passiva	1.271	1.114
Totaal	1.357	1.114

De overlopende passiva hebben overwegend een kortlopend karakter.

Niet in de balans opgenomen regelingen

Voor een toelichting op niet in de balans opgenomen regelingen wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans onder de kop overlopende passiva.

Toelichting op enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2023

Premies

De premies worden nagenoeg volledig gerealiseerd in Nederland. Voor de opsplitsing naar branches wordt verwezen naar het overzicht resultaat technische rekening per branchegroep vanaf de pagina hierna.

Resultaat technische rekening per branchegroep

(in duizenden euro's)	Ongevallen en ziekte		Motorrijtuigen aansprakelijkheid	
	2023	2022	2023	2022
11. Verdiende premies eigen rekening				
<i>Premies</i>				
-Bruto	30.018	31.100	139.871	133.122
-Aandeel herverzekeraars	1.351	1.340	5.632	4.733
	28.667	29.760	134.239	128.389
<i>Wijziging technische voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's</i>				
-Bruto	399	-193	-1.128	-929
-Aandeel herverzekeraars	93	88	-84	-95
	306	-281	-1.044	-834
	28.973	29.479	133.195	127.555
Toegerekende opbrengst uit beleggingen	2.294	-3.724	7.525	-10.372
12. Schade eigen rekening				
<i>Schaden</i>				
-Bruto	32.923	27.025	102.629	76.841
-Aandeel herverzekeraars	1.436	1.411	6.019	3.857
	31.487	25.614	96.610	72.984
<i>Wijziging technische voorziening voor te betalen schade</i>				
-Bruto	-16.636	-9.603	53.500	13.159
-Aandeel herverzekeraars	-1.270	694	18.165	292
	-15.366	-10.297	35.335	12.867
Wijziging overige technische voorzieningen	-162	-88	1.956	427
	15.959	15.229	133.901	86.278
13. Bedrijfskosten				
Acquisitiekosten	5.767	5.333	20.176	19.280
Wijziging overlopende acquisitiekosten	-96	388	18	207
Beheers- en personeelskosten	1.165	2.227	21.736	16.967
Provisie van herverzekeraars	-306	-300	-	1
	6.530	7.648	41.930	36.455
Resultaat technische rekening	8.778	2.878	-35.111	-5.550

Resultaat technische rekening per branchegroep

	Casco		Brand en andere schade aan goederen	
(in duizenden euro's)	2023	2022	2023	2022
11. Verdiende premies eigen rekening				
<i>Premies</i>				
-Bruto	178.817	185.186	17123	17.696
-Aandeel herverzekeraars	3.688	3.221	4.144	4.291
	175.129	181.965	12.979	13.405
<i>Wijziging technische voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's</i>				
-Bruto	5.835	-14.849	262	256
-Aandeel herverzekeraars	-57	-9	114	-569
	5.892	-14.840	148	825
	181.021	167.125	13.127	14.230
Toegerekende opbrengst uit beleggingen	4.680	-6.597	324	-614
12. Schade eigen rekening				
<i>Schaden</i>				
-Bruto	113.722	92.518	9.743	14.619
-Aandeel herverzekeraars	69	838	1.555	5.888
	113.653	91.680	8.188	8.731
<i>Wijziging technische voorziening voor te betalen schaden</i>				
-Bruto	5.735	5.031	257	82
-Aandeel herverzekeraars	-209	221	28	250
	5.944	4.810	229	-168
Wijziging overige technische voorzieningen	356	427	85	11
	119.953	96.917	8.502	8.574
13. Bedrijfskosten				
Acquisitiekosten	36.301	39.687	1.695	1.641
Wijziging overlopende acquisitiekosten	3.944	-4.276	-116	102
Beheers- en personeelskosten	23.216	19.779	3.356	2.778
Provisie van herverzekeraars	-	-	-	-
	63.461	55.190	4.935	4.521
Resultaat technische rekening	2.287	8.421	14	521

Resultaat technische rekening per branchegroep

(in duizenden euro's)	Overige branches		Totaal	
	2023	2022	2023	2022
11. Verdiende premies eigen rekening				
<i>Premies</i>				
-Bruto	16.691	17.751	382.520	384.855
-Aandeel herverzekeraars	-57	-2.893	14.758	10.692
	16.748	20.644	367.762	374.163
<i>Wijziging technische voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's</i>				
-Bruto	456	-681	5.824	-16.396
-Aandeel herverzekeraars	7	3.054	73	2.469
	449	-3.735	5.751	-18.865
	17.197	16.909	373.513	355.298
Toegerekende opbrengst uit beleggingen	835	-1.250	15.658	-22.557
12. Schade eigen rekening				
<i>Schaden</i>				
-Bruto	12.365	10.648	271.382	221.651
-Aandeel herverzekeraars	35	28	9.114	12.022
	12.330	10.620	262.268	209.629
<i>Wijziging technische voorziening voor te betalen schade</i>				
-Bruto	1.728	384	44.584	9.053
-Aandeel herverzekeraars	39	-342	16.753	1.115
	1.689	726	27.831	7.938
Wijziging overige technische voorzieningen	37	35	2.272	812
	14.056	11.381	292.371	218.379
13. Bedrijfskosten				
Acquisitiekosten	2.681	2.685	66.620	68.626
Wijziging overlopende acquisitiekosten	-112	-90	3.638	-3.669
Beheers- en personeelskosten	2.577	2.217	52.050	43.968
Provisie van herverzekeraars	-	-42	-306	-341
	5.146	4.770	122.002	108.584
Resultaat technische rekening	-1.170	-492	-25.202	5.778

13. Bedrijfskosten

Beheers- en personeelskosten

2023

(in duizenden euro's)	Beheerskosten direct	Beheerskosten staf	Beheerskosten commercie	Beheerskosten D&A	Beheerskosten holding	Beheerskosten Totaal
Algemene kosten	2.421	251	67	-	72	2.810
Lonen en salarissen	10.547	9.428	5.852	719	125	26.671
Sociale lasten	1.454	1.405	836	121	7	3.823
Pensioenlasten	1.375	1.366	846	88	15	3.690
Overige personeelskosten	9.132	3.234	573	862	60	13.861
Huisvesting	886	795	404	67	2	2.155
Automatiseringskosten	5.402	4.113	109	-	6	9.630
Reis- en verblijfkosten	268	309	669	17	27	1.291
Marketing- en communicatiekosten	-	95	1.767	-	-3	1.859
Afschrijvingen	1.072	260	-	-	100	1.432
Totaal beheers- en personeelskosten	32.557	21.256	11.122	1.874	411	67.220
Toegerekend aan schadelast	-7.581	-	-	-	-	-7.581
Toegerekend aan acquisitiekosten	-7.589	-	-	-	-	-7.589
Beheers- en personeelskosten technische rekening	17.387	21.256	11.122	1.874	411	52.050

2022

(in duizenden euro's)	Beheerskosten direct	Beheerskosten staf	Beheerskosten commercie	Beheerskosten D&A	Beheerskosten holding	Beheerskosten Totaal
Algemene kosten	2.014	2.031	48	3	-	4.096
Lonen en salarissen	8.932	8.286	5.551	476	449	23.694
Sociale lasten	1.508	1.295	789	81	16	3.689
Pensoenlasten	1.420	1.174	789	49	35	3.467
Overige personeelskosten	6.294	2.189	837	17	-	9.337
Huisvesting	844	733	403	-	-	1.980
Automatiseringskosten	4.314	3.093	-	-	-	7.407
Reis- en verblijfkosten	319	321	808	1	39	1.488
Marketing- en communicatiekosten	-	80	1.353	-	-	1.433
Afschrijvingen	522	265	-	-	-	787
Totaal beheers- en personeelskosten	26.167	19.467	10.578	627	539	57.378
Toegerekend aan schadelast	-5.946	-	-	-	-	-5.946
Toegerekend aan acquisitiekosten	-7.465	-	-1	1	1	-7.464
Beheers- en personeelskosten technische rekening	12.756	19.467	10.577	628	540	43.968

In 2023 waren gemiddeld 151 medewerkers (2022: 166 medewerkers) in dienst bij de vennootschap. Dit betreft 170 FTE (2022: 186 FTE).

Commissarissen en bestuurders

Ultimo 2023 bestaat de Raad van Commissarissen uit drie leden (2022: drie) en de Raad van Bestuur uit twee leden (2022: twee). De uit hoofde van artikel 383 lid 1, Titel 9 Boek 2 BW, voorgeschreven melding wordt hierna toegelicht.

2023

(in duizenden euro's)	Directe beloning vast	Directe beloning diversen	Uitgestelde beloning pensioen	Totaal beloning
L. Musters (vanaf 15 februari 2023)	206	28,956	25	260
P.J. van der Burg (tot en met 15 februari 2023)	132	24,804	341	497
M.G. Bakker	345	48,757	30	424
Totaal	683	103	395	1.181

2022

(in duizenden euro's)	Directe beloning vast	Directe beloning diversen	Uitgestelde beloning pensioen	Totaal beloning
P.J. van der Burg	256	35	143	434
M.G. Bakker	317	42	27	386
Totaal	573	77	170	820

De directe beloning diversen bevat autokosten, sociale lasten werkgever en overige.

L.C.A. Musters is per 15 februari 2023 toegetreden tot de Raad van Bestuur als Algemeen directeur van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij.

P.J. van der Burg is per 1 januari 2023 afgetreden uit de Raad van Bestuur van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij.

M.G. Bakker is tevens lid van de Raad van Bestuur van Bovemij N.V. De bezoldiging zoals opgenomen in de tabel heeft betrekking op beide functies.

Honorering Raad van Commissarissen

(in duizenden euro's)	2023	2022
A.C. Dorland (vanaf 23 april 2021)	25	25
E.A. Kleijnenberg	55	55
A.P. Zeggen	48	48
Totaal	128	128

Waar van toepassing zijn de hierboven vermelde bedragen inclusief BTW.

A.C. Dorland is tevens voorzitter van de Raad van Commissarissen van Bovemij N.V.

Aandelenbezit Raad van Bestuur

Voor de Raad van Bestuur is een certificatenplan opgesteld. Dit certificatenplan, van Bovemij N.V., is in lijn gebracht met de Regeling beheerst beloningsbeleid Wft. Het aandelenbezit van de Raad van Bestuur is als volgt te specificeren:

(aantal stuks certificaten van aandelen)	31-12-2023	31-12-2022
P.J. van der Burg	-	684
Totaal	-	684

14. Beleggingsopbrengsten

(in duizenden euro's)	Overige terreinen en gebouwen	Beleggingen in				Uitstaande leningen	Liquide middelen	Totaal 2023	Totaal 2022
		groepsmaatschappijen	Aandelen	Obligaties	Hypotheek				
Opbrengst gebouwen en terreinen	1.855	-	-	-	-	-	619	2.474	3.027
Ongerealiseerde winst op beleggingen	167	-	3.886	4.891	1.149	-	-	10.093	80
Gerealiseerde winst op beleggingen	-	1.305	6.759	1.472	1.540	-	14	11.090	4.907
	2.022	1.305	10.645	6.363	2.689	-	633	23.657	8.014

15. Beleggingslasten

(in duizenden euro's)	Terreinen en Overige gebouwen terreinen voor eigen en gebruik gebouwen		Obligaties	Hypotheken	Uitstaande leningen	Liquide middelen	Totaal 2023	Totaal 2022
Beheerskosten en rentelasten beleggingen	-	653	-	-	721	-1.063	311	3.003
Ongerealiseerd verlies op beleggingen	130	1.738	192	-	-	-	2.060	36.140
Gerealiseerd verlies op beleggingen	-	-	-	80	-	-	80	1.136
	130	2.391	192	80	721	-1.063	2.451	40.279

16. Resultaat niet-verzekeringstechnische activiteiten

(in duizenden euro's)	2023	2022
Omzet niet-verzekeringstechnische activiteiten	199	202
Beheerskosten niet-verzekeringstechnische activiteiten	39	503
Totaal	160	-301

Het resultaat niet-verzekeringstechnische activiteiten betreft het resultaat van Bovemij Ondernemersportaal.

17. Andere lasten

Voor een toelichting op de andere lasten wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans onder de kop andere lasten.

18. Resultaat deelnemingen

Resultaat deelnemingen

(in duizenden euro's)	2023	2022
Enra B.V.	4.701	2.752
Bovemij Intermediair B.V.	1.706	1.692
Bovemij Juridische Diensten B.V.	122	13
Resultaat deelnemingen	6.529	4.457

Nijmegen, 28 maart 2024

Raad van bestuur

L.C.A. Musters

M.G. Bakker

Raad van Commissarissen

A.C. Dorland (voorzitter)

A.P. Zeggen

E.A. Kleijnenberg

Overige gegevens

Statutaire regeling van de winstbestemming

De bestemming van het resultaat is geregeld in artikel 31 van de statuten:

- 31.1. De Raad van Bestuur bepaalt, onder goedkeuring van de Raad van Commissarissen, welk deel van de winst, zoals blijkt uit de vastgestelde jaarrekening, wordt gereserveerd opdat de vennootschap voldoet/blijft voldoen aan de voor haar op grond van wet en regelgeving geldende - solvabiliteitseisen; het daarna overblijvende gedeelte van de winst staat ter vrije beschikking van de algemene vergadering.
- 31.2. De vennootschap kan aan de aandeelhouders en andere gerechtigden tot de voor uitkering vatbare winst slechts uitkeringen doen voor zover het eigen vermogen van de vennootschap groter is dan het bedrag van het gestorte en opgevraagde deel van het kapitaal van de vennootschap, vermeerderd met de reserves die krachtens de wet moeten worden aangehouden en voor zover de vennootschap blijft voldoen aan de voor haar op grond van wet en regelgeving geldende solvabiliteitseisen.
- 31.3 Uitkering van winst geschiedt na de vaststelling van de jaarrekening waaruit blijkt dat zij geoorloofd is.
- 31.4 De algemene vergadering kan, doch slechts met goedkeuring van de - raad van commissarissen, besluiten tot het doen van tussentijdse (winst)uitkeringen indien aan het vereiste van lid 2 is voldaan blijkt een tussentijdse vermogensopstelling.
- 31.5 Bij de berekening van de verdeling van een voor uitkering op aandelen bestemd bedrag tellen de aandelen die de vennootschap in haar kapitaal houdt niet mee.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Aandeelhouder en Raad van Commissarissen van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening voor het boekjaar geëindigd op 31 december 2023 van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij te Nijmegen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij per 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- De geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2023;
- De geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2023;
- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie *Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening*.

Wij zijn onafhankelijk van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij (hierna ook wel: de onderneming) zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Ons inzicht in N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij

N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij is een schadeverzekeraar primair gericht op de mobiliteitsbranche. De groepsstructuur bestaat uit verschillende groepsonderdelen en wij hebben onze controle daarop ingericht. Wij hebben bijzondere aandacht in onze controle besteed aan een aantal onderwerpen op basis van de activiteiten van de groep en onze risicoanalyse.

Wij hebben de materialiteit bepaald en de risico's geïdentificeerd en ingeschat dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, om in reactie op deze risico's de controlewerkzaamheden te bepalen ter verkrijging van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 3,1 miljoen (2022: € 3,0 miljoen)
Toegepaste benchmark	Circa 2% van het groepsvermogen per 31 december 2023 (2022: 2%)
Nadere toelichting	Het groepsvermogen wordt relevant geacht door stakeholders en is een relatief stabiele basis voor de bepaling van de materialiteit. Derhalve achten wij het groepsvermogen de meest geschikte basis voor het bepalen van de materialiteit. De wijze waarop wij de materialiteit hebben bepaald, is niet gewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar. Wij hebben onze materialiteit bepaald op voorlopige cijfers en nadien vastgesteld dat deze ongewijzigd kan blijven.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van commissarissen overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 155 duizend rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de groepscontrole

N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij staat aan het hoofd van een groep van entiteiten (groepsonderdelen). De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

De groepscontrole heeft zich met name gericht op het N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij zelf, die circa 99% van het totale groepsvermogen vertegenwoordigt. Hierbij hebben wij zelfstandig controlewerkzaamheden uitgevoerd. Op de financiële informatie van de overige groepsonderdelen hebben wij op groepsniveau cijfer-analytische werkzaamheden uitgevoerd om onze inschatting, dat deze onderdelen geen significante risico's op materiële fouten bevatten, te bevestigen.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij groepsonderdelen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de geconsolideerde jaarrekening.

Opdrachtteam en gebruikmaken van het werk van specialisten

Wij hebben zorggedragen dat het opdrachtteam over de juiste kennis en vaardigheden beschikt die nodig zijn voor de controle van een schadeverzekeraar. Wij hebben in het opdrachtteam specialisten opgenomen op het gebied van IT audit, actuariële- en belastingspecialisten. Daarnaast hebben wij eigen deskundigen ingeschakeld voor de controle van de waardering van vastgoed.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze verantwoordelijkheid

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van alle wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Onze controle-aanpak met betrekking tot frauderisico's

Wij hebben de risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de onderneming en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop de raad van bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van commissarissen toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij verwijzen naar hoofdstuk 'Risicomanagement' van het jaarverslag, waarin de raad van bestuur zijn (fraude)risicoanalyse heeft opgenomen.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de Gedragscode Bovemij, klokkenluidersregeling Bovemij en de incidentenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij houden rekening met het risico dat het management interne beheersmaatregelen kan doorbreken, aangezien dit risico in alle ondernemingen aanwezig is. Vanwege dit risico hebben wij onder meer schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang, met name gericht op belangrijke gebieden die oordeelsvorming vereisen en significante schattingsposten, zoals toegelicht in 'Gebruik van schattingen en veronderstellingen' in de toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening. Ook hebben wij data analyse gebruikt om journaalposten met een verhoogd risico te signaleren en te toetsen en de zakelijke beweegredenen (of het ontbreken daarvan) beoordeeld van bijzondere transacties, waaronder die met verbonden partijen.

Zoals beschreven in het kernpunt van onze controle 'Schattingonzekerheid aangaande de bepaling en toetsing van de waardering en toereikendheid van de technische voorziening voor te betalen schaden', hebben wij vanwege het risico dat management interne beheersmaatregelen kan doorbreken, onder meer oordeelsvorming en schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang. Wij hebben geen frauderisico geïdentificeerd ten aanzien van de opbrengstenverantwoording, in aanvulling op het risico dat het management interne beheersmaatregelen kan doorbreken.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij de raad van bestuur, stafafdelingen (waaronder de interne accountantsdienst, risk afdeling en compliance afdeling) en de raad van commissarissen.

Uit de door ons geïdentificeerde frauderisico's, ontvangen inlichtingen en andere beschikbare informatie volgen geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude met een mogelijk materieel belang voor het beeld van de jaarrekening.

Onze controle-aanpak met betrekking tot het risico van niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben passende controlewerkzaamheden verricht inzake de naleving van de bepalingen van de relevante wet- en regelgeving die van directe invloed zijn op de verantwoorde bedragen en toelichtingen in de jaarrekening. Daarnaast hebben wij de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening, op basis van onze ervaring in de sector, door afstemming met de raad van bestuur, het lezen van notulen, het kennisnemen van de integriteitsrisicoanalyse (SIRA) van de raad van bestuur, rapporten van de interne accountantsdienst, risk afdeling en compliance afdeling en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen.

We hebben verder kennis genomen van advocatenbrieven en correspondentie met toezichthouders en zijn alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle. Ten slotte hebben we schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controle-aanpak met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling

Zoals toegelicht onder 'Continuïteit' in de toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening, is de jaarrekening opgemaakt op basis van de continuïteitsveronderstelling. Bij het opmaken van de jaarrekening heeft de raad van bestuur een specifieke beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van de onderneming om haar continuïteit te handhaven en de activiteiten voort te zetten voor tenminste de komende 12 maanden. Verder verwijzen wij naar de uiteenzetting onder 'Financieel risicomanagement' onder 'Risicomanagement' in het jaarverslag.

Wij hebben de specifieke beoordeling met de raad van bestuur besproken en professioneel-kritisch geëvalueerd. Wij hebben overwogen of de specifieke beoordeling van de raad van bestuur op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, alle relevante gebeurtenissen en omstandigheden bevat waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, waarbij wij ons ook hebben gericht op de vraag of de onderneming kan blijven voldoen aan de wettelijke solvabiliteitsvereisten voor een verzekeraar. Hiertoe hebben wij onder andere kennis genomen van de Own Risk & Solvency Assessment (ORSA). Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen materiële onzekerheden ten aanzien van de continuïteit geïdentificeerd. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van commissarissen gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Het kernpunt 'Compliance risico ten aanzien van incidentmelding 2018' van onze controle in voorgaand boekjaar beschouwen wij niet langer als kernpunt van deze controle aangezien de afwikkeling hiervan enkel verband hield met de definitieve besluiten van de toezichthouders welke medio 2023 door de onderneming zijn ontvangen.

Schattingsonzekerheid aangaande de bepaling en toetsing van de waardering en toereikendheid van de technische voorziening voor te betalen schaden

Risiko	Per 31 december 2023 bedraagt de schadevoorziening (bestaande uit de technische voorziening voor te betalen schaden verminderd met het aandeel herverzekeraars en de overige technische voorzieningen voor schadebehandelingskosten) € 296,4 miljoen (2022: € 266,2 miljoen), ofwel circa 34% (2022: 30%) van het balans totaal. In de bepaling van de technische voorzieningen voor te betalen schaden neemt N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij een inschatting op voor schaden die per balansdatum zijn voorgevallen maar nog niet bij N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij zijn gemeld (IBNR), alsmede voor mogelijke mutaties in wel gemelde maar nog niet afgewikkelde schaden (IBNER). In de berekening van deze schadevoorziening worden door het management schattingen en veronderstellingen gehanteerd, inclusief expert judgement, ten aanzien van historische ontwikkelingen en verwachte trends van diverse interne en externe factoren en de schadebehandelingskosten. Deze schattingen en veronderstellingen zijn subjectief van aard en het gebruik van andere schattingen en veronderstellingen kan een materiële impact hebben op het vermogen en resultaat van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij. Zoals toegelicht in de grondslagen voor de waardering van activa en passiva inzake de Toereikendheidstoets, voert N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij een toets uit op de toereikendheid van de balanswaarde van de technische voorziening. Hiertoe wordt een toetsvoorziening vastgesteld. Deze toetsvoorziening is een benadering van de marktwaarde van de verplichtingen, waarbij rekening wordt gehouden met onzekerheidsmarges. De toets wordt op totaalniveau uitgevoerd, gesplitst naar de schadevoorziening en de premievoorziening (inclusief toekomstposten), waarbij een bandbreedte wordt vastgesteld. Indien per jaareinde blijkt dat de balansvoorziening op basis van het voorzieningenbeleid aanpassing behoeft, wordt de balansvoorziening op het, in het voorzieningenbeleid opgenomen, streefniveau gebracht. Hierbij worden eventuele tekorten en overschotten op de schade- en premievoorziening niet onderling gecompenseerd. Er wordt gebruikgemaakt van gangbare actuariële methoden en technieken en van expert judgement. In 2023 heeft N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij een schattingswijziging doorgevoerd met betrekking tot de veronderstelling inzake de inflatie van verplichtingen uit hoofde van de schadevoorziening, zoals toegelicht onder de Schattingswijzigingen in de toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening. De doorgevoerde schattingswijziging van inflatie heeft een impact van € 18 miljoen gehad op de toetsvoorziening en de daarop gebaseerde IBNER. Het gebruik van schattingen en veronderstellingen bij de bepaling van de schadevoorziening brengt significante onzekerheden met zich mee. Het risico bestaat dat de berekende schadevoorziening niet juist is gewaardeerd en/of niet toereikend is om de verplichtingen uit hoofde van schadeclaims te kunnen afwikkelen. Hierbij is in beschouwing genomen het fraude risico met betrekking tot doorbreking van interne beheersmaatregelen door management en met andere ongeoorloofde vormen van beïnvloeding van het proces van financiële verslaggeving. Wij hebben dit derhalve als een kernpunt van onze controle aangemerkt. Wij verwijzen naar de "Toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening" onder "Gebruik van schattingen en veronderstellingen", "Grondslagen voor waardering activa en passiva" inzake de Technische voorzieningen, noot 7 "Technische voorzieningen" (voor de te betalen schaden en overige technische voorzieningen) en noot 12 "Schade eigen rekening" in de Resultaat technische rekening per branchegroep.
Onze controleaanpak	Onze werkzaamheden bestonden onder andere uit het evalueren of de door N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij gehanteerde grondslagen voor de waardering van de schadevoorziening in overeenstemming zijn met Titel 9 Boek 2 BW en Richtlijn voor de Jaarverslaggeving (RJ) 605 'Verzekeringsmaatschappijen' en of deze grondslagen en de gehanteerde modellen en veronderstellingen bij de bepaling van de schadevoorziening consistent zijn toegepast of, indien sprake is van wijzigingen, deze in de gegeven omstandigheden passend zijn. Wij hebben met inzet van onze actuariële specialisten controlewerkzaamheden verricht op de waardering en toereikendheid van de schadevoorziening. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd en de werking getoetst van de relevante interne beheersmaatregelen in de processen gerelateerd aan de schadevoorziening. In het bijzonder hebben wij de interne beheersmaatregelen onderzocht die zijn gericht op de vaststelling van de schadevoorziening, de uitvoering van de toereikendheidstoets en de betrouwbaarheid van de basisgegevens die daarbij zijn gebruikt. Verder hebben wij kennisgenomen van de rapportages en de werkzaamheden beoordeeld van de actuariële functiehouder. Onze voornaamste overige, gegevensgerichte controlewerkzaamheden hebben betrekking op: • het beoordelen van de gebruikte data en het toetsen daarvan aan de hand van de onderliggende interne en externe informatie; • het evalueren van de aanvaardbaarheid van de gehanteerde methoden en veronderstellingen, inclusief de hierin doorgevoerde schattingswijziging voor inflatie, voor de waardering van de schadevoorziening. Wij hebben specifieke controlewerkzaamheden uitgevoerd om de redelijkheid van schattingen en de gehanteerde veronderstellingen te evalueren aan de hand van historische informatie, sectorinformatie, professionele oordeelsvorming en het verrichten van een retrospectieve beoordeling van de schattingen en veronderstellingen in voorgaand boekjaar; • het toetsen van de totstandkoming en het evalueren van de gevoeligheidsanalyses aan hand van de onderliggende berekeningen; • het beoordelen van de post-voor-post bepaalde voorziening voor te betalen schaden op basis van deelwaarnemingen;

	• het evalueren van de modellen en gehanteerde veronderstellingen, met ondersteuning van onze eigen actuarissen, waarmee de schadevoorziening is berekend en waarmee de toereikendheidstoets is uitgevoerd; • door middel van het testen van journaalposten en het uitvoeren van cijferanalyses beoordelen of er aanwijzingen waren voor doorbreking van interne beheersmaatregelen door management. Tenslotte hebben wij geëvalueerd of de toelichting op de schadevoorziening voldoet aan de vereisten van Titel 9 Boek 2 BW.
Belangrijke observaties	Op basis van onze werkzaamheden hebben wij vastgesteld dat de methoden gehanteerd voor de waardering van de schadevoorziening passend zijn. De schattingen en veronderstellingen waarop de bepaling en de toetsing van de toereikendheid van de schadevoorziening zijn gebaseerd, bevinden zich binnen aanvaardbare bandbreedtes. Wij hebben vastgesteld dat de schadevoorziening nauwkeurig is gewaardeerd en toereikend is.

Schattingonzekerheid ten aanzien van de solvabiliteitsratio onder Solvency II

Risico	Per 31 december 2023 bedraagt de solvabiliteitsratio van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Boverij 151% (2022: 198%), gebaseerd op de Solvency II regelgeving. In de toelichting op de geconsolideerde balans is deze solvabiliteitsratio toegelicht en biedt informatie over de kapitaalspositie op basis van Solvency II ten opzichte van de kapitaalspositie op basis van Titel 9 Boek 2 BW. In 2023 hebben correcties plaatsgevonden in de SCR-berekening, inclusief aanpassing van de vergelijkende cijfers eerdere jaren. Bij de vaststelling van de solvabiliteitsratio wordt gebruik gemaakt van diverse schattingen, waaronder: • de vaststelling van de best estimate technische voorzieningen; • de vaststelling van de voorziening voor niet-gemodelleerde portefeuilles; • het verlies-compenserende effect van uitgestelde belastingen (Loss Absorbing Capacity of Deferred Taxes; LAC DT) bij de bepaling van de Solvency Capital Requirement (SCR). Het gebruik van schattingen bij de bepaling van de solvabiliteitsratio onder Solvency II brengt onzekerheden met zich mee. Het risico bestaat dat de berekende solvabiliteitsratio niet in overeenstemming is met de Solvency II regelgeving. Gezien het belang van de solvabiliteitsratio voor de beoordeling van de kapitaalspositie onder Solvency II van de N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Boverij, en daarmee van de groep als geheel, hebben wij dit als een kernpunt van onze controle aangemerkt. Wij verwijzen naar de toelichting 6. "Groepsvermogen" op de geconsolideerde balans per 31 december 2023 onder "Solvabiliteit".
Onze controleaanpak	Wij hebben met inzet van onze actuariële specialisten systeemgerichte- en gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd bij de controle van de aan de solvabiliteitsratio ten grondslag liggende berekeningen, welke onder meer omvatten: • evaluatie van de in 2023 doorgevoerde correcties in de SCR-berekening, inclusief de aanpassing van de vergelijkende cijfers. • evaluatie van de aanvaardbaarheid van veronderstellingen zoals gehanteerd voor de waardering van de best estimate technische voorzieningen. Hierbij is gebruik gemaakt van marktgegevens, gegevens beschikbaar in de sector en verwachtingen van de onderneming; • evaluatie van de passendheid van de methodiek voor het waarderen van niet-gemodelleerde portefeuilles, waarbij wij gebruik gemaakt hebben van methoden zoals algemeen geaccepteerd in de actuariële praktijk; • evaluatie van de veronderstellingen voor de verwerking van "Loss Absorbing Capacity of Deferred Taxes" (LAC DT), waarbij wij onder meer gebruik gemaakt hebben van bedrijfsgegevens, en gegevens beschikbaar in de financiële sector. Wij hebben de opzet en bestaan van interne beheersmaatregelen met betrekking tot Solvency II berekeningen geëvalueerd en de werking getoetst. Deze evaluatie omvatte tevens, waar van toepassing, interpretatie van regelgeving, alsmede het uitvoeren van herberekeningen op basis van deelwaarnemingen. Tevens hebben wij kennisgenomen van de rapportages en werkzaamheden van de actuariële functiehouder. Ten slotte hebben wij geëvalueerd of de toelichting inzake de solvabiliteit toereikend is.
Belangrijke observaties	Op basis van onze werkzaamheden hebben wij vastgesteld dat de solvabiliteitsratio nauwkeurig is berekend. De toelichting op de solvabiliteit onder Solvency II voldoet aan de eisen van Titel 9 Boek 2 BW.

Schattingonzekerheid aangaande de waardering van niet-(beurs)genoteerde beleggingen

Risico	Per 31 december 2023 bedragen de niet-(beurs)genoteerde beleggingen € 136,5 miljoen (2022: € 135,7 miljoen). De niet-(beurs)genoteerde beleggingen zijn gewaardeerd tegen reële waarde. De reële waarde van niet-(beurs)genoteerde beleggingen wordt bepaald op basis van onafhankelijke taxaties, waarderingmodellen of andere methoden. De waardering van hypotheekfondsen en terreinen en gebouwen is afhankelijk van de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens en andere informatie. Dit verhoogt de schattingonzekerheid met betrekking tot de waardering van deze niet-(beurs)genoteerde beleggingen. Derhalve hebben wij dit als kernpunt van onze controle aangemerkt.
--------	---

	Wij verwijzen naar de “Toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening” onder “Gebruik van schattingen en veronderstellingen”, “Grondslagen voor waardering activa en passiva” en naar de toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2023 onder noot 2 “Beleggingen”.
Onze controleaanpak	Onze werkzaamheden bestonden onder andere uit het evalueren of de door N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij gehanteerde grondslagen voor de waardering van de niet-(beurs)genoteerde beleggingen in overeenstemming zijn Titel 9 Boek 2 BW en of deze grondslagen consistent zijn toegepast of, indien sprake is van wijzigingen, deze in de gegeven omstandigheden passend zijn. Wij hebben systeemgerichte- en gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd ten aanzien van de waardering van de niet-(beurs)genoteerde beleggingen. Onze voornaamste werkzaamheden betroffen: • met gebruikmaking van eigen vastgoedspecialisten hebben wij voor een selectie van objecten de onafhankelijke taxaties en daarbij gehanteerde uitgangspunten getoetst aan de hand van beschikbare marktgegevens (bandbreedtes); • voor de posities in niet-(beurs)genoteerde hypotheekfondsen hebben wij de waarderingen geverifieerd met gecontroleerde jaarrekeningen 2023 van deze fondsen. Waar deze (nog) niet beschikbaar waren, is de aansluiting vastgesteld met de meest recente, niet-gecontroleerde-Net Asset Value (NAV) rapportages van de fondsmanagers. Daarnaast hebben wij back-testing procedures uitgevoerd (met gecontroleerde jaarrekeningen). Verder hebben wij vastgesteld of de gekozen waarderingsgrondslagen en de belangrijkste uitgangspunten daarbij aansluiten op de grondslagen van de onderneming. Ten slotte hebben wij geëvalueerd of de toelichting op de niet-(beurs)genoteerde beleggingen voldoet aan de vereisten van Titel 9 Boek 2 BW.
Belangrijke observaties	Op basis van onze werkzaamheden hebben wij vastgesteld dat de reële waarde van de niet-(beurs)genoteerde beleggingen nauwkeurig zijn bepaald en/of zich bevinden binnen aanvaardbare bandbreedtes.
Betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking	
Risico	N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij is voor de continuïteit van de bedrijfsprocessen en voor het opmaken van de jaarrekening afhankelijk van de betrouwbaarheid en beschikbaarheid van haar geautomatiseerde systemen. De diversiteit aan informatietechnologie binnen de verschillende bedrijfsentiteiten van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij brengt het risico van ineffectief systeembeheer in relatie tot de informatiesystemen met zich mee relevant voor onze jaarrekeningcontrole. Daarnaast maakt dat de huidige uitbestedingen kunnen leiden tot complexiteit in de dienstverlening en contractbeheer. Verder zijn (veronderstelde) cyber security risico's onverminderd aanwezig. Wij hebben derhalve de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als kernpunt van onze controle aangemerkt. Wij verwijzen naar de paragraaf “Risico management” onder “Operationele risico's”.
Onze controleaanpak	Wij hebben met de inzet van IT-auditspecialisten, de betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking geëvalueerd voor zover dit relevant is in het kader van de jaarrekeningcontrole. Wij hebben logische toegangsbeveiliging, wijzigingenbeheer en continuïteitsbeheer in opzet, bestaan en werking onderzocht. De werking van de IT beheersmaatregelen hebben wij echter niet volledig kunnen onderzoeken aangezien daar onvoldoende documentatie voor aanwezig was. Verder hebben wij kennis genomen van het uitbestedingsbeleid en contractmanagement van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij. Ten slotte hebben wij kennis genomen van de gemelde IT en cyber-incidenten en de impact hiervan op de jaarrekening geëvalueerd.
Belangrijke observaties	Wij hebben op basis van onze werkzaamheden de effectieve werking van de algemene IT beheersmaatregelen niet kunnen vaststellen, en ten behoeve van onze jaarrekeningcontrole hebben wij dientengevolge een gegevensgerichte controleaanpak gehanteerd.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door de raad van commissarissen op 25 april 2014 benoemd als accountant van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij vanaf de controle van het boekjaar 2014 en zijn sinds dat boekjaar tot nu toe de externe accountant.

Geen verboden diensten

Wij hebben geen verboden diensten geleverd als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de raad van bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de raad van bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de raad van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de raad van bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de raad van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de raad van bestuur het voornemen heeft om de onderneming te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De raad van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderneming.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie 'Informatie ter ondersteuning van ons oordeel' hierboven, bevat een informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel.

Onze controle bestond verder onder andere uit:

- Het in reactie op de ingeschatte risico's uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel;
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderneming;
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de raad van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Communicatie

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing. In dit kader geven wij ook een verklaring aan de audit en risk commissie van de raad van commissarissen op grond van artikel 11 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang. De in die aanvullende verklaring verstrekte informatie is consistent met ons oordeel in deze controleverklaring.

Wij bevestigen aan de raad van commissarissen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Den Haag, 28 maart 2024

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. S.B. Spiessens RA